

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä. Ehdotetulla lailla pantaisiin täytäntöön uudelleenlaaditun uusiutuvan energian direktiivin uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyjen organisointia ja kestoja koskeva sääntely. Esityksen tavoitteena on sujuvoittaa uusiutuvan energian tuotantolaitoshankkeiden lupamenettelyitä ja eräitä muita hallinnollisia menettelyitä mahdollistamalla hakijalle asiointi sähköisen yhteyspisteen kautta ja kattava neuvonta lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin liittyen.

Ehdotetussa laissa nimettäisiin kansalliseksi yhteyspisteviranomaiseksi Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Yhteyspisteviranomaisen tehtäväksi säädettäisiin uusiutuvan energian direktiivissä yhteyspisteelle säädettyjen tehtävien hoitaminen sähköistä palveluverrosta hyödyntäen. Laissa säädettäisiin myös yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuudesta uusiutuvan energian tuotantolaitoksiin liittyvien lupamenettelyjen ja muiden hallinnollisten menettelyjen osalta.

Lisäksi ehdotetussa laissa säädettäisiin sitovat määräajat voimalaitosten lupamenettelyille ja muille hallinnollisille hyväksymismenettelyille uusiutuvan energian direktiivin mukaisesti sekä määräaikaisten laskentaa koskevat säännöt.

Ehdotetussa laissa säädettäisiin myös uusiutuvan energian tuotantolaitosten hankekehittäjille ohjeistusta sisältävästä menettelykäsikirjasta.

Esitys liittyy valtion vuoden 2021 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 30.6.2021.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta.....	4
1.2 Valmistelu	4
2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö.....	6
3 Nykytila ja sen arviointi.....	8
3.1 Kansallinen lainsäädäntö.....	8
3.2 EU:n lainsäädäntö ja kansainväliset velvoitteet	26
3.3 Nykytilan arviointi	29
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	32
4.1 Tavoitteet	32
4.2 Keskeiset ehdotukset.....	32
4.3 Pääasialliset vaikutukset	40
4.3.1 Taloudelliset vaikutukset	40
4.3.1.1 Vaikutukset kotitalouksiin	40
4.3.1.2 Yritysvaikutukset	41
4.3.1.3 Vaikutukset julkiseen talouteen	42
4.3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	43
4.3.3 Ympäristövaikutukset	44
4.3.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset	45
4.3.5 Tiedonhallinta	45
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	46
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	46
5.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot.....	53
6 Lausuntopalaute.....	57
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	63
7.1 Laki uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä.....	63
8 Lakia alemman asteinen sääntely	79
9 Voimaantulo	79
10 Toimeenpano ja seuranta	79
10.1 Toimeenpano.....	79
10.2 Seuranta.....	79
11 Suhde talousarvioesitykseen.....	80
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	81
12.1 Yhdenvertaisuus ja vastuu ympäristöstä	81
12.2 Vastuu ympäristöstä ja osallistuminen.....	83
12.3 Oikeusturva ja oikeus hyvä hallintoon.....	84
12.4 Kunnan itsehallinto	85
12.5 Tiedonsaantioikeudet	87
12.6 Asetuksenantovaltuudet	89
12.7 Säätämisyjärjestyksen arviointi.....	89
LAKIEHDOTUS	91

HE 187/2020 vp

Laki uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista
hallinnollisista menettelyistä.....91

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Euroopan komissio antoi 30 päivänä marraskuuta 2016 puhtaan energian paketin (Clean Energy for All Europeans), jonka yhtenä päätavoitteena oli vahvistaa Euroopan unionin maailmanlaajuisia johtoasemaa uusiutuvan energian alalla. Paketti sisälsi kahdeksan säädösehdotusta.

Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä (uudelleenlaadittu toisinto, COM(2016) 767 final) annettiin osana puhtaan energian pakettia. Ehdotuksen tavoitteena oli luoda kehikko uusiutuvan energian edistämiseksi vuoteen 2030. Ehdotuksella oli tarkoitus panna toimeen Eurooppa-neuvoston lokakuussa 2014 sopima ilmasto- ja energiapuitteiden mukainen tavoite nostaa uusiutuvan energian osuus vähintään 27 prosenttiin energian loppukulutuksesta vuonna 2030.

Ehdotuksessa asetettiin Euroopan unionin yhteinen sitova tavoite uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan energian osuudeksi energian loppukulutuksesta vuonna 2030. Uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyiden sujuvoittamiseksi ehdotuksen 16 artikla sisälsi jäsenvaltioille uuden velvoitteen perustaa yhteispiste uusiutuvan energian tuotantolaitosten ja siihen liittyvän siirto- ja jakeluinfrastruktuurin rakentamisen ja käytön luvitukseen. Ehdotuksen mukaan yhteispisteen tehtävänä olisi koordinoida ja ohjata hakija koko lupamenettelyn läpi. Ehdotus sisälsi myös säännökset määräajoista lupamenettelyille.

Lisäksi ehdotus sisälsi säännöksiä, jotka koskevat uusiutuvan sähkön tukijärjestelmiä ja itse tuotettua uusiutuvaa energiaa ja energiayhteisöjä, uusiutuvan energian lisäämistä lämmityksessä, jäädytyksessä ja liikenteessä, bioenergian kestävyys- ja kasvihuonekaasupäästövähennysohjeita, alkuperätakuita ja jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä, hallinnollisia menettelyjä sekä tiedottamista ja koulutusta.

1.2 Valmistelu

RED II:n valmistelu

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2018/2001 uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä (uudelleenlaadittu), jäljempänä *RED II*, on valmisteltu noudattaen Euroopan komission paremman sääntelyn ohjelmaa (REFIT) ja laaja-alaisen sidosryhmien (ml. jäsenvaltiot ja toimivaltaiset viranomaiset) osallistamisen ja kuulemisen kautta. Lisäksi komissio on teettänyt neliosaisen unionin laajuisten vaikutusten arvioinnin direktiiviehdotuksen valmisteluvaiheessa. Keskeiset EU:n toimielinten valmisteluasiakirjat löytyvät valtioneuvoston hankeikkunan julkisessa palvelussa osoitteessa valtioneuvosto.fi/hankkeet tunnuksetta TEM088:00/2019.

Direktiiviehdotuksesta annettiin U kirjelmä (U 5/2017 vp) 2 päivänä helmikuuta 2017 ja jatkokirjelmä (UJ 14/2018 vp) 23 päivänä toukokuuta 2018. Valtioneuvosto piti hyvänä tavoitetta, että uusiutuvan energian tuotantoon ja jakeluun liittyvät hallinnolliset menettelyt ovat hankkeen ympäristövaikutukset ja muut vaikutukset huomioon ottaen mahdollisimman selkeät ja sujuvat. Lisäksi valtioneuvosto piti tärkeänä, että direktiiviehdotuksessa ehdotettuja lupien myöntämiselle asetettuja pakollisia määräaikoja ja muita menettelyihin liittyviä vaatimuksia tarkasteltiin vielä huolellisesti ehdotuksen jatkokäsittelyssä.

HE 187/2020 vp

Talousvaliokunta antoi asiasta lausunnot (TaVL 10/2017 vp ja TaVL 27/2018 vp), joissa valiokunta yhtyi valtioneuvoston kantoihin korostaen muutamia seikkoja, jotka liittyivät muun muassa EU:n uusiutuvan energian sitovaan tavoitteeseen ja sääntelyn johdonmukaisuuteen ja mahdollistavaan luonteeseen. Ympäristövaliokunta yhtyi launnoissaan (YmVL 5/2017 vp ja YmVL 17/2018 vp) valtioneuvoston kantoihin korostaen muun muassa uusiutuvan energian lisäämisen tärkeyttä tietyt reunaehdot kuten uusiutuvan energian tuotannon monipuolisuuden huomioon ottaen. Launnoissaan (MmVL 5/2017 vp ja MmVL 10/2018 vp) maa- ja metsätalousvaliokunta yhtyi valtioneuvoston kantoihin korostaen muun muassa pienten sähköntuotantolaitosten haltijoiden mahdollisuutta tuottaa sähköä omaan kulutukseensa ilman kohtuuttomia lainsäädännöstä aiheutuvia velvoitteita. Myös suuri valiokunta antoi asiasta lausunnot (SuVL 3/2017 vp ja SuVL 5/2018 vp), joissa se yhtyi valtioneuvoston kantoihin yhtyen samalla erikoisvaliokuntien launnoissaan esittämiin huomautuksiin. Keskeiset kansalliset valmisteluasiakirjat löytyvät valtioneuvoston hankeikkunan julkisessa palvelussa osoitteessa valtioneuvosto.fi/hankeet tunnuksella TEM088:00/2019.

Komission, Euroopan parlamentin ja neuvoston trilogi-neuvotteluissa saavutettiin 13.6.2018 epävirallinen sopu uusiutuvan energian direktiiviehdotuksesta, jonka Coreper-komitea hyväksyi 27.6.2018. EU:n yhteinen uusiutuvan energian tavoite vuodelle 2030 nostettiin neuvottelutuloksen myötä komission ehdotuksen 27 prosentista 32 prosenttiin. Neuvottelujen myötä lupamenettelyjä koskevan sääntelyn osalta muun muassa yhteyspisteen tehtäviä ja roolia muutettiin sekä määräaikoja koskevaa sääntelyä tarkennettiin.

Euroopan parlamentti ja neuvosto hyväksyivät RED II:n yhdessä komission ehdotuksesta tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä, yhteispäätösmenettelyssä (SEUT 289(1) artikla). Euroopan parlamentti ja neuvosto allekirjoittivat direktiivin 11 joulukuuta 2018. Direktiivi annettiin tiedoksi jäsenvaltioille ja julkaistiin Euroopan unionin virallisessa lehdessä 21 joulukuuta 2018 ja se tuli voimaan 24 joulukuuta 2018. Jäsenvaltioiden on saatettava direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 2021.

Hallituksen esityksen valmistelu

Työ- ja elinkeinoministeriö (jäljempänä myös *TEM*) asetti lokakuussa 2019 RED II luvitustyöryhmän selvittämään RED II:ssa säädettyjen uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyjen organisointiin ja keston liittyvien vaatimusten edellyttämiä muutoksia kansalliseen lainsäädäntöön. Työryhmän jäseniä olivat työ- ja elinkeinoministeriö, ympäristöministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, oikeusministeriö ja valtiovarainministeriö. Työryhmän pysyvät asiantuntijat edustivat Bioenergia ry:tä, Energiateollisuus ry:tä, Energiavirastoa, Keski-Suomen ELY-keskusta, Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirastoa, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry:tä, Suomen Biokierto ja Biokaasu ry:tä, Suomen Kuntaliitto ry:tä, Suomen Luonnonsuojeluliitto ry:tä, Lähienergialiitto ry:tä, Suomen Tuulivoimayhdistys ry:tä sekä Turvallisuus- ja kemikaalivirastoa. Työryhmä kuuli kokouksissaan myös muita asiantuntijoita sekä järjesti sidosryhmille kuulemistilaisuuden kansallisesta toimeenpanosta. Työryhmän hallituksen esityksen muotoon laatima loppuportti valmistui heinäkuussa 2020.

Työryhmä esitti ehdotuksinaan muun muassa, että RED II:ssa yhteyspisteelle asetetut tehtävät toteutettaisiin nimeämällä kansallinen yhteyspisteviranomainen, jolle säädettäisiin RED II:ssa yhteyspisteelle säädettyjen tehtävien hoitaminen sähköistä järjestelmää (*sähköinen yhteyspiste*) hyödyntäen. Sähköisen yhteyspisteen kautta voisi hakea soveltamisalaan määriteltyjä uusiutuvan energian hankkeisiin liittyviä lupia ja hoitaa hallinnollisia menettelyjä. Yhteyspisteviran-

omainen huolehtisi myös hankekehittäjien keskitetystä neuvonnasta liittyen uusiutuvan energian tuotantolaitoksiin liittyviin lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin. Yhteyspisteviranomaisen myös seuraisi menettelyiden määräaikoja, joiden enimmäispituuksista RED II:ssa säädetään. RED II:ssa edellytetään määräaikojen soveltamista vain sähköä tuottaviin uusiutuvan energian laitoksiin, mutta työryhmä pohti määräaikojen soveltamisalan kansallista laajentamista myös muuhun energian tuotantoon. Soveltamisalan laajentamiseen ei tältä osin kuitenkaan päädytty. Työryhmä ei myöskään päätenyt ehdottamaan taloudellisia tai muita seuraamuksia viranomaisille määräaikojen ylitystilanteissa.

Hallituksen esitys on valmisteltu luvitustyöryhmän loppuraporttia hyödyntäen. Hallituksen esityksen valmisteluasiakirjat mukaan lukien luvitustyöryhmän loppuraportti ovat valtioneuvoston hankeikkunan julkisessa palvelussa osoitteessa valtioneuvosto.fi/hankkeet tunnuksella TEM088:00/2019.

RED II:n lupamenettelyitä koskevan sääntelyn täytäntöönpanon osalta on tehty myös yhteistyötä komission ja toisten jäsenvaltioiden kanssa erityisesti uusiutuvan energian direktiivin täytäntöönpanoa varten perustetun CA-RES:n (the Concerted Action on the Renewable Energy Directive) kautta. Lisäksi pohjoismaista yhteistyötä on tehty sääntelyn implementointiin liittyvien tulkintakysymysten osalta pohjoismaiden ministerineuvoston työryhmän AGFE:n (Nordiska ministerrådets arbetsgrupp för förnybar energi) kautta.

2 EU-säädöksen tavoitteet ja pääasiallinen sisältö

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2018/2001 uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä

RED II annettiin 11 päivänä joulukuuta 2018 ja se on saatettava osaksi kansallista lainsäädäntöä viimeistään 30 päivänä kesäkuuta 2021. RED II:lla korvataan vielä toistaiseksi voimassa oleva Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/28/EY uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä sekä direktiivien 2001/77/EY ja 2003/30/EY muuttamisesta ja myöhemmästä kumoamisesta (jäljempänä *RES-direktiivi*).

RED II:lla luodaan yhteiset puitteet uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian edistämiseksi. Direktiivissä asetetaan sitova unionin tavoite, joka koskee uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian kokonaisuutta energian kokonaisloppukulutuksesta unionissa vuonna 2030. Direktiivi sisältää myös säännökset uusiutuvista lähteistä tuotettavalle sähkölle myönnettävästä taloudellisesta tuesta, itse uusiutuvista lähteistä tuotetun sähkön kulutuksesta ja uusiutuvan energian yhteisöistä, uusiutuvan energian käytön lisäämisestä lämmitys- ja jäähdytysalalla ja liikennealalla, jäsenvaltioiden välisestä sekä jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisestä alueellisesta yhteistyöstä, alkuperätakuista, hallinnollisista menettelyistä sekä tiedottamisesta ja koulutuksesta. Lisäksi direktiivissä vahvistetaan kestävyyskriteerit ja kasvihuonekaasupäästöjen vähennyksiä koskevat kriteerit biopolttoaineille, bionesteille ja biomassapolttoaineille.

Lupamenettelyn organisointi ja kesto

RED II:n 16 artiklassa säädetään uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyjen organisoinnista ja kestosta. RED II:n resitaalin 50 kohdan mukaan hakijoiden ohjaamisella hallinnollisen luvan hakemis- ja myöntämismenettelyjen kaikissa vaiheissa hallinnollisen yhteyspisteen kautta on tarkoitus vähentää monimutkaisuutta hankkeen kehittäjien kannalta ja parantaa

tehokkuutta ja avoimuutta, myös itse tuotettua uusiutuvaa energiaa käyttävien kuluttajien ja uusiutuvan energian yhteisöjen näkökulmasta. Tällaista ohjausta tulee antaa asianmukaisella hallinnon tasolla jäsenvaltioiden erityispiirteet huomioon ottaen.

Yhteyspiste

RED II:n 16 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on perustettava tai nimettävä yksi tai useampi yhteyspiste. Nimettyjen yhteyspisteiden on annettava hakijan pyynnöstä neuvoja ja apua koko hallinnollisen luvan hakemis- ja myöntämismenettelyn ajan; hakemuksen vastaanottoilmoituksesta menettelyn tuloksesta tiedottamiseen. Hakijan ei tarvitse koko prosessin aikana olla yhteydessä useampaan kuin yhteen yhteyspisteeseen. Hakijoiden on voitava toimittaa asiainkuuluvat asiakirjat myös digitaalisessa muodossa. Yhteyspisteen on ohjattava hakija hallinnollisen luvan hakemismenettelyn läpi avoimella tavalla siihen saakka, kun vastuuviranomaiset tekevät yhden tai useamman päätöksen menettelyn päätteeksi, annettava hakijalle kaikki tarvittavat tiedot ja tarvittaessa otettava menettelyyn mukaan muita hallintoviranomaisia. Edellä kuvatus sääntelyn soveltamisalaan kuuluvat kaikki asiaankuuluvat hallinnolliset luvat, jotka koskevat uusiutuvaa energiaa tuottavien laitosten rakentamista, päivittämistä, verkkoon liittämistä ja käyttämistä.

Yhteyspisteen on asetettava uusiutuvan energian tuottamiseen liittyvien hankkeiden kehittäjien saataville menettelykäsikirja ja tarjottava myös internetissä nämä tiedot, joissa käsitellään erikseen myös pienen mittakaavan hankkeita ja itse tuotettua uusiutuvaa energiaa käyttävien kuluttajien hankkeita. Internetissä olevissa tiedoissa on myös ilmoitettava hakijan hakemuksen kannalta oikea yhteyspiste. Jos jäsenvaltiolla on useampi kuin yksi yhteyspiste, verkossa olevissa tiedoissa on ilmoitettava hakijan hakemuksen kannalta oikea yhteyspiste.

Lupamenettelyn kestoja koskevat säännökset

RED II:n 16 artiklan 4-6 kohdissa säädetään sitovat määräajat voimalaitosten luvitukselle. RED II:n 16 artiklan 4 kohdan mukaan lupamenettely ei saa kestää yli kahta vuotta voimalaitosten osalta. Luvan myöntämismenettely kattaa asiaankuuluvat hallinnolliset luvat, jotka koskevat laitosten ja niiden verkkoon liittämiseen tarvittavien voimavarojen rakentamista ja käyttämistä ja niiden päivittämistä energian tuottamiseksi uusiutuvista lähteistä. Lupamenettelyn enimmäiskestosta on säädetty poikkeukset koskien laitoksia, joiden sähköntuotantokapasiteetti on alle 150 kW sekä uusiutuvaa energiaa käyttävien voimalaitoksien päivittämistä. RED II:n 16 artiklan 5 kohdan mukaan lupamenettely ei saa kestää yli vuotta niiden laitosten osalta, joiden sähköntuotantokapasiteetti on alle 150 kW. RED II:n 16 artiklan 6 kohdan mukaan voimalaitosten päivittämisen yhteydessä jäsenvaltioiden on taattava yksinkertaistettu ja nopea lupamenettely, joka ei saa kestää yli vuotta.

Edellä mainittuja määräaikoja voidaan jatkaa yhdellä vuodella, kun se on poikkeuksellisten olosuhteiden perusteella asianmukaisesti perusteltua. Voimalaitoksen päivittämishankkeen osalta perusteltu syy määräajan jatkamiselle voisi olla RED II:n 16 artiklan 6 kohdan 2 alakohdan mukaan esimerkiksi turvallisuussyyt silloin, kun voimalaitoksen päivittämishanke vaikuttaa merkittävästi verkkoon tai laitoksen alkuperäiseen kapasiteettiin, kokoon tai toimintaan.

RED II:n 16 artiklan 7 kohdan mukaan artiklassa vahvistettujen määräaikojen soveltaminen ei vaikuta voimassa olevan unionin ympäristölainsäädännön mukaisiin velvoitteisiin, kanteiden nostamiseen, muutoksenhakuun ja muihin menettelyihin tuomioistuimissa ja vaihtoehtoisin rii-

tojenratkaisumekanismeihin, mukaan lukien valitusmenettelyt sekä menettelyt ja muutoksenhaku tuomioistuinten ulkopuolella. Määräaikoja voidaan jatkaa enintään edellä mainittujen menettelyjen keston verran.

Lisäksi jäsenvaltioiden on varmistettava, että hakijoilla on helposti käytettävissään yksinkertaiset menettelyt uusiutuvaa energiaa käyttävien laitosten rakentamiseen ja käyttöön liittyvää luvan myöntämismenettelyä ja luvan myöntämistä koskevien riitojen ratkaisemiseksi, ja tarvittaessa myös vaihtoehtoiset riitojenratkaisumekanismit.

3 Nykytila ja sen arviointi

3.1 Kansallinen lainsäädäntö

Laki eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta

Syyskuun 2020 alussa voimaantulleen eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annetun lain (764/2019) tarkoituksena on sovittaa yhteen ja jouduttaa ympäristöön vaikuttavien hankkeiden lupamenettelyjä. Lupamenettelyjen yhteensovittaminen toteutetaan sovitamalla samanaikaisesti vireillä olevien lupahakemusten käsittelyvaiheet ajallisesti yhteen ja yhdistämällä eräitä niihin liittyviä tehtäviä. Lakia sovelletaan ympäristönsuojelulain (527/2014), vesilain (587/2011), maa-aineslain (555/1981), kaivoslain (621/2011), luonnonsuojelulain (1096/1996), maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) sekä vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) mukaisen lupa-asian käsittelyyn.

Menettelyiden yhteensovittamisessa asiakas voi saattaa useita lupamenettelyjä vireille sähköisesti samalla kertaa ja hanketta koskevat tiedot ja selvitykset voidaan syöttää sähköiseen asiointijärjestelmään yhdellä kerralla. Menettelyjen eri vaiheet sovitetaan ajallisesti yhteen ja järjestelmään tallennetut aineistot ovat sähköisesti eri viranomaisten ja tarpeellisin osin myös muiden osallisten saatavilla. Tiedot ovat käytettävissä myös haettaessa toiminnalle mahdollisia uusia lupia tai jatkolupia. Menettelyjen yhteensovittamisen edellytyksenä on, että hankkeelle haetaan ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupaa, vesilain mukaista lupaa tai maa-aineslain mukaista lupaa. Jos hankkeelle lisäksi haetaan samanaikaisesti luonnonsuojelulain mukaista poikkeamislupaa, maankäyttö- ja rakennuslain mukaista lupaa, kaivoslain mukaista lupaa taikka vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain mukaista lupaa, lupahakemusten käsittely voidaan hakijan pyynnöstä sovittaa yhteen.

Menettelyjen yhteensovittamisen, niin sanotun yhden luukun periaatteen, tehokas toteuttaminen ympäristöllisissä menettelyissä edellyttää, että asiointi eri viranomaisissa tapahtuu sähköisesti. Aluehallintovirasto (jäljempänä myös *AVI*) on yhteensovittava viranomainen, jos kyseessä on vesilain mukaisen luvan tai sellaisen ympäristöluvan mukaisen luvan käsittely, jonka se ratkaisee. Muussa tapauksessa kunnan ympäristönsuojeluviranomainen on yhteensovittava viranomainen. Luvanhakijalle yhden luukun toimintamalli tarkoittaa, että lupien hakeminen ja hakemusten käsittely sovitetaan yhteen, vaikka hakemukset käsitellään eri toimivaltaisissa viranomaisissa.

Luvanhakija päättää, sovitetaanko lupahakemusten käsittelyä yhteen. Yhteensovittaminen voi myös koskea vain osaa hankkeen edellyttämistä lupamenettelyistä. Valinta tehdään siinä vaiheessa, kun lupahakemukset laitetaan vireille. Ympäristöllisten lupien erillismenettelyt säilyvät edelleen vaihtoehtoisena menettelynä, jos hakija ei halua hankkeeseensa sovellettavan ympäristöllisten lupien yhteensovittamista.

Hallintolaki

Hallintolain (434/2003) tavoitteena on edistää hyvää hallintoa sekä oikeusturvaa hallintoasioissa. Hallintolaki toimii yleislakina säännellen viranomaisten toimintaa, mukaan lukien lupamenettelyjä.

Hallintolakia sovelletaan muun muassa valtion viranomaisissa ja kuntien viranomaisissa niiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä. Viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen hallintoasian hoitamiseen liittyvää maksutonta neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Hallintolain 8 §:n mukaan, jos asia ei kuulu viranomaisen toimivaltaan, viranomaisen on pyrittävä opastamaan asiakas toimivaltaiseen viranomaiseen.

Hallintoasia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä. Viivytyksetön käsittely on turvattu Suomen perustuslaissa (731/1999) osana oikeusturvan turvaamista ja hyvää hallintoa. Hallintolain 7 §:n mukaisen palveluperiaatteen ja palvelun asianmukaisuuden mukaisesti asiointi viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomainen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti. Hallintolain 23 § edellyttää, että asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä ja viranomaisen on esitettävä asianosaiselle tämän pyynnöstä arvio päätöksen antamisajankohdasta sekä vastattava käsittelyn etenemistä koskeviin tiedusteluihin. Viranomaisen on määriteltävä toimialansa keskeisissä asiaryhmissä odotettavissa oleva käsittelyaika sellaisille hallintopäätöksellä ratkaistaville asioille, jotka voivat tulla vireille vain asianosaisen aloitteesta. Tämä ei koske hallintolain 23 a §:n mukaan asioita, joiden käsittelylle on säädetty määräaika.

Hallintolain 20 §:n mukaan hallintoasia tulee vireille, kun asian vireille panemiseksi tarkoitettu asiakirja on saapunut toimivaltaiseen viranomaiseen tai kun asia on sille suullisen vireillepanon yhteydessä esitetty ja käsittelyn aloittamiseksi tarvittavat tiedot on kirjattu. Jos viranomaiselle toimitettu asiakirja on puutteellinen, viranomaisen on tarvittaessa kehotettava lähettäjää täydentämään asiakirjaa. Viranomaisen on ylipäättään huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä. Hallintolain 31 §:ssä säädetään, että asianosaisen on esitettävä selvitystä vaatimuksensa perusteista ja muutoinkin myötävaikutettava vireille panemansa asian selvittämiseen. Hallintolain 22 §:n mukaan asianosainen voi myös omasta aloitteestaan täydentää tai muuttaa hakemustaan.

Hallintolain 11 §:n mukaan asianosainen hallintoasiassa on se, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee. Asianosaiselle on varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun. Hallintolain 34 §:ssä luetellaan tapaukset, joissa asian saa ratkaista asianosaista kuulematta. Jos asian ratkaisulla voi olla huomattavaa vaikutusta muihin henkilöihin kuin asianosaisiin, viranomaisen tulee varata näille mahdollisuus saada tietoja asiasta ja lausua mielipiteensä siitä. Hallintolain 41 §:n mukaan asian vireilläolosta ja vaikuttamismahdollisuuksien käyttämisestä on ilmoitettava asian merkityksen ja laajuuden kannalta sopivalla tavalla.

Hallintopäätös on annettava kirjallisesti. Päätös voidaan antaa suullisesti, jos se on välttämätöntä asian kiireellisyyden vuoksi. Hallintolain 43 §:n nojalla suullinen päätös on viipymättä annettava myös kirjallisena oikaisuvaatimusohjeineen tai valitusosoituksineen. Viranomaisen on annettava tekemänsä päätös viipymättä tiedoksi asianosaiselle ja muulle tiedossa olevalle, jolla on oikeus hakea siihen oikaisua tai muutosta valittamalla. Viranomaisen on huolehdittava jo asian käsittelyn kuluessa käsittelyyn vaikuttavan asiakirjan tiedoksiantamisesta. Hallintolain 54 §:n nojalla asiakirja annetaan tiedoksi alkuperäisenä tai jäljennöksenä.

Tiedoksiannossa noudatettavasta menettelystä säädetään hallintolain 10 luvussa. Hallintolain 10 luvun 62 a §:n nojalla, jos asiakirja on annettava tiedoksi julkisella kuulutuksella, tiedoksi-anto toimitetaan julkaisemalla kuulutus ja kuulutettava asiakirja yleisessä tietoverkossa viranomaisen verkkosivuilla. Tarpeen vaatiessa kuulutus julkaistaan myös asian vaikutusalueen sanomalehdessä tai muulla viranomaisen päättämällä tavalla. Kuulutus ja kuulutettava asiakirja on pidettävä yleisessä tietoverkossa viranomaisen verkkosivuilla yleisesti nähtävillä 14 vuorokautta. Jos asiakirjan tiedoksisaannista alkaa kulua muutoksenhakuaika tai muu vastaanottajan oikeuteen vaikuttava määräaika, kuulutus ja kuulutettava asiakirja on pidettävä yleisesti nähtävillä mainitun määräajan päättymiseen asti.

Kuntalaki

Kuntalaissa (410/2015) säädetään kunnan päätöksenteosta ja toimielimistä. Kunta hoitaa itsehallinnon nojalla itselleen ottamansa tehtävät ja järjestää sille säädetyt tehtävät. Kuntalain 1 §:n nojalla kunnan tulee edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla.

Kunnan on tiedotettava toiminnastaan ja sen tulee antaa riittävästi tietoja esimerkiksi valmistelussa olevista asioista, niitä koskevista suunnitelmista, asioiden käsittelystä, tehdyistä päätöksistä ja päätösten vaikutuksista. Kunnan on tiedotettava, millä tavoin päätösten valmisteluun voi osallistua ja vaikuttaa. Kuntalain 29 §:n nojalla kunnan on lisäksi huolehdittava, että toimielinten käsittelyyn tulevien asioiden valmistelusta annetaan tarpeellisia tietoja yleisessä tietoverkossa. Lain 22 §:n mukaan kunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksista ja menetelmistä.

Kunnan ilmoitukset saatetaan tiedoksi julkaisemalla ne yleisessä tietoverkossa, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu, sekä tarpeen vaatiessa muulla kunnan päättämällä tavalla. Kuntalain 108 §:n mukaan ilmoitusten on oltava yleisessä tietoverkossa 14 vuorokautta, ellei päätöksen luonteesta muuta johdu.

Kuntalain 134 §:n mukaan kunnan viranomaisen päätökseen tyytymätön saa hakea siihen oikaisua. Oikaisuvaatimus tehdään asianomaiselle toimielimelle. Kuntalain 135 §:ssä mainittujen kunnan viranomaisten päätöksiin sekä oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen haetaan muutosta kunnallisvalituksella hallinto-oikeudelta. Kuntalain 140 §:n nojalla valtuuston, kunnanhallituksen ja lautakunnan sekä kuntayhtymän toimielimen pöytäkirja oikaisuvaatimusohjeineen tai valitusosoituksineen pidetään tarkastamisen jälkeen nähtävänä yleisessä tietoverkossa.

Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa

Lakia sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003, jäljempänä *asiointilaki*) sovelletaan muun muassa hallintoasian sähköiseen vireillepanoon, käsittelyyn ja päätöksen tiedoksi-antoon, jollei muualla laissa toisin säädetä. Lakia sovelletaan soveltuvin osin myös muussa viranomaistoiminnassa.

Asiointilain 5 §:n mukaan sähköisten asiointipalvelujen järjestämisestä ja saatavuuden turvaamisesta säädetään digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetussa laissa (306/2019).

Asiointilain 7 §:n mukaan viranomaisen tulee sopivalla tavalla ilmoittaa sähköisessä asiointissa käytettävät yhteystietonsa. Asiointilain 8 §:n mukaan sähköinen viesti toimitetaan viranomaiselle lähettäjän omalla vastuulla ja sen katsotaan lain 10 §:n saapuneen perille silloin, kun se on viranomaisen käytettävissä siten, että viestiä voidaan käsitellä. Lain 9 §:n mukaan sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta. Lain 9 §:ssä säädetään, että viranomaiselle saapunutta sähköistä asiakirjaa ei tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä. Pyydetty asiakirja katsotaan toimitetun määräajassa, jos asiakirja saapuu viranomaiseen sähköisesti viimeistään määräajan viimeisen päivän aikana.

Asiointilain 16 §:n mukaan päätöisasiakirja voidaan allekirjoittaa sähköisesti. Lain 18 §:ssä säädetään, että todisteellisesti toimitettava asiakirja voidaan asianosaisen suostumuksella antaa tiedoksi myös sähköisenä viestinä. Asiakirja katsotaan annetun tiedoksi, kun asiakirja on noudettu viranomaisen osoittamalta yhteydeltä. Jos asiakirjaa ei ole noudettu seitsemän päivän kuluessa viranomaisen ilmoituksesta, tiedoksiannossa noudatetaan, mitä siitä muualla laissa säädetään. Lain 19 §:n mukaan muu kuin todisteellisesti toimitettava asiakirja voidaan antaa tiedoksi asianomaiselle sähköisenä viestinä hänen suostumuksellaan.

Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta

Digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019) tarkoituksena on edistää digitaalisten palvelujen saatavuutta, laatua, tietoturvaluutta sekä sisällön saavutettavuutta ja siten parantaa jokaisen mahdollisuuksia käyttää yhdenvertaisesti digitaalisia palveluita. Lain 4 §:n mukaan viranomaisen on suunniteltava ja ylläpidettävä digitaaliset palvelunsa siten, että niiden tietoturvaluus, tietosuojat, löydettävyyt ja helppokäyttöisyys on varmistettu.

Lain 5 §:n mukaan viranomaisen on tarjottava jokaiselle mahdollisuus toimittaa asiointitarpeensa liittyvät sähköiset viestit ja asiakirjat käyttäen digitaalisia palveluita tai muita sähköisiä tiedonsiirtomenetelmiä. Viranomaisen on myös tiedotettava digitaalisissa palveluissaan selkeästi, miten jokainen voi hoitaa asiansa viranomaisen kanssa sähköisesti.

Ympäristönsuojelulaki

Ympäristönsuojelulain (527/2014) tarkoituksena on ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien edistäminen ympäristöllisessä päätöksenteossa. Näiden tavoitteiden edistämiseksi tietyt ympäristöön vaikuttavat toimet on säädetty luvanvaraisiksi. Luvanvaraisuudesta säädetään lain 4 luvussa. Lupamenettelystä säädetään lain 5 luvussa.

Valtion ympäristölupaviranomaisena toimii ympäristönsuojelulain 21 §:n mukaan aluehallintovirasto ja valtion valvontaviranomaisena elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (jäljempänä *ELY-keskus*). Kunnalle kuuluvista lupa- ja valvontatehtävistä huolehtii kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

Ympäristönsuojelulakia sovelletaan teolliseen ja muuhun toimintaan, josta aiheutuu tai saattaa aiheutua ympäristön pilaantumista. Lakia sovelletaan myös toimintaan, jossa syntyy jätettä, sekä jätteen käsittelyyn. Toiminnot on jaoteltu ympäristönsuojelulaissa luvanvaraisiin, ilmoituksenvaraisiin ja rekisteröitäviin toimintoihin. Ympäristönsuojelulaissa on myös muita näiden menettelyiden ulkopuolelle jääviä toimintoja, esimerkiksi yksittäiset määräykset, kertaluonteista toimintaa koskeva ilmoitusmenettely ja kunnalliset ympäristönsuojelumääräykset.

Ympäristöluvanvaraiset toiminnot jaotellaan direktiivilaitoksiin ja muihin luvanvaraisiin toimintoihin. Direktiivilaitoksella tarkoitetaan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2010/75/EU teollisuuden päästöistä (yhtenäistetty ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen) (jäljempänä *teollisuuspäästödirektiivi*), mainittuja toimintoja. Energian tuotannossa direktiivilaitoksen rajana on 50 megawatin polttoaineteho ja muun luvanvaraisen laitoksen rajana 20 megawatin polttoaineteho, joka koskee kiinteän polttoaineen kattiloita.

Ympäristönsuojelulain 27 §:n mukainen ympäristölupa voidaan tarvita esimerkiksi biomassaa polttavan laitoksen tai biokaasulaitoksen toimintaan, kun kyseessä on ammattimainen tai laitosten jätteenkäsittely. Biokaasulaitoksen osalta luvanvaraisuus voi lisäksi perustua biokaasulaitoksen yhteydessä olevan polttolaitoksen polttoainetehoon tai laitoksen valmistaman polttoaineen määrään.

Tuulivoimalat eivät ole lähtökohtaisesti ympäristöluvanvaraisia, mutta niiden ympäristöluvanvaraisuus voi perustua eräistä naapuruussuhteista annetun lain (26/1920) mukaiseen kohtuuttomaan rasitukseen, esimerkiksi tuulivoimaloiden aiheuttamaan meluun tai välkevaikutukseen.

Ympäristönsuojelulain 116 §:n mukainen toiminnan rekisteröinti koskee pääsääntöisesti energiantuotantolaitoksia, joiden polttoaineteho on vähintään 1 mutta alle 50 megawattia ja joissa jokaisen kiinteää polttoainetta käyttävän energiantuotantoyksikön polttoaineteho on alle 20 megawattia. Toiminnanharjoittajan on tehtävä rekisteröinti-ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle viimeistään 30 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista. Toiminta voidaan aloittaa, kun kunnan ympäristönsuojeluviranomainen on rekisteröinyt toiminnan tai ilmoituksen jättämisestä on kulunut 30 päivää. Samalla tavalla toimitaan, jos aiemmin rekisteröityyn energiantuotantolaitokseen rakennetaan uusi energiantuotantoyksikkö. Ympäristönsuojelulain 116 §:n 3 momentin mukaisesti, jos rekisteröinti-ilmoitus on puutteellinen, on kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen pyydettävä toiminnanharjoittajaa täydentämään sitä. Tällöin 2 momentissa säädetty rekisteröintiä koskevat määräajat lasketaan siitä päivästä, jolloin rekisteröinti-ilmoitus täyttää säädetyt sisältövaatimukset.

Ympäristönsuojelulain 39 §:n mukaan lupahakemus on toimitettava toimivaltaiselle viranomaiselle sähköisesti. Toiminnanharjoittajan asemassa oleva luonnollinen henkilö voi jättää lupahakemuksen ja sen liitteet paperisina. Jos hakemus on puutteellinen tai asian ratkaiseminen edellyttää erityistä selvitystä, hakijalle varataan ympäristönsuojelulain 40 §:n mukaan tilaisuus täydentää hakemusta viranomaisen asettamassa määräajassa.

Ympäristönsuojelulain 39 a §:n mukaan lupaviranomaisen on annettava pyynnöstä hakijalle tietoa sähköisessä muodossa liittyen muun muassa hakemukseen, hankittaviin lausuntoihin ja päätöksen arvioituun antamisajankohtaan. Lupaviranomainen voi myös järjestää tapaamisen neuvonnan tarjoamiseksi. Neuvonta on maksutonta.

Ympäristönsuojelulain 43 §:n mukaan ennen asian ratkaisemista lupaviranomainen varaa asianosaisille, eli niille, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea, tilaisuuden tehdä muistutuksia lupa-asian johdosta. Myös muille varataan tilaisuus ilmaista mielipiteensä.

Lupahakemus annetaan tiedoksi ja siitä tiedotetaan lain 44 §:n mukaan julkisella kuulutuksella noudattaen, mitä hallintolain 62 a §:ssä säädetään. Kuulutus ja hakemusasiakirjat on oltava nähtävillä vähintään 30 päivän ajan. Tieto kuulutuksesta on julkaistava myös toiminnan vaikutusalueen kunnissa noudattaen, mitä kuntalain 108 §:ssä säädetään. Lisäksi kuulutuksen julkaisemisesta on tiedotettava ainakin yhdessä toiminnan vaikutusalueella yleisesti leviävässä sano-

malehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai julkaiseminen ole muutoin tarpeetonta. Valtion lupaviranomaisen on julkaistava internetsivuillaan lupahakemuksesta yleisölle laadittu tiivistelmä. Lain 42 §:ssä säädetään tahoista, joilta lupaviranomaisen tulee pyytää lausunto.

Ympäristönsuojelulain 47 §:ssä säädetään ympäristölupahakemuksen yhteiskäsittelystä vesilain mukaisen hakemuksen tai ympäristönsuojelulain 47 a §:ssä tarkoitetun maa-ainelupahakemuksen kanssa. Vesien pilaantumisen vaaraa aiheuttavaa toimintaa koskevat vesi- ja ympäristölupahakemukset tulee käsitellä yhdessä, jollei sitä ole pidettävä tarpeettomana. Asiat käsitellään vesilain mukaisessa menettelyssä huomioiden ympäristönsuojelulain säädökset lupahakemuksen ja päätöksen sisällöstä, hakemuksen toimittamisesta sähköisesti sekä hakemuksesta ja päätöksestä tiedottamisesta. Myös maa-ainesten ottamistoimintaa koskevan hankkeen ympäristö- ja maa-ainelupahakemukset tulee käsitellä yhdessä noudattaen ympäristönsuojelulain menettelysäännöksiä. Lupahakemuksen sisältöön ja lupaharkintaan, luvan myöntämisen edellytyksiin ja lupamääräyksiin sovelletaan kuitenkin erikseen ympäristönsuojelulain ja maa-ainelain aineellisia säännöksiä. Jos ympäristölupa-asian käsittelyn aikana ilmenee tarve maa-ainelain tai vesilain mukaiselle luvalla, tulee luvanhakijan tehdä tätä koskeva lupahakemus. Muussa tapauksessa ympäristölupahakemus jätetään tutkimatta.

Ympäristönsuojelulain 85 §:n mukaan lupapäätös annetaan tiedoksi julkisella kuulutuksella noudattaen mitä hallintolain 62 a §:ssä säädetään. Kuulutus ja lupapäätös on oltava nähtävillä vähintään sen ajan, jonka kuluessa päätökseen voidaan hakea muutosta valittamalla. Lupapäätös on lähetettävä hakijalle ja niille, jotka ovat päätöstä erikseen pyytäneet, sekä valvontaviranomaisille ja asiassa yleistä etua valvoville viranomaisille. Päätös on lisäksi lähetettävä tiedoksi niille viranomaisille, joilta on pyydetty lausunto hakemuksesta.

Laissa säädetään sähköisestä käsittelystä lupamenettelyn eri vaiheissa. Lain 39 §:n mukaisen sähköisen asioinnin lisäksi säädetään 45 ja 86 §:ssä, että kenellä tahansa on oikeus pyynnöstä saada tieto tietyllä alueella vireille tulleista ympäristölupa-asioista ja annetuista ympäristölupapäätöksistä sähköisin viestein sen mukaan kuin viranomaisen tietojärjestelmässä on mahdollista ottaa vastaan tällaisia pyyntöjä ja lähettää viestejä automatisoidusti. Ympäristönsuojelulain 197 §:n mukaan muutoksenhakutuomioistuimen on puolestaan toimitettava lupa- ja valvontaviranomaiselle sähköisesti tietoja niiden antamiin päätöksiin tehdyistä muutoksista ja päätösten lainvoimaisuudesta, jotta tiedot voidaan tallentaa ympäristönsuojelun tietojärjestelmään.

Ympäristönsuojelulain 19 luvussa säädetään muutoksenhausta. Ympäristönsuojelulain mukaisiin päätöksiin haetaan muutosta pääsääntöisesti valittamalla Vaasan hallinto-oikeuteen.

Luonnonsuojelulaki

Luonnonsuojelulailla (1096/1996) säädetään alueiden ja lajien suojelusta tavoitteena säilyttää luonnon monimuotoisuus. Lailla on pantu täytäntöön neuvoston direktiivi 92/43/ETY luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta (jäljempänä *luontodirektiivi*) ja neuvoston direktiivi 2009/147/EY luonnonvaraisten lintujen suojelusta (jäljempänä *lintudirektiivi*). Suojelun toteuttamiseksi laissa säädetään kielloista hävittää tai heikentää erityisiä luonnonarvoja.

Luonnonsuojelulain mukaisia toimivaltaisia viranomaisia ovat ympäristöministeriö, ELY-keskukset sekä kunnat. Luonnonsuojelulain 6 §:n mukaan luonnon- ja maisemansuojelun ylin ohjaus ja valvonta kuuluvat ympäristöministeriölle.

Luonnonsuojelulain 29 §:ssä säädetään suojelluista luontotyypeistä. Säännöksessä mainittuihin luontotyyppisiin kuuluvia alueita ei saa muuttaa niin, että luontotyyppin ominaispiirteiden säilyminen vaarantuu. ELY-keskuksen luontotyyppejä koskevista kielloista on mahdollisuus poiketa lain 31 §:n mukaisesti, jos suojelutavoitteet eivät huomattavasti vaarannu tai suojelu estää yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen.

Eliölajien suojelusta säädetään luonnonsuojelulain 6 luvussa. Lain 38 §:n mukaan 6 luvun soveltamisalaan kuuluvat nisäkkäät ja linnut ovat rauhoitettuja. Itse rauhoitussäännökset luetaan 39 §:ssä ja sen mukaan esimerkiksi rauhoitettujen eläinlajien yksilöiden tappaminen, tahallinen häiritseminen ja pesien siirtäminen tai vahingoittaminen on kiellettyä. Kasvilajien rauhoittamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Kielto tulee voimaan, kun ELY-keskus on päätöksellään määritellyt erityisesti suojellun lajin esiintymispaikan rajat. Luonnonsuojelulain 48 ja 49 §:n mukaan kielloista on mahdollista poiketa. Luonnonsuojelulain poikkeuslupa-asioiden käsittelyssä noudatetaan hallintolain säännöksiä. Päätökseen voi hakea muutosta valittamalla alueellisesti toimivaltaiseen hallinto-oikeuteen.

Luonnonsuojelulain 65 §:ssä säädetään Natura-alueilla tai niiden lähistöllä toteutettavien hankkeiden tai suunnitelmien vaikutusten arvioinnista. Vaikutukset on arvioitava, jos hanke tai suunnitelma joko yksistään tai yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää Natura 2000 -verkostoon ehdotetun tai siihen sisällytetyn alueen luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon. Luvan myöntävän tai suunnitelman hyväksyvän viranomaisen on valvottava, että arviointi tehdään.

Vesilaki

Vesilain (587/2011) tarkoituksena on turvata vesivarojen ja vesiympäristön tarkoituksenmukainen ja järkevä käyttö erilaiset intressit yhteen sovittavalla tavalla.

Vesitaloushankkeiden luvanvaraisuudesta säädetään vesilain 3 luvussa. Tietyt erikseen laissa mainitut vesitaloushankkeet, kuten vesivoimalaitoksen rakentaminen, ovat aina luvanvaraisia 3 luvun 3 §:n mukaisesti. Muut hankkeet tarvitsevat lupaa, jos ne täyttävät 3 luvun 2 §:ssä mainitut edellytykset, joihin kuuluu ensinnäkin se, että vesitaloushanke voi muuttaa vesistön asemaa, svvvvttä, vedenkorkeutta tai virtaamaa, rantaa tai vesiympäristöä taikka pohiaveden laatua tai määrää. Lisäksi kyseisessä pykälässä säädetään vielä muista seikoista, joiden on tultava kyseeseen, jotta hanke katsottaisiin luvanvaraiseksi. 3 luvun 4 §:ssä säädetään vielä luvan myöntämisen yleisistä edellytyksistä, joihin kuuluu muun massa se, ettei hanke saa sanottavasti loukata yleistä tai yksityistä etua, tai hankkeesta yleisille tai yksityisille eduille saatavan hyödyn on oltava huomattava verrattuna siitä yleisille tai yksityisille eduille koituviin menetyksiin.

Jos luvan myöntämisen yleiset edellytykset täyttyvät, hakijalle voidaan myös myöntää vesilain 2 luvun 12 §:n mukainen vähäinen käyttöoikeus toisen alueeseen, kuten esimerkiksi tilapäisesti nostaa vettä toiselle kuuluvalla alueella. Saman luvun 13 §:n mukaan hakijalle voidaan myöntää käyttöoikeus toisen alueeseen tai rakennukseen, jos alue on toteutettavan vesitaloushankkeen vuoksi tarpeen esimerkiksi laitetta, rakennusta tai muuta rakennelmaa sekä niiden käyttöä ja kunnossapitoa varten. Kyseisessä pykälässä säädetään myös muista edellytyksistä käyttöoikeuden myöntämiselle. 13a §:n mukaan hakijalle voidaan myöntää tarvittava oikeus toisen alueeseen tai sen omaksi lunastamiseen merkittävää vleistä etua edistävän hankkeen toteuttamiseksi, jos luvan myöntämisen edellytykset täyttyvät ja hanketta voidaan pitää yleisen tarpeen vaatimana. 14 §:n mukaan lupaviranomainen voi lisäksi tietvyn edellytyksin myöntää hakijalle oikeuden toiselle kuuluvan rakennelman poistamiseen, muuttamiseen tai hyväksi käyttämiseen.

Vesilain 1 luvun 7 §:n mukaan aluehallintovirasto toimii vesilaissa tarkoitettuna lupaviranomaisena. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen ja ojitustoimituksen toimivallasta ojitusasioissa säädetään lain 5 luvussa. Aluehallintovirasto käsittelee vesilain mukaisten vesitaloushankkeiden lupahakemukset sekä eräitä vesilain mukaisia korvaus- ja hallintopakkoasioita. ELY-keskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen toimivat vesilaissa tarkoitettuina valvontaviranomaisina.

Vesilain 11 luvun 2 §:ssä säädetään, että lupa-asia pannaan vireille lupaviranomaisessa hakemuksella. Hankkeesta vastaavan, joka ei ole luonnollinen henkilö, on tehtävä hakemus sähköisesti. Lupaviranomainen voi erityisestä syystä hyväksyä hakemuksen jättämisen paperisena. Hankkeesta vastaavan on lupaviranomaisen pyynnöstä toimitettava hakemusasiakirjat paperisena, jos se on tarpeen asian käsittelyn vuoksi. Vesilain 11 luvun 5 §:ssä säädetään hakemuksen täydennyksestä. Vesilain 11 luvun 6 §:ssä luetellaan ne tahot, joilta lupaviranomaisen on pyydettävä lausunto. Lupaviranomaisen on varattava vesilain 11 luvun 7 §:n mukaan niille, joiden oikeutta, etua tai velvollisuutta asia saattaa koskea (asianosainen) tilaisuus tehdä muistutuksia asiasta. Muille kuin asianosaisille varataan ennen asian ratkaisua tilaisuus ilmaista mielipiteensä. Kuulemisten johdosta hakijalle ja muille asianosaisille tulee varata tilaisuus selityksen antamiseen.

Vesilain 11 luvun 10 §:n mukaan lupaviranomaisen on annettava hakemus tiedoksi julkisella kuulutuksella noudattaen, mitä hallintolain 62 a §:ssä säädetään. Tieto kuulutuksesta on julkaisutava hankkeen vaikutusalueen kunnissa noudattaen, mitä kuntalain 108 §:ssä säädetään. Kuulutuksesta on käytävä ilmi, mitä muistutuksia tehtäessä ja mielipiteitä ilmaistaessa on noudatettava. Kuulutus ja hakemusasiakirjat on pidettävä nähtävillä 30 päivän ajan lupaviranomaisen verkkosivuilla. Kuulutuksen julkaisemisesta on tiedotettava ainakin yhdessä hankkeen vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai tiedottaminen on muutoin tarpeetonta. Vesilain 11 luvun 11 §:ssä säädetään, että kuulutuksesta on annettava erikseen tieto niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee.

Vesilain 11 luvun 12 §:n nojalla hakijan tulee laatia ympäristölupahakemus, jos vesilain mukaista lupaa käsiteltäessä ilmenee, että hanke edellyttää myös ympäristölupaa. Yhteiskäsittelytilanteissa sovelletaan, mitä ympäristönsuojelulain 47 §:ssä säädetään lupahakemusten yhteiskäsittelystä. Jos kyse on vesien pilaantumista koskevasta hakemuksesta, tulee hakemus käsitellä ja ratkaista yhdessä vesilain mukaisen lupahakemuksen kanssa.

Vesilain 11 luvun 22 §:n mukaan lupaviranomaisen on annettava hakemusasiaa koskeva päätös tiedoksi julkisella kuulutuksella. Päätös on toimitettava hakijalle ja jäljennös niille, jotka ovat sitä pyytäneet, valvontaviranomaisille ja asiassa yleistä etua valvoville viranomaisille. Tieto päätöksen antamisesta on lähetettävä sähköisesti tiedossa olevalla osoitteella 11 §:ssä tarkoitetuille asianosaisille, 9 §:ssä tarkoitetuille viranomaisille ja asiassa muistutuksen tehneille sekä mielipiteen ilmaiseille. Tieto kuulutuksesta on julkaistava hankkeen vaikutusalueen kunnissa noudattaen, mitä kuntalain 108 §:ssä säädetään. Kuulutuksen julkaisemisesta on tiedotettava ainakin yhdessä hankkeen vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai tiedottaminen on muutoin tarpeetonta.

Maankäyttö- ja rakennuslaki

Maankäyttö- ja rakennuslakiin (132/1999, jäljempänä myös *MRL*) on sen voimassaolon aikana tehty lukuisia muutoksia. MRL:n kokonaisuudistus on käynnissä. MRL:ssä säädetään alueidenkäytön suunnittelusta ja rakentamisesta. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ohjaavat suunnittelua maakunnissa ja kunnissa.

Rakentamiseen liittyen laissa säädetään rakennus-, toimenpide-, maisematyö- ja purkamisluvasta (jäljempänä *rakentamista koskevat luvat*). Lisäksi lain mukaisia muita menettelyitä, jotka liittyvät rakentamiseen, ovat 127 §:n mukainen purkamisilmoitus, 161 §:n mukainen yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittaminen, 99 §:n mukainen lunastuslupa perustuva maan lunastaminen, 128 §:n mukainen maisematyölupa, 137 §:n mukainen suunnittelutarveratkaisu sekä 174 §:n mukainen poikkeamispäätös, joka linkittyy myös poikkeamiseen kaavoituksesta.

Rakentamista koskevien lupien osalta toimivaltainen viranomaisena on kunnan rakennusvalvontaviranomainen. Maisematyölupa voidaan kuitenkin siirtää myös kunnan määräämän muun viranomaisen ratkaistavaksi.

MRL:n 125 §:n mukaista rakennuslupaa haetaan kirjallisesti kunnan rakennusvalvontaviranomaiselta. MRL:n 132–133 §:ssä säädetään tilanteista, joissa hakemuksesta on pyydetty ELY-keskuksen lausunto. MRL:n 133 §:n mukaan lupahakemuksen vireilletulosta on ilmoitettava naapurille, jollei se ole ilmeisen tarpeeton. Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 65 §:ssä säädetään, että naapureille on tämän jälkeen varattava tilaisuus huomautuksen tekemiseen. Hakija voi liittää hakemukseensa selvityksen naapurien mahdollisesta kannasta rakentamiseen, eikä tällöin viranomaisen toimittama kuuleminen ole tarpeen. Asian vireilläolosta tiedotetaan rakennuspaikalla ja tästä huolehtii rakennushankkeeseen ryhtyvä. Jos luvanvaraisesta toimenpiteestä on tehtävä ympäristövaikutusten arviointi, on MRL:n 132 §:n mukaan hakemuksen vireille tulosta sen lisäksi tiedotettava internetissä.

MRL:n 137 §:n nojalla rakennuslupan myöntämiselle on erityisiä edellytyksiä suunnittelutarvealueella, jolle ei ole hyväksytty asemakaavaa. Suunnittelutarvealueella rakentaminen ei saa aiheuttaa haittaa asemakaavoitukselle, yleiskaavoitukselle tai alueiden käytön muulle järjestämiselle. Rakentaminen tulee olla sopivaa yhdyskuntateknisten verkostojen ja liikenneväylien toteuttamisen sekä liikenneturvallisuuden ja palvelujen saavutettavuuden kannalta. Lisäksi rakentamisen tulee olla sopivaa maisemalliselta kannalta eikä vaikeutaa erityisten luonnon- tai kulttuuriympäristön arvojen säilyttämistä eikä virkistystarpeiden turvaamista. Rakentamista koskeva lupapäätös annetaan julkisanon jälkeen ja päätöksen katsotaan tulleen asianosaisen tietoon silloin, kun se on annettu. MRL:n 142 §:n nojalla lupapäätös toimitetaan hakijalle, asetuksella säädettyjen viranomaisille ja niille, jotka ovat sitä huomautuksessa tai erikseen pyytäneet.

Rakentamista koskeviin lupapäätöksiin voi hakea muutosta valittamalla alueellisesti toimivaltaiselle hallinto-oikeudelle.

MRL:n 161 §:n nojalla kiinteistön omistaja ja haltija ovat velvollisia sallimaan yhdyskuntaa tai kiinteistöä palvelevan johdon sijoittamisen omistamalleen tai hallitsemalleen alueelle, jollei sijoittamista muutoin voida järjestää tyydyttävästi ja kohtuullisin kustannuksin. Sama koskee joihin liittyviä vähäisiä laitteita, rakennelmia ja laitoksia. Jollei sijoittamisesta ole sovittu kiinteistön omistajan ja haltijan kanssa, sijoittamisesta päättää kunnan rakennusvalvontaviranomainen.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ohjaavat suunnittelua maakunnissa ja kunnissa. Valtakunnallisten tavoitteiden lisäksi nykyiseen maankäytön suunnittelujärjestelmään kuuluvat maakuntakaava, yleiskaava ja asemakaava. Maankäyttöön vaikutetaan myös esimerkiksi erilaisilla seutu- ja kuntastrategioilla, kunnan maapolitiikalla ja rakennusjärjestyksellä. Kaavan valmistelussa on pääsääntöisesti kolme osallistumisvaihetta: kuuleminen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta, kaavaluonnoksesta sekä kaavaehdotuksesta. Kaikissa vaiheissa kaikilla kunnan jäsenillä on oikeus mielipiteen esittämiseen. Vastaavasti valitusoikeus kaavaa koskevasta päätöksestä on kaikilla kunnan jäsenillä. Osallistumis- ja muutoksenhakuoikeus kaavoituksessa

on näin ollen huomattavasti laajempaa kuin lupamenettelyissä. Kunta voi poiketa MRL:ssä säädetystä säännöksestä, määräyksestä, kiellosta tai muusta rajoituksesta MRL:n 174 §:n nojalla. Siten poikkeamismenettelyllä on linkitys kaavoitukseen, koska poikkeamispäätös tarvitaan, jos rakentamisessa halutaan poiketa kaavasta. Poikkeaminen ei saa aiheuttaa haittaa kaavoitukselle, kaavan toteuttamiselle tai alueiden käytön muulle järjestämiselle. Se ei myöskään saa vaikeuttaa luonnonsojtelun tavoitteiden saavuttamista eikä rakennetun ympäristön suojelemista koskevien tavoitteiden saavuttamista. Poikkeamismenettelyssä asianosaisten piiri on laajempi ja myös vaikutusoikeudesta on säädetty laajemmin kuin esimerkiksi rakennuslupamenettelyssä.

Muinaismuistolaki

Muinaismuistolain (295/1963) mukaiset kiinteät muinaisjäännökset ovat rauhoitettuja muistoina Suomen aikaisemmasta asutuksesta ja historiasta. Kiinteän muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen on kielletty ilman lain nojalla annettua lupaa. Rauhoitettu kohde voi sijaita maan päällä, maassa tai veden alla.

Muinaismuistolain 11 §:n mukaan kiinteään muinaisjäännökseen kajoamiseen voidaan myöntää lupa, jos muinaisjäännös tuottaa merkitykseensä nähden kohtuutonta haittaa. Kajoamislupa voidaan myöntää maanomistajalle tai muulle toimijalle, jonka tarkoituksena on toteuttaa toimenpide, jolla voi olla vaikutusta kiinteään muinaisjäännökseen. Kajoamisluvan myöntää Museovirasto lupahakemuksen perusteella. Lain 23 §:n mukaan hakemus on käsiteltävä kiireellisenä. Muutosta lupapäätökseen voi hakea valittamalla hallinto-oikeuteen.

Kajoamislupa tarvitaan tuotantolaitoksen rakentamiseen tai päivittämiseen, jos näillä voi olla vaikutusta kiinteään muinaisjäännökseen. Lupa on voimassa enintään viisi vuotta päätöksen lainvoimaiseksi tulosta. Kajoamisluvan edellyttämät tutkimukset on suoritettava ja kajoamiseen liittyvät toimenpiteet on käynnistettävä luvan voimassaoloaikana. Kajoamisluvan voimassaolo voidaan jatkaa enintään kaksi vuotta.

Jos muinaisjäännöstä on tarpeen tutkia ennen kajoamisluvan hakemista tai kajoamisluvan ehtojen mukaisesti, voidaan tarvita tutkimuslupa, jonka Museovirasto myöntää muinaismuistolain 10 §:n nojalla. Tutkimuslupaa on haettava aina, kun tutkimuksessa käytetään muinaisjäännökseen kajoavia menetelmiä. Luvanvaraiseksi toiminnaksi katsotaan kajoavien menetelmien lisäksi myös kohteen systemaattinen dokumentointi.

Laki Suomen talousvyöhykkeestä

Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain (1058/2004, jäljempänä *talousvyöhykelaki*) mukaisesti Suomen talousvyöhyke käsittää Suomen aluevesiin välittömästi liittyvän merialueen, jonka ulkoraja määräytyy Suomen vieraiden valtioiden kanssa tekemien sopimusten mukaisesti ja jonka ulkorajan sijainti osoitetaan valtioneuvoston asetuksella.

Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimus (SopS 49—50/1996, jäljempänä *merioikeusyleissopimus*) määrittelee Suomen ja muiden valtioiden oikeudet. Merioikeusyleissopimuksen 56 artiklan nojalla Suomen valtiolla on talousvyöhykkeellä oikeus elollisten ja elottomien luonnonvarojen tutkimiseen, hyödyntämiseen, säilyttämiseen ja hoitamiseen sekä muuhun toimintaan, jonka tarkoituksena on vyöhykkeen taloudellinen hyödyntäminen ja tutkiminen.

Suomella on talousvyöhykkeellä kansainvälisen oikeuden mukainen lainkäyttövalta tekosaarten, laitteiden ja muiden rakennelmien rakentamisessa ja käytössä sekä meriympäristön suojelussa ja meritieteellisessä tutkimuksessa samoin kuin muut kansainvälisen oikeuden mukaiset oikeudet ja velvollisuudet.

Talousvyöhykelain 6 §:n mukaan valtioneuvosto voi antaa hakemuksesta suostumuksen hyödyntää talousvyöhykkeellä olevan merenpohjan ja sen sisustan luonnonvaroja ja tehdä tällaiseen hyödyntämiseen tähtäävää tutkimusta tai suorittaa talousvyöhykkeellä muuta toimintaa, jonka tarkoituksena on vyöhykkeen taloudellinen hyödyntäminen. Lain 7 §:n nojalla valtioneuvosto voi antaa hakemuksesta suostumuksen tekosaarten, 6 §:ssä tarkoitettuun toimintaan käytettävien laitteiden ja muiden rakennelmien sekä sellaisten muiden laitteiden ja rakennelmien rakentamiseen ja käyttämiseen, jotka saattavat haitata Suomelle kansainvälisen oikeuden mukaan kuuluvien oikeuksien käyttämistä talousvyöhykkeellä. Lupa-asia ratkaistaan valtioneuvoston yleisistunnossa työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä.

Kemikaaliturvallisuuslaki

Vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annettu laki (390/2005 jäljempänä *kemikaaliturvallisuuslaki*) on vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden turvallista käsittelyä koskeva yleislaki.

Kemikaaliturvallisuuslain soveltamisala on laaja ja sillä on liittymäpintoja muuhun kemikaaliturvallisuutta edistävään lainsäädäntöön, kuten Euroopan unionin kemikaalilainsäädäntöön, työsuojelu-, ympäristönsuojelu- sekä maankäyttö- ja rakennuslainsäädäntöön. Kemikaaliturvallisuuslailla ja sen nojalla annetuilla asetuksilla on saatettu voimaan Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi vaarallisista aineista aiheutuvien suuronnettomuusvaarojen torjunnasta sekä neuvoston direktiivin 96/82/EY muuttamisesta ja myöhemmästä kumoamisesta (2012/18/EU), jäljempänä *Seveso III –direktiivi*. Seveso III -direktiivissä määritetyt velvoitteet koskevat teollisuuslaitoksia, joissa käsitellään fysikaalisia, terveydelle ja ympäristölle vaaroja aiheuttavia kemikaaleja direktiivissä annetuista ainemääristä lähtien.

Kemikaaliturvallisuuslain tarkoituksena on ehkäistä ja torjua vaarallisten kemikaalien sekä räjähteiden valmistuksesta, käytöstä, siirrosta, varastoinnista ja muusta käsittelystä aiheutuvia henkilö-, ympäristö- ja omaisuusvahinkoja sekä edistää yleistä turvallisuutta. Tarkemmat turvallisuusvaatimukset on esitetty valtioneuvoston asetuksessa vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista (856/2012).

Kemikaaliturvallisuuslain 23 §:n mukaista vaarallisen kemikaalin laajamittaista teollista käsittelyä ja varastointia sekä kemikaaliturvallisuuslain 58 §:n mukaista räjähteiden valmistusta ja varastointia saa harjoittaa turvallisuus- ja kemikaaliviraston (jäljempänä *Tukes*) luvalla. Tukes valvoo kemikaaliturvallisuuslain noudattamista siltä osin kuin tehtävää ei ole säädetty muulle viranomaiselle. Kemikaaliturvallisuuslain 115 §:ssä säädetään lisäksi viranomaistehtävistä pelastusviranomaisille, poliisille ja tulliviranomaisille. Tukes on keskeinen kemikaaliturvallisuuslain lupavalvontaviranomainen laajamittaisissa tuotantolaitoksissa ja räjähteiden valvonnassa. Pelastusviranomaiset valvovat kemikaaliturvallisuuslain noudattamista koskien vaarallisten kemikaalien vähäistä teollista käsittelyä ja säilytystä. Poliisi valvoo muun muassa räjähteiden käyttöä ja luovutusta.

Lupahakemus on tehtävä kirjallisesti ja Tukesin pyynnöstä on hakemusasiakirjoista toimitettava lisäkappaleita, jos se on tarpeen asian kuuluttamisen tai lausuntojen pyytämisen vuoksi. Muilta

osin lupahakemuksen käsittelyssä noudatetaan hallintolakia. Vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta annetun valtioneuvoston asetuksen (685/2015 jäljempänä *kemikaalivalvonta-asetus*) 8 §:n ja räjähteiden valmistuksen ja varastoinnin valvonnasta annetun valtioneuvoston asetuksen (819/2015) 5 §:n mukaan Tukesin tulee lupahakemusta käsitellessään pyytää lausunnot ELY-keskukselta ja pelastusviranomaiselta sekä tarvittaessa muilta tahoilta. Kemikaaliturvallisuuslain 104 b §:n mukaan lupahakemuksesta tiedotetaan kuuluttamalla siitä vähintään 30 päivän ajan asianomaisten kuntien ilmoitustauluilla ja kuulutuksesta on ilmoitettava lupaviranomaisen internet-sivuilla. Lisäksi kuulutuksen julkaisemisesta on ilmoitettava ainakin yhdessä toiminnan vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen tai ilmoittaminen ole muutoin ilmeisen tarpeetonta. Kuulutuksesta on annettava erikseen tieto yleisölle, jota asia koskee. Jos vaarallisen kemikaalin laajamittaista teollista käsittelyä ja varastointia taikka räjähteiden valmistusta ja varastointia koskevan lupahakemuksen käsittelyyn sovelletaan eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettua lakia, noudatetaan lupahakemuksen tiedottamisessa mainitun lain 11 §:ää.

Kemikaaliturvallisuuslain 104 c §:n mukaan yleisölle, jota asia koskee, on varattava tilaisuus tehdä muistutuksia ja ilmaista mielipiteensä asian johdosta. Sen lisäksi mitä hallintolaissa säädetään, hakijalle ja yleisölle, jota asia koskee, on varattava tilaisuus selityksen antamiseen sellaisista lausunnoista ja muistutuksista esitetyistä vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun. Tämän johdosta hakijalle tai yleisölle, jota asia koskee, on varattava tilaisuus vastaselityksen antamiseen, jos selitys saattaa vaikuttaa asian ratkaisuun.

Kemikaalivalvonta-asetuksen 11 §:n mukaan Tukesin on toimitettava tieto vaarallisen kemikaalin lupapäätöksestä aluehallintovirastolle, ELY-keskukselle, pelastusviranomaiselle sekä kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle ja rakennusvalvontaviranomaiselle. Räjähteiden valmistuksen ja varastoinnin valvonnasta annetun valtioneuvoston asetuksen 7 §:n mukaan räjähteiden valmistus- ja varastointiluvasta Tukesin on toimitettava tieto lupapäätöksestä aluehallintovirastolle, ELY-keskukselle, pelastusviranomaiselle, poliisille sekä kunnalle. Kemikaaliturvallisuuslain 126 §:n nojalla lupapäätökseen voi hakea muutosta valittamalla alueellisesti toimivaltaiselle hallinto-oikeudelle.

Kemikaaliturvallisuuslain 24 §:n mukaan vaarallisen kemikaalin vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia saa harjoittaa vain tekemällä siitä ilmoituksen. Toiminnanharjoittajan tulee tehdä ilmoitus pelastusviranomaiselle, jollei ilmoitusta kemikaaliturvallisuuslain 23 §:n 2 momentin nojalla tule tehdä Tukesille.

Maakaasuasetus

Maakaasun käsittelyn turvallisuudesta annettu valtioneuvoston asetus (551/2009 jäljempänä *maakaasuasetus*) koskee biokaasulaitoksia, koska sitä sovelletaan biokaasun tekniseen käyttöön sekä biokaasun talteenottoon, siirtoon, jakeluun ja käyttöön tarkoitettuihin putkistoihin ja laitteistoihin. Maakaasuasetusta sovelletaan biokaasulaitoksilla myös jalostetun biokaasun (biomeetaani) varastointiin kaasumaisessa tai nesteytetyssä muodossa. Lisäksi maakaasuasetusta sovelletaan biokaasun liikennekäytön tankkausasemiin. Biokaasu rinnastetaan hallinnollisten vaatimusten osalta maakaasuun, kun biokaasun metaanipitoisuus on vähintään 80 prosenttia.

Maakaasuasetuksen 5 §:n mukainen rakentamislupa koskee siirto-, jakelu- ja käyttöputkiston rakentamista. Rakentamislupaa ei vaadita jakeluputkiston talohaaralle eikä käyttöputkistolle, jos käyttöputkiston suurin sallittu käyttöpaine on enintään 0,5 baaria tai putkiston nimellissuuruus on enintään DN 25. Rakentamislupa vaaditaan kuitenkin käyttöputkistolle, jos kohteessa olevien käyttölaitteiden yhteinen nimellinen polttoaineteho on 1,2 megawattia tai suurempi.

Maakaasusetuksen 9 §:n mukainen varastoinnin rakentamislupa vaaditaan, jos varastoitavan maakaasun määrä on vähintään 5 tonnia. Jos varastointimäärä on yli 0,2 tonnia mutta alle 5 tonnia, varastoinnista on tehtävä 9 §:n mukainen ilmoitus. Lupaa on haettava tai ilmoitus tehtävä ennen yksityiskohtaisten toteutusratkaisujen tekemistä hyvissä ajoin ennen varaston rakennustöiden aloittamista.

Sekä rakentamisluvissa että varastointi-ilmoituksessa toimivaltainen viranomainen on Tukes.

Ilmailulaki

Ilmailulaki (864/2014) on ilmailua koskeva yleislaki, jossa säädetään laajasti muun muassa ilma-aluksista ja turvallisuus- ja kelpoisuusvaatimuksista, ilmailun luvista ja rekistereistä sekä lentopaikoista ja seuraamuskäytännöistä. Ilmailulakia sovelletaan ilmailussa Suomen alueella, jollei Euroopan unionin oikeudesta tai Suomea sitovasta kansainvälisestä velvoitteesta muuta johdu.

Ilmailulain 158 §:ssä säädetään lentoesteistä, jotka voivat olla mastoja ja tuulivoimaloita tai muita laitteita, rakennuksia, rakennelmia tai merkkejä. Mainitunlaisia esteitä ei saa asettaa, järjestää tai kohdistaa siten, että sitä voidaan erehdyksessä pitää ilmailua palvelevana laitteena tai merkinä. Rakennelma tai laite ei saa myöskään häiritä ilmailua palvelevia laitteita tai lentoliikennettä tai aiheuttaa muutoin vaaraa lentoturvallisuudelle. Tällaisen sekaannusta, häiriötä tai vaaraa mahdollisesti aiheuttavan laitteen, rakennuksen, rakennelman tai merkin asettamiseen tarvitaan ilmailulain 158 §:n mukaisesti lentoestelupa, jos este ylittää laissa säädetty korjausraajat tai muut ehdot.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficomilta on etukäteen haettava lupa lentoesteen asettamiseen, ellei asianomainen ilmaliikennepalvelun tarjoajan Air Navigation Services Finland Oy (ANS Finland) lausunnossaan vapauta lentoesteluvan tarpeesta. Lupahakemukseen on liitettävä ANS Finlandin antama lausunto ja merialueelle sijoitettavan tuulivoimalan osalta myös Rajavartiolaitoksen lausunto. Hakijan on haettava edellä mainitut lausunnot ennen kuin hakija voi käynnistää lentoesteen asettamista koskevan lupamenettelyn Liikenne- ja viestintävirastossa. Jollei lentoturvallisuus vaarannu, Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa luvan laitteen, rakennuksen, rakennelman tai merkin asettamiseen. Lupa on myönnettävä, jos suunnitellun esteen aiheuttama haittaa lentoliikenteen sujuvuudelle voidaan käytettävissä olevilla lentomenetelmän suunnittelukriteereillä vähentää siten, ettei se aiheuta lentopaikan pitäjälle kohtuutonta haittaa tai vaikeuta lentoliikenteen sujuvuutta. Lentoesteet on merkittävä Liikenne- ja viestintäviraston antamien määräysten mukaisesti. Tuulivoimalat ja korkeiden teollisuuslaitosten savupiiput voivat vaatia lentoesteluvan.

Laki puolustusvoimista

Puolustusvoimista annetun lain (551/2007) nojalla puolustusvoimien tehtävänä on maa-alueen, vesialueen ja ilmatilan valvominen sekä alueellisen koskemattomuuden turvaaminen.

Aluevalvonnassa on otettava huomioon, että tuulivoimaloiden aiheuttamat vaikutukset voivat ulottua laajalle alueelle. Tuulivoimaloiden korkeuden ja liikkuvien osiensa vuoksi ne voivat aiheuttaa häiriötä puolustusvoimien sensoreille, kuten tutkiin. Merkittävimmät häiriöt tutkalle ovat tuulivoimalan varjostusvaikutuksen aiheuttama katvealue ja kantaman lyheneminen sekä välähdysvaikutuksen aiheuttama virrehavainto. Häiriöt voivat aiheuttaa merkittäviä ja laajalaisia ongelmia ilma- ja merivoimien tutkiin perustuvalla valvontakyvyllä, jolla tuetaan myös siviili-ilmailua ja muiden merialueella toimivien viranomaisten toimintaa.

Pääesikunta antaa puolustusvoimien lausunnon tuulivoimarakentamisen hyväksyttävyydestä. Lausunnossa arvioidaan tutkavaikutusten lisäksi tuulivoimarakentamisen vaikutukset sotilasilmailuun, vaikutukset puolustusvoimien kiinteisiin linkkiyhteyksiin sekä vaikutukset puolustusvoimien alueellisiin toimintaedellytyksiin. Jos tuulivoimahankkeella arvioidaan olevan huomattavia vaikutuksia aluevalvontajärjestelmän suorituskykyyn, puolustusvoimat vastustaa hankkeen toteuttamista.

Sähkömarkkinalaki

Sähkömarkkinalain (588/2013) tarkoituksena on varmistaa edellytykset tehokkaasti, varmasti ja ympäristön kannalta kestävästi toimiville kansallisille ja alueellisille sähkömarkkinoille sekä Euroopan unionin sähkön sisämarkkinoille siten, että hyvä sähkön toimitusvarmuus, kilpailukykyinen sähkön hinta ja kohtuulliset palveluperiaatteet voidaan turvata loppukäyttäjille.

Sähkömarkkinalain soveltamisala koskee sähkömarkkinoita, joilla tarkoitetaan sähkön tuotantoa, tuontia, vientiä ja toimitusta sekä sähkönsiirtoa ja -jakelua. Toimivaltainen viranomaisen sähkömarkkinalain lupa-asioissa on Energiavirasto. Sähkömarkkinalain 14 §:n mukaisesti nimellisjännitteeltään vähintään 110 kilovoltin sähköjohdon rakentamiseen on pyydettävä hankelupa Energiavirastolta. Hankelupaa ei kuitenkaan tarvita kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköjohdon rakentamiseen. Valtakunnan rajan ylittävän sähköjohdon osalta lupaviranomaisena toimii työ- ja elinkeinoministeriö. Hankelupaan voidaan liittää luvan edellytysten kannalta tarpeelliseksi katsottavia ehtoja.

Hankelupaa haettaessa sähköjohdon reittivaihtoehtoja voi olla useampia. Hankeluvassa ei määrätä sähköjohdon reittiä, vaan se tapahtuu erikseen johtoreitin käyttöoikeuden hankinnan yhteydessä. Useimmissa tapauksissa suurjännitejohtojen johtoreitin käyttöoikeus saadaan kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) mukaisessa lunastusmenettelyssä. Lupapäätöksestä on kuitenkin käytävä ilmi, miten ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) mukainen arviointi on otettu huomioon.

Hankelupamenettelyn tarkoituksena on arvioida ennen kaikkea suurjännitejohtohankkeiden merkitystä sähköjärjestelmän ja sähkönsiirtotarpeiden näkökulmasta. Hankeluvan myöntämisen edellytyksenä on, että sähköjohdon rakentaminen on sähkön siirron turvaamiseksi tarpeellista. Hankelupa on olennainen suurien tuotantoyksiköitä rakennettaessa. Sähkömarkkinalain 16 §:n 3 momentin mukaisesti hankelupaan voidaan liittää luvan edellytysten kannalta tarpeelliseksi katsottavia ehtoja, jonka nojalla hankelupa on Energiaviraston linjauksen mukaisesti voimassa viisi vuotta päätöksen lainvoimaiseksi tulosta. Hankeluvassa esitetyn johdon on valmistuttava tämän ajan kuluessa. Jos hankeluvan voimassaolo lakkaa johdon rakennustöiden ollessa kesken, pitää hankkeelle hakea uusi hankelupa.

Sähkömarkkinalain 64 §:ssä säädetään voimalaitosten rakentamista ja käytöstä poistamista koskevista ilmoituksista, joka tulee tehdä Energiavirastolle ja valtioneuvoston asetuksessa sähkömarkkinoista (65/2009) annetaan tarkemmat säännökset ilmoitukseen sisällytettävistä tiedoista sekä ilmoitusmenettelystä. Lisäksi lain 17 §:ssä säädetään, että nimellisjännitteeltään vähintään 110 kilovoltin sähköjohdon reitille tulee saada kunnan suostumus, jos oikeutta sähköjohdon sijoittamiseen ei perusteta kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) mukaisessa lunastusmenettelyssä ja sähköjohto rakennetaan muualle kuin kaavassa tätä varten varatulle alueelle.

Sivutuotelaki

Eläimistä saatavista sivutuotteista annetussa laissa (517/2015, jäljempänä *sivutuotelaki*) säädetään muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveysturvasta. Sivutuotelaki ja sen nojalla annettu maa- ja metsätalousministeriön asetus (783/2015) eläimistä saatavista sivutuotteista sisältävät Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1069/2009, muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveysturvasta sekä asetuksen (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta (jäljempänä *sivutuoteasetus*), kansalliseen toimeenpääntöön liittyvät helpotukset. Säädökset koskevat sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käyttöä ja hävitystä. Sivutuotelaissa säädetään myös valvontaviranomaiset ja niiden tehtävät.

Sivutuotelain 33 §:n nojalla sivutuotealan laitosten on oltava hyväksytyjä tai rekisteröityjä ennen toiminnan aloittamista. Sivutuoteasetuksen 23 ja 24 artikloissa mainitaan laitokset ja toiminnot, jotka vaativat rekisteröinnin ja hyväksynnän. Hyväksyntää tai rekisteröintiä haetaan kirjallisesti toimivaltaiselta viranomaiselta. Hyväksytyjen laitosten hyväksyntänumerot merkitään Ruokaviraston ylläpitämään valvontarekisteriin. Lisäksi sivutuoteasetuksen mukaisesti hyväksytyistä laitoksista ylläpidetään EU:n komission edellyttämää luetteloa Ruokaviraston internetisivuilla.

Lannoitevalmistelaki

Lannoitevalmistelain (539/2006) tavoitteena on kasvintuotannon sekä elintarvikkeiden ja ympäristön laadun turvaamiseksi edistää hyvälaatuisten, turvallisten ja kasvintuotantoon sopivien lannoitevalmisteiden tarjontaa, sellaisiksi soveltuvien sivutuotteiden hyötykäyttöä sekä riittävien tietojen antamista lannoitevalmisteista niiden ostajille ja käyttäjille.

Orgaanisia lannoitevalmisteita tai niiden raaka-aineita valmistavan, teknisesti käsittelevän tai varastoivan toimijan on saatava Ruokaviraston hyväksyntä ennen toiminnan aloittamista. Lannoitevalmistelain 14 §:n mukainen laitoshyväksyntä on tuotantolaitos- tai tuotantolinjakohtainen ja se perustuu lannoitevalmistelakiin ja sivutuoteasetukseen. Maatilakohtaiset laitokset, jotka käsittelevät vain lantaa ja maatilan omaa kasviainesta eivät tarvitse lannoitevalmistelain mukaista laitoshyväksyntää. Muut kuin maatilatason laitokset ovat käytännössä aina lannoitevalmistelain piirissä, koska mädätysjäätös käytetään lannoitevalmisteena. Laitoshyväksyntämenettelyssä ei ole biokaasun tuotantoon tai käyttöön liittyviä vaatimuksia. Biokaasua tuottavassa laitoksessa mädätteen käsittely ja jatkojalostus sisältyvät lain soveltamisalaan.

Päästökauppalaki

Päästökauppalain (311/2011) tarkoituksena on edistää kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä kustannustehokkaasti ja taloudellisesti. Lailla on pantu täytäntöön kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien kaupan järjestelmän toteuttamisesta yhteisössä ja neuvoston direktiivin 96/61/EY muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/87/EY (jäljempänä *päästökauppadirektiivi*). Päästökauppadirektiivi tuli voimaan 25 päivänä lokakuuta 2003 ja sitä on muutettu useaan otteeseen.

Päästökauppalain 8 §:n mukaan kaikilla päästökauppaan kuuluvilla laitoksilla on oltava päästölupa. Päästölupa tarvitaan muun muassa polttoaineiden polttoon laitoksissa, joiden kokonaislämpöteho on yli 20 MW tai tällaisten laitosten kanssa samassa kaukolämpöverkossa olevissa pienemmissä laitoksissa.

Päästölupaa haetaan Energiavirastolta, joka toimii Suomessa päästökauppaviranomaisena. Hakemukseen on liitettävä lupaharkinnan kannalta tarpeellinen selvitys laitoksesta, sen toiminnasta ja päästöjen lähteistä sekä päästöjen tarkkailusuunnitelma ja päästöjen raportoimiseksi suunnitellut toimenpiteet. Lisäksi päästökauppaviranomaiselle on ennen luvan myöntämistä toimitettava selvitys siitä, että laitoksen toimintaa saa harjoittaa ympäristönsuojelua koskevien säännösten nojalla.

Hakemus on toimitettava päästökauppaviranomaiselle vähintään kuusi kuukautta ennen toiminnan suunniteltua aloittamista. Päästökauppaviranomaisen on tehtävä lupaa ja päästöjen tarkkailusuunnitelman hyväksymistä koskeva päätös viimeistään kahden kuukauden kuluttua siitä, kun hakemus ja sen mahdolliset täydennykset on toimitettu päästökauppaviranomaiselle.

Päästöluvan myöntäminen edellyttää, että päästökauppalaan mukainen tarkkailusuunnitelma on riittävä ja asianmukainen ja laitos saa ympäristönsuojelusäännösten perusteella harjoittaa toimintaa.

Laki tuulivoiman kompensatioalueista

Lailla tuulivoiman kompensatioalueista (490/2013) säädetään tuulivoiman kompensatioalueista, tuulivoimaloiden rakentamisesta niille ja alueilla sijaitsevista tuulivoimaloista valtiolle perittävistä maksuista. Kompensatioalueita on yksi, Perämeren tuulivoima-alue, joka sijaitsee Hailuodon, Lumijoen, Raahen, Siikajoen ja Pyhäjoen kunnissa.

Lain mukaisen toiminnan yleinen ohjaus, seuranta ja kehittäminen kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriölle. Energiavirasto perii laissa tarkoitetut maksut ja hoitaa muut laissa säädetyt tehtävät.

Tuulivoimamaksun on velvollinen maksamaan sähkön tuottaja, jonka hallinnassa on tuulivoimala tuulivoiman kompensatioalueella. Sähkön tuottajan on tehtävä ilmoitus Energiavirastolle ennen tuulivoimalan kaupalliseen käyttöön ottamista.

Aluevalvontalaki

Aluevalvontalaissa (755/2000) säädetään Suomen alueellisen koskemattomuuden valvonnasta ja turvaamisesta.

Aluevalvontalain 12 §:n mukaisesti Suomen aluevesillä ei saa ilman lupaa harjoittaa merenpohjan tai sen sisustan muodon, rakenteen tai koostumuksen selvittämistä geologisilla tai geofyysisillä tutkimuksilla eikä merenpohjan topografisten muotojen järjestelmällistä mittausta ja tallennusta.

Lupa voidaan myöntää merenpohjan tutkimiseen ja kartoittamiseen, jos toiminta ei vaaranna Suomen aluevalvontaa tai jos vaaraa voidaan lupamääräyksillä olennaisesti vähentää. Luvassa voidaan antaa aluevalvonnan ja luvan hakijan turvallisuuden kannalta tarpeellisia määräyksiä toiminnasta, siinä käytettävästä välineistöstä ja sen teknisistä ominaisuuksista sekä toiminta-alueesta ja -ajasta. Luvan myöntämistä tarkoitettuun toimintaan koskevan asian käsittelee ja ratkaisee pääesikunta.

Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta

Lailla kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta (603/1977, jäljempänä *lunastuslaki*) säädetään kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta. Kiinteällä omaisuudella tarkoitetaan omistus- ja siihen verrattavaa oikeutta kiinteistöön taikka muuhun maatai vesialueeseen sekä näihin kuuluvaan rakennukseen tai rakennelmaan.

Lunastuslain 3 §:n mukaan lunastamalla voidaan hankkia kiinteää omaisuutta taikka pysyvä tai määräaikainen erityinen oikeus, rajoittaa pysyvästi tai määräajaksi oikeutta käyttää tai vallita kiinteää omaisuutta taikka erityistä oikeutta sekä lakkauttaa erityinen oikeus.

Lunastaa saadaan, kun yleinen tarve sitä vaatii. Lunastusta ei kuitenkaan saa panna toimeen, jos lunastuksen tarkoitus voidaan yhtä sopivasti saavuttaa jollain muulla tavalla taikka jos lunastuksesta yksityiselle edulle koituvaa haittaa on suurempi kuin siitä yleiselle edulle saatava hyöty. Lunastuksen hakija voi olla myös yksityisoikeudellinen yhteisö, joka osoittaa yleisen tarpeen vaativan lunastusta ja esittää luotettavan selvityksen siitä, että lunastettava omaisuus tullaan käyttämään aiottuun tarkoitukseen.

Uusiutuvan energian tuotantolaitosten kannalta lunastus liittyy erityisesti voimalaitoksen verkkoon liittämistä varten rakennettaviin liittymisjohtoihin, joille tyypillisesti haetaan lunastamalla maa-alueen käyttöoikeuden supistus ja maapohjan omistus jää maanomistajalle.

Lunastuslupa-asian ratkaisee asiasta riippuen joko Maanmittauslaitos tai valtioneuvosto. Jos lunastuslupaa haetaan esimerkiksi voimansiirtolinjan tai maakaasuverkoston rakentamista varten ja jos lunastuslupan antamista ei vastusteta tai kysymys on yleisen ja yksityisen edun kannalta vähemmän tärkeästä lunastuksesta, lunastuslupaa koskevan hakemuksen ratkaisee Maanmittauslaitos. Työ- ja elinkeinoministeriö valmistelee valtioneuvoston yleisistunnossa ratkaistavat lunastuslupa-asiat. Lunastustoimituksen suorittaa aina Maanmittauslaitos.

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017, jäljempänä *YVA-laki*) tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arviointia ja arvioinnin yhtenäistä huomioon ottamista suunnittelussa ja päätöksenteossa. YVA-lailta on pantu täytäntöön Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/92/EU tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/52/EU tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista annetun direktiivin 2011/92/EU muuttamisesta.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan hankkeisiin ja niiden muutoksiin, joilla todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia. Arviointimenettelyä aina edellyttävät hankkeet luetellaan lain liitteessä 1. Lisäksi YVA-lain 11 §:ssä säädetään, että ELY-keskus tekee päätöksen arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa, jos hanke tai sen muutos todennäköisesti aiheuttaa laadultaan tai laajuudeltaan liitteessä 1 tarkoitettujen hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä ympäristövaikutuksia. YVA-lain 13 §:n mukaan ennen YVA-menettelyn soveltamista yksittäistapauksessa koskevan päätöksen tekemistä on arviointimenettelyn tarpeesta kuultava asianomaisia viranomaisia, ellei tämä ole ilmeisen tarpeetonta. Toimivaltaisen viranomaisen on tehtävä päätös arviointimenettelyn soveltamisesta viipymättä, kuitenkin viimeistään kuukauden kuluttua siitä, kun se on saanut hankkeesta ja sen ympäristövaikutuksista riittävät tiedot. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä ELY-keskus toimii yhteysviranomaisena, paitsi ydinenergialaissa tarkoitettuja ydinlaitoksia koskevissa hankkeissa yhteysviranomaisena toimii työ- ja elinkeinoministeriö.

YVA-menettely toteutetaan YVA-lain 15 §:n mukaan hankkeen suunnittelun mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, kun hankkeen toteutusvaihtoehdot ovat vielä avoimia. YVA-lain 8 §:n mukaan ennen arviointimenettelyä tai sen kuluessa yhteysviranomaisen voi järjestää ennakkoneuvottelun yhteistyössä hankkeesta vastaavan ja keskeisten viranomaisten kanssa. Arviointimenettely alkaa, kun hankkeesta vastaava toimittaa yhteysviranomaiselle ympäristövaikutusten arviointiohjelman, jonka jälkeen yhteysviranomaisen huolehtii YVA-lain 17 §:n mukaan, että arviointiohjelmasta tiedotetaan kuuluttamalla, pyydetään tarvittavat lausunnot ja varataan mahdollisuus mielipiteiden esittämiseen. Yhteysviranomaisen on myös varattava hankkeen vaikutusalueen kunnille tilaisuus antaa lausuntonsa arviointiohjelmasta. Mielipiteet ja lausunnot on toimitettava yhteysviranomaiselle kuulutuksessa ilmoitettuna aikana, joka alkaa kuulutuksen julkaisemispäivästä ja kestää 30 päivää.

Ympäristövaikutusten arviointiohjelman sisällöstä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (277/2017).

Yhteysviranomaisen antaa hankkeesta vastaavalle lausuntonsa ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta kuukauden kuluessa lausuntojen antamiseen ja mielipiteiden esittämiseen varatun määräajan päättymisestä.

Hankkeesta vastaava laatii YVA-lain 19 §:n mukaisesti ympäristövaikutusten arviointiselostuksen arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen antaman lausunnon pohjalta ja toimittaa sen yhteysviranomaiselle. Arviointiselostuksen sisällöstä säädetään tarkemmin ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa valtioneuvoston asetuksessa.

YVA-lain 23 §:n nojalla yhteysviranomaisen tarkistaa ympäristövaikutusten arviointiselostuksen riittävyyden ja laadun ja laatii tämän jälkeen perustellun päätelmänsä hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista. Perusteltu päätelmä annetaan hankkeesta vastaavalle kahden kuukauden kuluessa lausuntojen antamiseen ja mielipiteiden esittämiseen varatun määräajan päättymisestä. YVA-lain 24 §:n mukaan, jos yhteysviranomaisen ei voi tehdä perusteltua päätelmää arviointiselostuksen puutteellisuuden vuoksi, sen on ilmoitettava hankkeesta vastaavalle, miltä osin arviointiselostusta on täydennettävä. Yhteysviranomaisen on huolehdittava siitä, että arviointiselostuksesta kuullaan täydentämisen jälkeen siten kuin YVA-lain 20 §:ssä säädetään. Yhteysviranomaisen antaa tämän jälkeen perustellun päätelmän 23 §:n mukaisesti.

Painelaitelaki

Painelaitelakia (1144/2016) sovelletaan painelaitteisiin ja alusten painelaitteisiin. Painelaitelain 51 §:n mukaisesti omistajan tai haltijan on ilmoitettava painelaite rekisteröitäväksi ensimmäisen määräaikaistarkastuksen yhteydessä, jos painelaite voi aiheuttaa merkittävää vaaraa. Ensimmäinen määräaikaistarkastus tulee tehdä käyttöönoton yhteydessä. Omistajan tai haltijan on tehtävä rekisteröintiä koskeva ilmoitus tarkastuslaitokselle.

Painelaitelain 52 §:n mukaisesti tarkastuslaitoksen on tarkastettava rekisteröintiä koskeva ilmoitus ja täydennettävä se ensimmäisen määräaikaistarkastuksen ajankohtaa ja tarkastuksen tuloksia koskevilla tiedoilla ja seuraavan määräaikaistarkastuksen tarkastuslajia ja ajankohtaa koskevilla tiedoilla sekä toimitettava nämä tiedot valvontaviranomaiselle.

Painelaitelain mukainen rekisteröinti koskee uusiutuvaa energiaa tuottavista laitoksista esimerkiksi kiinteitä biomassapolttoaineita polttavia laitoksia.

3.2 EU:n lainsäädäntö ja kansainväliset velvoitteet

RES-direktiivi

RES-direktiivi hyväksyttiin 23 päivänä huhtikuuta 2009. Direktiivillä luodaan yhteiset puitteet uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian edistämiseksi, ja se sisältää säännöt jäsenvaltioiden välisistä tilastollisista siirroista, jäsenvaltioiden välisistä sekä jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisistä yhteishankkeista, alkuperätakuista, hallinnollisista menettelyistä, tiedottamisesta ja koulutuksesta sekä uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian pääsystä sähköverkkoon. Lisäksi direktiivissä vahvistetaan kestävyyskriteerit biopolttoaineille ja bionesteille.

RES-direktiivin tavoitteena on nostaa uusiutuvan energian osuutta energian loppukulutuksessa edistämällä uusiutuvia energianlähteitä. Sitovien tavoitteiden saavuttamiseksi RES-direktiivissä pyritään edistämään uusiutuvan energian tuotantolaitosten valtuutus-, hyväksyntä- ja toimilupamenettelyjä muun muassa edistämällä objektiivisuutta, avoimuutta, syrjimättömyyttä ja oikeasuhtaisuutta yksittäisten hankkeiden käsittelyssä hallinnossa. RES-direktiivin lupamenettelyjen edistämistä koskevat kirjaukset vastaavat pitkälti RED II:n 15 artiklan mukaisia toimia hallinnollisten menettelyiden sujuvoittamiseksi.

RES-direktiivin 13 artiklassa säädetään hallinnollisia menettelyjä koskevista säännöksistä. 13 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että valtuutus-, hyväksyntä- ja toimilupamenettelyjä koskevat kansalliset säännöt, joita sovelletaan sähköä, lämmitystä tai jäähdytystä uusiutuvista energialähteistä tuottaviin laitoksiin ja liitännäisiin siirto- ja jakeluverkkojen infrastruktuureihin sekä biomassan jalostamiseen biopolttoaineiksi tai muiksi energiatuotteiksi, ovat oikeasuhteisia ja tarpeellisia.

Jäsenvaltioiden tulee ryhtyä asianmukaisiin toimiin sen varmistamiseksi, että eri jäsenvaltioiden hallintorakenteiden ja organisaatioiden erot huomioon ottaen valtuutus-, hyväksyntä- ja toimilupamenettelyihin liittyvät kansallisten, alueellisten ja paikallisten hallintoelinten vastuualueet, aluesuunnittelu mukaan lukien, on sovitettu yhteen selkeästi ja määritetty siten, että suunnittelu- ja rakennuslupahakemusten ratkaisemiselle on asetettu läpinäkyvät aikataulut. Lisäksi jäsenvaltioiden on varmistettava, että uusiutuvan energian tuotantolaitosten valtuutus-, hyväksyntä- ja toimilupahakemusten käsittelyä ja hakijoille annettavaa neuvontaa koskevia kattavia tietoja on saatavilla asianmukaisella tasolla. Jäsenvaltioiden tulee sujuvoittaa ja nopeuttaa hallintomenettelyjä asianmukaisella hallintotasolla ja valtuutus-, hyväksyntä- ja toimilupamenettelyjä koskevien sääntöjen tulee olla objektiivisia, läpinäkyviä, oikeasuhteisia ja hakijoita tasapuolisesti kohtelevia. Toimilupamenettelyitä koskevissa säännöissä tulee ottaa huomioon yksittäisten uusiutuvan energian teknologioiden erityispiirteet. Pienempiin hankkeisiin ja tarvittaessa myös hajautettuihin laitteisiin, joita käytetään energian tuottamiseen uusiutuvista lähteistä, sovelletaan yksinkertaistettuja ja kevyempiä lupamenettelyjä, mukaan lukien pelkkä ilmoittaminen, jos se on sallittua sovellettavassa sääntelykehityksessä.

Teollisuuspäästädirektiivi

Teollisuuspäästädirektiivi annettiin 24 päivänä marraskuuta 2010. Siihen yhdistettiin uudistettuina useita direktiivejä, joista keskeisin on teollisuuspäästädirektiivin I ja II luvuilla korvattu suuria ja keskisuuria teollisuuslaitoksia koskeva Euroopan parlamentin ja neuvoston tammi-kuussa 2008 antama direktiivi ympäristön pilaantumisen ehkäisemisen ja vähentämisen yhtenäistämiseksi (2008/1/EY). Teollisuuspäästädirektiivi on kansallisesti toimeenpantu ympäristönsuojelulailta sekä ympäristönsuojelulain nojalla annetuilla asetuksilla.

Teollisuuspäästädirektiivissä säädetään yleiset puitteet suurten ja keskisuurten teollisuustoimintojen sekä merkittävien jätteenkäsittelylaitosten ja eläinsuojien ympäristönsuojelulle sekä päästöraja-arvot ja muita toimialakohtaisia erityisvaatimuksia suurille polttolaitoksille, jätteenpolttolaitoksille, liuottimia käyttäville laitoksille ja titaanidioksiditeollisuudelle.

Teollisuuspäästädirektiivin 24 artiklassa säädetään kansalaisten oikeudesta muun muassa internetin välityksellä saada tietoja tehdyistä lupapäätöksistä, päätösten perusteluista ja valvontakäyntien tuloksista sekä kansalaisten osallistumismahdollisuuksista lupamenettelyihin. Artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että yleisölle, jota asia koskee, annetaan mahdollisuus osallistua varhaisessa vaiheessa ja tehokkaasti menettelyihin, jotka koskevat lupan myöntämistä esimerkiksi uusia laitoksia tai olennaista muutosta varten. Teollisuuspäästädirektiivin liitteen IV (Yleisön osallistuminen päätöksentekoon) mukaan yleisölle on ilmoitettava tiedot lupahakemuksesta julkisin ilmoituksin tai muilla asianmukaisilla tavoilla päätöksenteon varhaisessa vaiheessa ja viimeistään heti, kun tiedot voidaan kohtuudella antaa. Yleisön, jota asia koskee, saataville on saatettava tärkeimmät lupaan liittyvät selvitykset ja muut merkittävimmät tiedot. Yleisöllä, jota asia koskee, on oltava oikeus ilmaista viranomaiselle huomautuksensa ja mielipiteensä ennen kuin lupahakemuksesta päätetään ja kuulemisen tulokset on otettava asianmukaisesti huomioon lupapäätöksessä.

Muutoksenhausta ja vireillepano-oikeudesta säädetään teollisuuspäästädirektiivin 25 artiklassa. Sen mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että yleisöön kuuluvalla, jota asia koskee, on mahdollisuus saattaa 24 artiklan säännösten soveltamisalaan kuuluvien päätösten, toimien tai laiminlyöntien asiassällön tai niihin liittyvän menettelyn laillisuus uudelleen tutkittavaksi, mikäli asia koskee riittävästi kyseistä yleisöä tai kyseinen yleisö väittää oikeuttaan heikennettävän.

MCP-direktiivi

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2015/2193/EU tiettyjen keskisuurista polttolaitoksista ilmaan joutuvien epäpuhtauspäästöjen rajoittamisesta (jäljempänä *MCP-direktiivi*) asetetaan päästöraja-arvot vähintään yhden mutta alle 50 megawatin polttolaitosten rikkidioksi-, typenoksidi- ja hiukkaspäästöille. Päästöraja-arvojen lisäksi MCP-direktiivissä on asetettu polttolaitoksille esimerkiksi päästöjen tarkkailuun ja valvontaan liittyviä velvoitteita. Direktiiviä ei sovelleta toimintoihin, joiden päästöjä rajoitetaan teollisuuspäästädirektiivin kautta.

Direktiivin 5 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että uusia keskisuuria polttolaitoksia ei käytetä ilman lupaa tai ilman, että ne on rekisteröity.

MCP-direktiivin 5 artiklan 3 kohta velvoittaa jäsenvaltiot varmistamaan, että rekisteröinti- ja lupamenettelyjen yhteydessä toiminnanharjoittaja velvoitetaan ilmoittamaan toimivaltaiselle viranomaiselle direktiivin soveltamisalaan kuuluvista polttolaitoksista vähintään direktiivin liitteessä I luetellut tiedot. Direktiivin nojalla toiminnanharjoittajien on ilmoitettava ilman aiheuttontaa viivytystä toimivaltaiselle viranomaiselle kaikista keskisuuriin polttolaitoksiin tehtävistä muutoksista, jotka vaikuttavat sovellettaviin päästöjen raja-arvoihin.

Direktiivin 5 artiklan 4 kohdan nojalla toimivaltaisen viranomaisen on rekisteröitävä keskisuuri polttolaitos tai käynnistettävä sitä koskeva lupamenettely kuukauden kuluessa siitä, kun toiminnanharjoittaja on antanut liitteessä I luetellut tiedot. Rekisteröinti- ja lupamenettelyitä koskeviin velvoitteisiin liittyen direktiivin 5 artiklan 5 kohta edellyttää myös, että toimivaltaisen viranomaisen on pidettävä rekisteriä kutakin keskisuurta polttolaitosta koskevista tiedoista, liitteessä I luetellut tiedot sekä 9 artiklan mukaisesti saadut tiedot mukaan lukien.

MCP-direktiivin päästöraja-arvoja koskeva sääntely on yksityiskohtaista ja sisältyy direktiivin artiklaan 6 sekä liitteeseen II.

MCP-direktiivi on pantu kansallisesti täytäntöön lailla ympäristönsuojelulain muuttamisesta (1064/2017) ja sen nojalla annetulla valtioneuvoston asetuksella keskisuurten energiantuotantoyksiköiden ja -laitosten ympäristönsuojeluvaatimuksista (1065/2017).

Energiainfrastruktuuriasetus

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 347/2013 Euroopan laajuisten energiainfrastruktuurien suuntaviivoista ja päätöksen N:o 1364/2006/EY kumoamisesta sekä asetusten (EY) N:o 713/2009, (EY) N:o 714/2009 ja (EY) N:o 715/2009 muuttamisesta annettiin 17 päivänä huhtikuuta 2013 (jäljempänä *energiainfrastruktuuriasetus*). Energiainfrastruktuuriasetuksella helpotetaan yhteistä etua koskevien Euroopan laajuisten energiainfrastruktuurihankkeiden viiveetöntä toteuttamista järkeistämällä, koordinoimalla ja nopeuttamalla lupaprosesseja sekä parantamalla yleisön osallistumista.

Energiainfrastruktuuriasetus edellyttää ennakkovalvontamenettelyjen koordinoitua Euroopan laajuisissa, yhteistä etua koskevilla energiainfrastruktuurihankkeissa. Tällaisten hankkeiden asiakirjojen käsittelyn on tapahduttava niin nopeasti kuin se oikeudellisesti on mahdollista (7 artikla). Lupaprosessi on järjestettävä ja kattava päätös hankkeesta tehtävä siten, että siinä noudatetaan a) kokonaisvaltaista järjestelmää, b) koordinoitua järjestelmää tai c) yhteistyöhön perustuvaa järjestelmää (8 artikla).

Kokonaisvaltaisessa järjestelmässä toimivaltainen viranomainen antaa kattavan päätöksen, joka on ainoa menettelystä seuraava päätös; muut viranomaiset voivat antaa asiasta lausuntonsa. Koordinoidussa järjestelmässä kattavaan päätökseen sisältyy useita eri asianomaisten viranomaisten antamia oikeudellisesti sitovia päätöksiä; toimivaltainen viranomainen voi kuitenkin perustaa viranomaisten välisen työryhmän, vahvistaa päätöksenteolle määräaikoja sekä tehdä eräin edellytyksin päätöksiä toisen viranomaisen puolesta tai jättää ottamatta huomioon tämän tekemän päätöksen. Yhteistyöhön perustuvassa järjestelmässä toimivaltaisen viranomaisen valta ulottuu vain määräaikojen asettamiseen muille viranomaisille ja määräaikojen seuraamiseen.

Energiainfrastruktuuriasetuksessa asetetaan määräaikoja lupaprosessin kestolle. Hakemusta edeltävä menettely lupaprosessin alkamisesta hakemusasiakirjojen hyväksymiseen saa kestää enintään kaksi vuotta. Lakisääteiseen lupamenettelyyn hakemusasiakirjojen hyväksymispäivästä kattavan päätöksen tekemiseen saa puolestaan kulua enintään vuosi ja kuusi kuukautta. Näin ollen lupamenettelyn kesto voi olla enintään kolme vuotta ja kuusi kuukautta, ellei sitä tapauskohtaisesti pidennetä (10 artikla). Energiainfrastruktuuriasetuksessa säädetään lisäksi yksityiskohtaisesti menettelyssä noudatettavasta avoimuudesta ja yleisön osallistumisesta (9 artikla).

Suomessa energiainfrastruktuuriasetuksen toimeenpanosta on säädetty lailla Euroopan unionin yhteistä etua koskevien energiahankkeiden lupamenettelystä (684/2014). Suomessa menettelyssä noudatetaan asetuksen mukaista yhteistyöhön perustuvaa mallia. Euroopan unionin yhteistä etua koskevien energiahankkeiden lupamenettelystä annetun lain 5 §:n mukaan hankkeen toteuttajan on toimitettava lupaa koskeva hakemus ja siihen liittyvät asiakirjat samanaikaisesti sekä Energiavirastolle että sille lupaviranomaiselle, jonka toimivaltaan kyseinen asia kuuluu.

Energiaviraston on pyydettyä asianomaiselta lupaviranomaiselta lausunto hakemusasiakirjojen riittävydestä ennen niiden hyväksymistä. Energiavirasto ei saa hyväksyä hakemusasiakirjoja vastoin lupaviranomaisen kantaa.

3.3 Nykytilan arviointi

Käytäntö

Nykytilan arviointi perustuu aiheesta tehtyyn selvityshankkeeseen, työryhmän järjestämään kuulemistilaisuuteen sekä työryhmässä käytyihin keskusteluihin. Joulukuussa 2019 päättyneessä valtioneuvoston selvitys- ja tutkimushankkeessa ”Selvitys sähkön omatuotantoon, energiayhteisöihin ja energiahankkeiden lupamenettelyihin liittyvistä kysymyksistä” selvitettiin uusituvan energian tuotantolaitoksen luvituksen käytäntöjä ja kokemuksia.

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimushankkeessa haastateltiin 24 henkilöä, jotka edustivat uusituvan energian tuotantolaitosten hankekehittäjiä, lupaprosessista vastaavia konsultteja, uusituvan energian tuotantoa luvittaneita kuntia ja viranomaisia. Yleisesti haastatteluissa tuli esille, että toimiva keskusteluyhteys luvan hakijan ja toimivaltaisen viranomaisen välillä sujuvoittaa lupaprosessia. Suurin osa haastatelluista luvanhakijoista piti lupaprosessien vaatimuksia kohtuullisina. Osa kuitenkin piti lupaprosessien kestoja pitkinä. Monimutkaisemmissa kokonaisuuksissa yksittäisen virkamiehen työkuorma voi vaikuttaa käsittelyn keston.

Lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden kokonaisuus vaihtelee huomattavasti hankkeen tyypistä ja koosta riippuen. Esimerkiksi polttoaineteholtaan alle 20 megawatin biolämpöhankkeissa, joilla tarkoitetaan kiinteiden polttoaineiden polttamista lämmöksi, voi olla tarpeen ainoastaan rekisteröinti kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle ja rakennuslupa. Suuremman biolämpöhankkeen, joka on polttoaineteholtaan yli 50 megawattia, lupakokonaisuus voi koostua aluehallintoviraston myöntämästä ympäristöluvasta, rakennusluvasta ja Energiaviraston myöntämästä päästöluvasta. Lisäksi biolämpölaitos saattaa tarvita kemikaaliturvallisuuslain mukaisen luvan Tukesilta tai sen osalta tulee tehdä ilmoitus pelastuslaitokselle polttoaineiden varastoinnin määrästä ja laadusta riippuen sekä se saattaa tarvita myös lentoesteluvan Liikenne- ja viestintävirasto Traficomilta piipun korkeudesta ja sijainnista riippuen. Teollisen kokoluokan tuulivoimalan toteuttamiseksi taas voivat olla tarpeen ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA-menettely), rakennusluvat jokaiselle tuuliturbiinille, lentoestelupa ja pääesikunnan lausunto tutkavaikutuksista. Merituulivoima edellyttää aina vesiluvan. Ympäristölupaa tuulivoimaloille ei yleensä tarvita, mutta toisinaan sellainen on tarpeen naapuruussuhdeperusteella. Voimalaitoksen tuottaman sähkön siirtoyhteyden rakentamiseksi voidaan tarvita Energiaviraston myöntämä hankelupa suurjännitejohdon rakentamiseen ja Maanmittauslaitoksen myöntämä lunastuslupa. Kaavoituksella on olennainen rooli prosessissa erityisesti teollisen mittaluokan laitosten osalta.

Biokaasua tuottava laitos voi olla lupamenettelyiltään monimutkainen kokonaisuus. Biokaasua tuottavat laitokset voivat myydä biokaasun eteenpäin polttoaineena tai hyödyntää biokaasun paikan päällä sähkön tai lämmön tuotantoon. Biokaasua tuottavan laitoksen lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden kokonaisuus voi liittyä esimerkiksi laitoksen käyttämiin syötteisiin, kaasun varastointiin ja putkistoihin tai laitoksen omien sivuvirtojen ja jätteiden jalostamiseen. Biokaasua tuottavat laitokset tarvitsevat usein useita eri lupia. Biokaasulaitokset ovat prosessilaitoksia ja niihin liittyy erityisiä tekniseen turvallisuuteen ja prosessiturvallisuuteen liittyviä riskejä, joiden tunnistamiseen ja varautumiseen uusilla, pienillä toimijoilla ei ole ollut Tukesin valvontahavaintojen mukaan riittävästi osaamista. Neuvonnan tarpeen voidaan

arvioida olevan biokaasuhankkeissa muihin energiantuotantomuotoihin verrattuna keskimääräistä suurempi. Myös kotitalouskokoluokkaan liittyvissä hankkeissa, kuten aurinkosähkö- ja lämpöpumppuhankkeet, on paljon kokemattomia hakijoita, jotka tarvitsevat neuvontaa lupaprosessissa.

Suurten teollisten hankkeiden kohdalla hankekehittäjällä on yleensä riittävä osaaminen lupaprosessin läpiviemiseksi ja realistinen käsitys prosessin kulusta. Yritykset hyödyntävät usein konsulttien palveluita lupahakemusten tekemisessä. Selvitystarpeet voivat muuttua prosessin edetessä, jos tuotantolaitoksen suunnitelmat ovat täsmentymättömiä vielä lupaprosessin alkuvaiheessa. Hankekehittäjällä voi olla esimerkiksi useamman vaihtoehdoisen teknologisen ratkaisun tarkastelu kesken, vaikka lupahakemukset ovat jo vireillä. Myös hakemusten puutteellisuus voi johtua suunnitelmien keskeneräisyydestä.

Toimijat voivat joissain tapauksissa pitää uusiutuvaa energiaa tuottavan laitoksen luvitusta rasakana, mutta toisaalta luvituksella nähdään arvoa myös toimijan itsensä kannalta. Esimerkiksi ympäristöluvan tavoite, ympäristön pilaantumisen estäminen, on tärkeä niin toiminnanharjoittajan, viranomaisen kuin asianosaistenkin kannalta.

Toimeenpanoa valmistelleen työryhmän 5.3.2020 järjestetyssä kuulemistilaisuudessa kuultiin niin hankekehittäjien, konsulttien kuin viranomaistenkin näkemyksiä uusiutuvaa energiaa tuottavien laitosten luvituksesta. Viranomaisen kannalta luvitusprosessin pitkittymisen syinä ovat usein suunnitelmien muuttuminen kesken lupaprosessin, hakijan tietämättömyys kaikista lainsäädännön vaatimuksista tai ruuhkainen työtilanne lupaa käsittelevässä viranomaisessa.

Yleisesti kuultavat olivat sitä mieltä, että hankkeiden luvitus on pääosin sujuvaa. Laadukkaasti täytetty lupahakemus ja viivytyksettä annetut täydennykset viranomaisen täydennyspyyntöihin ovat tärkeitä tekijöitä sujuvan lupakäsittelyn mahdollistamisessa. Tapauskohtaisia eroja kuitenkin on ja esimerkiksi lupien käsittelyajoissa voi olla merkittäviä alueellisia eroja. Osa kuultavista toi esille, että ovat havainneet vaihtelua viranomaisten hakemuksia koskevissa sisältövaatimuksissa. Erityisesti paikallisella tasolla viranomaisten osaaminen tietyistä energiamuodoista voi olla rajallista, jos kunnassa ei ole aikaisemmin luvitettu vastaavaa toimintaa. Tuulivoimailoiden osalta ongelmaksi on muodostunut kaavoituksen ja luvitusprosessin pitkä kesto.

Lupapäätösmäärät ja lupamenettelyjen keskimääräinen kesto

Uusiutuvaa energiaa tuottavien laitosten hankemäärät vaihtelevat voimakkaasti hanketyypeittäin. Pienen mittakaavan lämpöpumppuhankkeita on vuosina 2015-2017 ollut noin 60 000 vuodessa. Omakotitalokokoluokan aurinkosähköhankkeiden määrä on kasvanut viime vuosina voimakkaasti ja vuonna 2017 verkkoon kytkettyjä, teholtaan alle yhden megawatin suuruisia, aurinkopaneeleja otettiin käyttöön 4500 kohteessa. Omakotitaloihin rakennettavilta maalämpöpumpuilta vaaditaan aina toimenpidelupa, pohjavesialueella voi myös vesilupa olla tarpeen. Pienet aurinkosähköhankkeet tarvitsevat toimenpideluvan vain, jos ne vaikuttavat kaupunkikuvaan tai ympäristöön merkittävästi. Teollisen kokoluokan uusiutuvan energian tuotantolaitoksia on määrällisesti huomattavasti vähemmän, mutta näiden laitosten lakisääteiset ennakkovalvonnan vaatimukset ovat huomattavasti pientuotantoa laajemmat. Esimerkiksi kiinteitä biomassapolttoaineita polttavia sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitoksia otettiin käyttöön vuosina 2015-2017 kaksi kappaletta. Kiinteitä biomassapolttoaineita polttavia lämmön tuotantolaitoksia otettiin käyttöön saman ajanjakson aikana huomattavasti enemmän, 25 laitosta, joista 22 laitosta oli teholtaan alle 20 megawattia. Biokaasulaitoksia otettiin käyttöön vuosina 2015-2017 13 laitosta ja teollisen kokoluokan maatuulivoimaa 63 laitosta. Merituulivoiman osalta hankemäärät ovat olleet huomattavasti pienempiä, yhteensä kaksi laitosta.

Lupahakemusten käsittelyaikojen tilastoinnin periaatteet voivat vaihdella eri viranomaisissa ja käsittelyaikoja ei tilastoida tietyn tuotantolaitoshankkeen luvituksen kokonaiskeston, vaan ai-noastaan yksittäisten lupatyyppejen osalta. Toteutunut lupahakemuksen käsittelyaika ei riipu ai-noastaan toimivaltaisen lupaviranomaisen toiminnasta vaan käsittelyajan keston vaikuttaa olennaisesti myös esimerkiksi hakijan oma toiminta tai luonnonolosuhteet tarvittavien luonto-selvitysten osalta. Jos hakijan toimittamat selvitykset eivät ole riittäviä, voi lupaprosessi hidas-tua merkittävästi hakijasta johtuvasta syystä. Hakemuksiin joudutaan usein pyytämään täyden-nyksiä hakijalta. Usein myös tuotantolaitoshankkeen tarvitsemia lupia haetaan rinnakkain niin, että eri viranomaiset käsittelevät lupahakemuksia samanaikaisesti.

Ympäristölupien käsittelyaikatavoite aluehallintovirastoissa on uusien toimintojen osalta 10 kuukautta ja muiden toimintojen osalta 12 kuukautta. Vesilain mukaisissa lupa-asioissa käsitte-lyaikatavoite on 9 kuukautta. Ympäristönsuojelulain mukaisten lupien käsittelyaikojen kes-kiarvo vuonna 2018 oli 15,2 kuukautta ja mediaani 9,5 kuukautta. Vesilain mukaisten asioiden käsittelyaikojen keskiarvo vuonna 2018 oli 9,9 kuukautta ja mediaani 7,1 kuukautta.

Tukesin käsittelemien kemikaaliturvallisuuslain mukaisten vaarallisten kemikaalien käsittelyyn ja varastointiin tarvittavien lupien käsittelyaikojen keskiarvo vuonna 2019 oli 260 päivää, vai-heluvälillä noin 100–1000 päivää. Tukesin tavoitekäsittelyaika maakaasun varastoinnin raken-tamislupalle on kahdeksan kuukautta. Varastointi-ilmoituksen käsittelyaika on 80 päivää.

Energiaviraston tavoitteena on käsitellä päästökauppalaan mukaiset päästöluvat alle 50 työpäi-vässä. Vuoden 2019 loppupuolella keskimääräinen käsittelyaika oli 48,5 arkipäivää. Käsittely-ajaan on laskettu vain aika, jolloin hakemus on viraston käsittelyssä, eli siitä on vähennetty aika, jonka toiminnanharjoittaja käyttää hakemuksen täydentämiseen. Suurjännitejohtojen han-kelupien käsittelyaikojen palvelulupaus Energiavirastossa on 40 työpäivää. Vuoden 2018 tilin-päätöksen mukainen toteuma oli 53 päivää. Tähän on laskettu mukaan aika, jolloin hakemus oli hakijan täydennettävänä.

ANS Finlandin lentoestelausunnon käsittelyaika on tavanomaisissa kohteissa noin kaksi viik-koa. Puolustusvoimien pääesikunnan tutkavaikutuslausuntojen käsittelyaika on vaihdellut pa-rista päivästä muutamaan kuukauteen. Käsittelyn keston vaikuttaa Puolustusvoimien käsitte-lyajan lisäksi VTT:n työtilanne, jos lausunnon pohjaksi vaaditaan VTT:n tekemä laskenta tuu-livoimalan tutkavaikutuksista.

Luonnonsuojelulain mukaisten poikkeamispäätösten käsittelyaika on noin kuusi kuukautta.

Ruokaviraston sivutuoteasetuksen ja lannoitevalmistelain mukaisten laitoshyväksyntien käsit-telyn tavoiteaika on kolme kuukautta biokaasulaitoksille. Käytännössä hyväksyntäprosessiin kuluu kuitenkin huomattavasti pidempi aika, jopa kaksi vuotta. Hyväksyntää haetaan usein en-nen kuin laitoksen rakentaminen on aloitettu, mutta hyväksyntäprosessi voidaan saattaa loppuun vasta laitoksen valmistuttua. Nykyinen menettely on toiminnanharjoittajan edun mukainen, koska viranomaisen pystyy kommentoimaan suunnitelmia ennen rakentamista.

Nykyiset sähköiset asiointiratkaisut ja sähköisen asioinnin nykytilanne

Useilla viranomaisilla on käytössään sähköisiä asiointiratkaisuja ja käsittelyjärjestelmiä. Työ- ja elinkeinoministeriön koordinoimassa Luvat ja valvonta –hankkeessa on tavoitteena uudistaa lupa- ja valvontatoiminnan toimintamallit digitalisaatiota hyödyntämällä. Luvat ja valvonta –

hankkeessa on kehitetty digitaalinen palvelukerros, jota hyödynnetään ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamista koskevan lain toimeenpanossa (ns. yhden luukun lainsäädäntöhanke).

Aluehallintovirastossa on käytössä aluehallinnon asiointipalvelu, jossa on e-Lupa –palvelu ympäristölupien hakemiseen. Aluehallinnon asiointipalvelussa on pilottikäytössä Tukesin kemikaaliturvallisuuslupan hakeminen. ELY-keskuksilla ja kunnilla on käytössä ympäristönsuojelun valvonnan sähköinen asiointijärjestelmä YLVA. Lisäksi ELY-keskusten julkaisemaa sektori-kohtaista ympäristönsuojelun tietoa saadaan nykyisellään erilaisista sähköisistä järjestelmistä muun muassa maaperän, vesihuollon, pinta- ja pohjaveden, meluntorjunnan ja paikkatiedon osalta. Tukes uudistaa lupa- ja valvontatyöhön liittyviä taustajärjestelmiä (VALLU) Luvat ja valvonta –hankkeen digitaalisen palvelukerroksen käyttöönoton yhteydessä. Energiavirastolla on FINETS-järjestelmä, jonka kautta haetaan päästölupa. Lentoestelupaa on mahdollista hakea Traficomien sähköisellä lomakkeella.

Kuntien ympäristönsuojelu- ja rakennusvalvontaviranomaisten sähköisen asioinnin ratkaisut vaihtelevat paljon kuntakohtaisesti. Esimerkiksi kaupallinen Lupapiste.fi –palvelu on käytössä yli 60 prosentissa kunnista. Lisäksi on kuntia, joilla voi olla jokin muu kaupallinen tai itse kehitetty sähköisen asioinnin ratkaisu. Edellä kuvatut sähköisen asioinnin ratkaisut ovat yleisemmin käytössä kunnan rakennusvalvonnan tehtävissä kuin kunnan ympäristönsuojelutehtävissä. Osassa kuntia sähköinen asiointi ei ole mahdollista.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Tavoitteet

Esityksen pääasiallinen tavoite on RED II:n lupamenettelyjen organisointia ja kestoja koskevan 16 artiklan kansallinen täytäntöönpano mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla. Esityksen tavoitteena on sujuvoittaa uusiutuvan energian tuotantolaitoshankkeiden lupamenettelyitä ja muita hallinnollisia menettelyitä mahdollistamalla hakijalle asiointi sähköisen yhteispisteen kautta ja kattava neuvonta lupiin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin liittyen. Tavoitteena on määritellä lain soveltamisala RED II:n asettamissa puitteissa siten, että kansalliset ominaispiirteet ja kehitystarpeet otetaan huomioon. Tavoitteena on myös sujuvoittaa ja tehostaa lupamenettelyitä ja muita hallinnollisia menettelyitä ilman, että niiden vaatimuksia tai sisältöjä muutetaan tai kansalaisten osallistumisoikeuksia ja -mahdollisuuksia heikennetään.

Lisäksi esityksen tavoitteena on parantaa neuvontaa ja sen saatavuutta. Esityksessä pyritään ottamaan huomioon eri kokoluokan tuotantolaitoshankkeiden kehittäjien tarpeet kokonaisvaltaisesti ja selkeyttämään hallinnollisten menettelyiden kokonaisuuden hahmottamista niin hankekehittäjien, kansalaisten tiedonsaannin ja osallistumisoikeuksien kuin viranomaisten näkökulmasta. Lisäksi esityksessä huomioidaan RED II:n 2 artiklan toisen alakohdan 14 alakohdan mukaisten itse tuotettua uusiutuvaa energiaa käyttävien kuluttajien ja RED II:n 2 artiklan toisen alakohdan 16 alakohdan mukaisten uusiutuvan energian yhteisöjen näkökulma.

4.2 Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä, jolla saatettaisiin kansallisesti voimaan RED II:n 16 artiklan uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyjen organisointia ja kestoja koskeva sääntely. Ehdotettu laki olisi uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräitä muita hallinnollisia menettelyitä koskeva yleislaki, joka poiketessaan hallinnon yleislakien sääntelystä tulisi sovellettavaksi niiden asemesta.

Yhteyspiste, sähköinen asiointi ja neuvonta

Ehdotetussa laissa nimettäisiin kansalliseksi yhteyspisteviranomaiseksi Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus. Yhteyspisteviranomaisen tehtäväksi säädettäisiin RED II:ssa yhteyspisteelle säädettyjen tehtävien hoitaminen sähköistä Luvta ja valvonta –hankkeessa kehitettyä digitaalista palvelukerrosta hyödyntäen. RED II:n 16 artiklan 1 kohdassa edellytetty yhteyspisteen nimeäminen toteutettaisiin siten kansallisesti paitsi sähköisellä yhteyspisteellä, myös nimeämällä yhteyspisteviranomainen, joka hoitaisi sille tässä laissa säädettävät tehtävät. Hakija pystyisi hoitamaan laissa erikseen soveltamisalaan määriteltyihin lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin liittyvän asioinnin sähköisen yhteyspisteen kautta. Asiointi sähköisen yhteyspisteen kautta käsittäisi hakemusten jättämisen tai muun vastaavan hallinnollisen menettelyn aloitustoimenpiteen tekemisen ja muun asiaan liittyvän asioinnin yhteyspisteviranomaisen, toimivaltaisen viranomaisen ja hakijan välillä.

Hakija voisi toimittaa asiaankuuluvat asiakirjat toimivaltaiselle viranomaiselle sekä saada asiansaan liittyvää neuvontaa sähköisen yhteyspisteen kautta toimivaltaiselta viranomaiselta. Hakija voisi päättää, asioiko sähköisen yhteyspisteen kautta, ja hakija voisi edelleen halutessaan hoitaa lupiin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin liittyvän asioinnin suoraan toimivaltaisen viranomaisen kanssa. Esityksellä ei ehdoteta muutettavan viranomaisten säädettyjä toimivaltoja eikä siten viranomaisten välistä tehtäväjakoja lupa-asian tai muuhun hallintomenettelyyn liittyvän asian käsittelyssä. Esityksessä ei ehdoteta sisällöllisiä muutoksia muiden viranomaisten toimivaltaan, vaan viranomaisten päätöksentekotoimivallat säilytettäisiin nykyisellään.

Lisäksi yhteyspisteviranomaisen tulisi huolehtia hankekehittäjien keskitetystä neuvonnasta uusiutuvan energian tuotantolaitokseen liittyvien lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyjen osalta. Yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuus kohdistuisi erityisesti menettelyllisiin kysymyksiin. Yhteyspisteviranomaisen tulisi myös seurata lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden määräaikojen toteutumista.

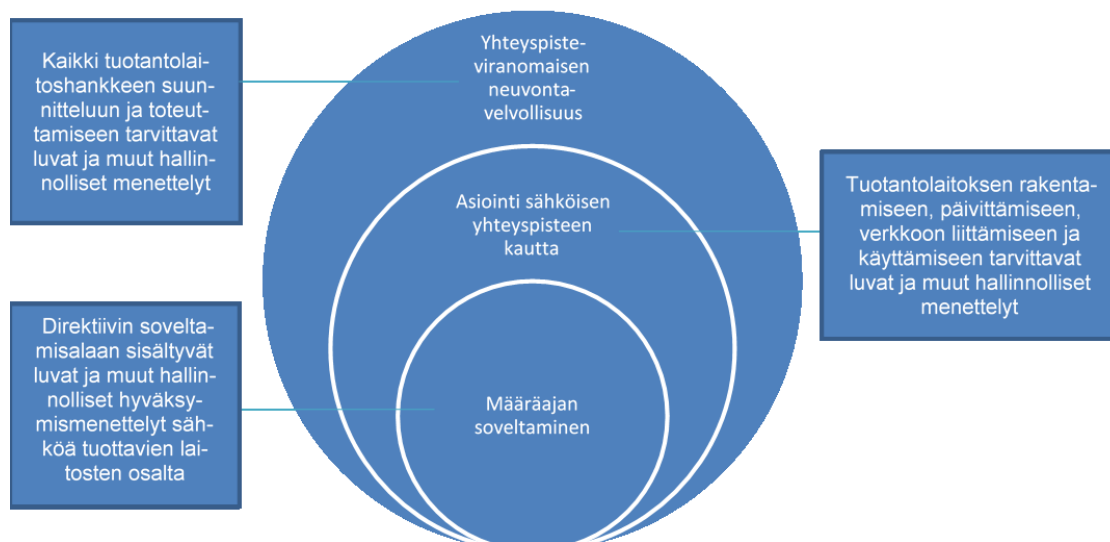
Ehdotetussa laissa säädettäisiin myös menettelykäsikirjasta, jonka laatimisen koordinointi, julkaiseminen ja päivittäminen olisi yhteyspisteviranomaisen vastuulla. Menettelykäsikirja sisältäisi kokonaisvaltaisesti ohjeistusta eri kokoluokan tuotantolaitosten hankekehittäjille uusiutuvan energian tuotantolaitosten luvista ja muista hallinnollisista menettelyistä. Menettelykäsikirjan laatimiseen osallistuisivat kaikki toimivaltaiset viranomaiset, joiden lupia tai hallinnollisia menettelyjä koskevaa ohjeistusta se sisältäisi.

Soveltamisala

Ehdotetun lain soveltamisalaan kuuluisi uusiutuvan energian tuotantolaitosten toimintojen osalta uusiutuvan energian (sähkön, lämmön, jäähdytyksen, biokaasun, biopolttoaineen tai bionesteen) tuotanto sekä biokaasua tuottavassa laitoksessa mädätteen käsittely ja jatkojalostus. Mädätteen käsittely ja jatkojalostus biokaasua tuottavassa laitoksessa sisällytettäisiin lain soveltamisalaan, koska ne ovat kiinteä osa biokaasua tuottavan laitoksen kokonaisuutta. Soveltamisalaan eivät kuuluisi uusiutuvan energian (sähkön, lämmön, jäähdytyksen, biokaasun, biopolttoaineen tai bionesteen) tuottamiseen tarvittavan raaka-aineen kasvatusta, valmistusta, käsittelyä, varastointia ja kuljetusta. Esimerkiksi puun haketus ei kuuluisi lain soveltamisalaan.

Sähköisen asioinnin mahdollisuus koskisi sekä luonnollisia henkilöitä että oikeushenkilöitä. Kaikki uusiutuvan energian tuotantolaitosten hankekehittäjät voisivat saada neuvontaa sähköisen yhteyspisteen kautta sekä suoraan yhteyspisteviranomaiselta.

Sähköisen asioinnin soveltamisalaan kuuluviin lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin sisällytettäisiin RED II:n mukaisesti uusiutuvan energian tuotantolaitoksen lupamenettelyt ja muut hallinnolliset hyväksymismenettelyt, jotka koskevat laitosten ja niiden verkkoon liittämiseksi tarvittavien voimavarojen rakentamista ja käyttämistä ja niiden päivittämistä energian tuottamiseksi uusiutuvista lähteistä. Lisäksi sähköisen asioinnin soveltamisalaan sisällytettäisiin tuotantolaitoksen rakentamiseen, päivittämiseen, verkkoon liittämiseen ja käyttämiseen liittyvät rekisteröinti- ja ilmoitusmenettelyt sekä biokaasun tuotantoon kiinteästi liittyvät sivutuoteasetuksen ja lannoitevalmistelain mukainen laitoshyväksyntä sekä sivutuoteasetuksen mukainen rekisteröinti kansallisena RED II:n sääntelyn soveltamisalan laajentamisena. Yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuus kattaisi RED II:n 16 artiklassa määriteltyä soveltamisalaa laajemmin uusiutuvan energian tuotantolaitokseen liittyvät lupamenettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt. Neuvontavelvollisuus sisältäisi siten myös maankäytön suunnitteluun (kaavoitus), kiinteän omaisuuden käyttöoikeuteen ja tuotantolaitoksen suunnitteluun liittyvät luvat ja muut hallinnolliset menettelyt.

Kuva 1: Soveltamisalan jaottelu yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuuteen, asiointiin sähköisen yhteyspisteen kautta ja määräajan soveltamiseen.

Alla olevassa taulukossa on esitetty eri lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden sijoittuminen sähköisen asioinnin, yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuuden ja määräaikojen soveltamisalaan.

Luvat ja muut hallinnolliset menettelyt	Säädösperusta	Toimivaltainen viranomainen	Sähköisen asiointi	Yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuus	Määräajan soveltaminen (sähköä tuottavat laitokset)
Tuotantolaitoksen rakentaminen, päivittäminen ja verkkoon liittäminen					

HE 187/2020 vp

Ympäristölupa	Ympäristön- suojelulaki (527/2014), 27 §	AVI, kunnan ympäristönsuojeluviranomainen	•	•	•
Toiminnan rekisteröinti	Ympäristön- suojelulaki (527/2014), 116 §	kunnan ympäristönsuojeluviranomainen	•	•	
Rakennuslupa	Maankäyttö- ja rakennus- laki (132/1999), 125 §	kunnan rakennusvalvontaviranomainen	•	•	•
Toimenpidelupa	Maankäyttö- ja rakennus- laki (132/1999), 126 §	kunnan rakennusvalvontaviranomainen	•	•	•
Rakennuksen purkamislupa	Maankäyttö- ja rakennus- laki (132/1999), 127 §	kunnan rakennusvalvontaviranomainen	•	•	•
Rakennuksen purkamisilmoitus	Maankäyttö- ja rakennus- laki (132/1999), 127 §	kunnan rakennusvalvontaviranomainen	•	•	
Kajoamislupa	Muinaismuistolaki (295/1963), 11 §	Museovirasto	•	•	•
Suostumus rakentamiseen talousvyöhykkeellä	Laki Suomen talousvyöhykkeestä (1058/2004), 7 §	Valtioneuvosto	•	•	•
Vesilain mukainen lupa	Vesilaki (587/2011), 3 luku, 2-3 §	AVI	•	•	•
Käsittely- ja varastointilupa	Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005), 23 §	Tukes	•	•	•
Käsittely- ja varastointi-ilmoitus	Laki vaarallisten kemikaalien	pelastusviranomainen	•	•	•

HE 187/2020 vp

	lien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005), 24 §				
Poikkeus luontotyyppien suojelusta	Luonnonsuojelulaki (1096/1996), 31 §	ELY-keskus	•	•	•
Poikkeus rauhoitus-säännöksistä ja eliölajien suojelusta	Luonnonsuojelulaki (1096/1996), 48-49 §	YM, ELY-keskus	•	•	
Ilmoitus Natura-alueeseen vaikuttavasta toimenpiteestä	Luonnonsuojelulaki (1096/1996), 65 b §	ELY-keskus	•	•	
Poikkeus vesiluontotyyppien suojelusta	Vesilaki (587/2011), 2 luku 11 §	AVI	•	•	•
Lentoestelupa	Ilmailulaki (864/2014), 158 §	Traficom	•	•	•
Hankelupa suurjännitejohdon rakentamiseen	Sähkömarkkinalaki (588/2013), 14 §	Energiavirasto, TEM	•	•	•
Voimalaitosten rakentamista ja käytöstä poistamista koskevat ilmoitukset	Sähkömarkkinalaki (588/2013), 64 §	Energiavirasto	•	•	
Rakentamislupa (biokaasun ja biometaanin putkisto)	Valtioneuvoston asetus maakaasun käsittelyn turvallisuudesta (551/2009), 5 §	Tukes	•	•	•
Maakaasun varastoinnin rakentamislupa (sovelletaan myös biokaasulle)	Valtioneuvoston asetus maakaasun käsittelyn turvallisuudesta (551/2009), 9 §	Tukes	•	•	•
Maakaasun varastointi-ilmoitus (sovelletaan myös biokaasulle)	Valtioneuvoston asetus maakaasun kä-	Tukes	•	•	

HE 187/2020 vp

	sittelyn turvallisuudesta (551/2009), 9 §				
Tuotantolaitoksen käyttäminen					
Rekisteröiminen	Laki eläimistä saatavista sivutuotteista (517/2015), 33 § ja EU:n sivutuoteasetus ((EY) N:o 1069/2009), 23 artikla	kunnaneläinlääkäri, Ruokavirasto	•	•	
Hyväksyminen	Laki eläimistä saatavista sivutuotteista (517/2015), 33 § ja EU:n sivutuoteasetus ((EY) N:o 1069/2009), 24 artikla	kunnaneläinlääkäri, Ruokavirasto	•	•	
Laitoshyväksyntä	Lannoitevalmistelaki (539/2006), 14 §	Ruokavirasto	•	•	
Päästölupa	Päästökauppalaki (311/2011), 8 §	Energiavirasto	•	•	
Ilmoitus tuulivoimalasta	Laki tuulivoiman kompensatioalueista (490/2013), 5 §	Energiavirasto	•	•	
Painelaitteen rekisteröinti	Painelaitelaki (1144/2016), 51 §	Tukes		•	
Maankäytön suunnittelu					
Kaavoitus	Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999)	kunta, maakunnan liitto		•	
Suunnittelutarveratkaisu	Maankäyttö- ja rakennuslaki	kunta	Vain rakennuslupamenettelyn	•	Vain rakennuslupamenettelyn yh-

HE 187/2020 vp

	(132/1999), 137 §		yhteydessä käsiteltävä suunnittelutarveasia		teydessä käsiteltävä suunnittelutarveasia
Poikkeamispäätös	Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999), 174 §	kunta	Vain rakennuslupamennettelyn yhteydessä käsiteltävä vähäinen poikkeaminen	•	Vain rakennuslupamennettelyn yhteydessä käsiteltävä vähäinen poikkeaminen
Kiinteän omaisuuden käyttöoikeus					
Käyttöoikeuden myöntäminen	Vesilaki (587/2011), 2 luku, 12-14 §	AVI	Vain vesilain mukaisen lupamennettelyn yhteydessä käsiteltävä käyttöoikeuden myöntämistä koskeva asia	•	Vain vesilain mukaisen lupamennettelyn yhteydessä käsiteltävä käyttöoikeuden myöntämistä koskeva asia
Lunastuslupa	Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta (603/1977), 5-10 §	Maanmittauslaitos, valtioneuvosto		•	
Yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittaminen	Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999), 161 §	kunnan rakennusvalvontaviranomainen		•	
Johdon sijoittaminen toisen vesialueelle	Vesilaki (587/2011), 2 luku, 5 a §	ELY-keskus		•	
Kunnan suostumus	Sähkömarkkinalaki (588/2013), 17 §	kunta		•	

HE 187/2020 vp

Tuotantolaitoksen suunnittelu					
Ympäristövaikutusten arviointimenetely (YVA)	Laki ympäristövaikutusten arviointimenetelmästä (252/2017)	ELY-keskus		•	
Tutkimuslupa	Muinaismuistolaki (295/1963), 10 §	Museovirasto		•	
Hyödyntämisoikeus	Laki Suomen talousvyöhykkeestä (1058/2004), 6 §	Valtioneuvosto		•	
Tutkimuslupa	Vesilaki (587/2011), 18 luku, 7 §	AVI		•	
Natura-arviointi	Luonnonsuojelulaki (1096/1996), 65 §	luvasta tai suunnitelmasta riippuen (ELY-keskus antaa lausunnon)		•	
Lupa merenpohjan tutkimiseen ja kartoittamiseen	Aluevalvontalaki (755/2000), 12 §	Pääesikunta		•	
Tutkimuslupa	Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta (603/1977), 84 §	Maanmittauslaitos		•	
Puolustusvoimien lausunto tuulivoimarakentamisen lopullisesta hyväksytävyydestä		Pääesikunta		•	

Määräajat sähköä tuottavien laitosten lupamenettelyille ja muille hallinnollisille hyväksymismenettelyille

Ehdotetussa laissa säädettäisiin sitovat määräajat uusiutuvan energian voimalaitosten lupamenettelyille ja muille hallinnollisille hyväksymismenettelyille RED II:n mukaisesti sekä määräaikojen laskentaa koskevat säännöt.

Voimalaitosten eli sähköä tuottavien laitosten lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden enimmäiskestoksi säädettäisiin kaksi vuotta, lukuun ottamatta voimalaitoksia, joiden sähköntuotantokapasiteetti on alle 150 kW sekä voimalaitosten päivittämis-

hankkeita. Näiden hankkeiden osalta lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden enimmäiskesto olisi yksi vuosi. Ehdotetussa laissa säädettäisiin lisäksi mahdollisuudesta jatkaa edellä mainittuja määräaikoja yhdellä vuodella, kun se olisi poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi asianmukaisesti perusteltua.

Määräaikoihin sisällytettävät lupamenettelyt ja muut hallinnolliset hyväksymismenettelyt kattaisivat kaikki toimivaltaisten viranomaisten asiaankuuluvat lupamenettelyt ja muut hallinnolliset hyväksymismenettelyt, jotka koskevat laitosten ja niiden verkkoon liittämiseen tarvittavien voimavarojen rakentamista ja käyttämistä ja niiden päivittämistä energian tuottamiseksi uusiutuvista lähteistä.

Määräajat koskisivat kaikkien voimalaitoksen rakentamisen, päivittämisen, verkkoon liittämisen ja käyttämisen edellytyksenä olevien lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden kokonaiskestoja. Toimivaltaisten viranomaisten olisi käsiteltävä laissa erikseen mainitut menettelyt määräaikojen puitteissa. Jos voimalaitoshanke vaatisi useita rakentamiseen, päivittämiseen, verkkoon liittämiseen ja käyttämiseen liittyviä lupamenettelyitä tai muita hallinnollisia hyväksymismenettelyitä, tulisi toimivaltaisten viranomaisten keskenään koordinoita yhteyspisteviranomaisen avustuksella eri lupamenettelyiden tai muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden käsittelyaikoja ja sopia eri menettelyille varattavista käsittelyajoista tarvittaessa.

Määräaikoihin ei laskettaisi mukaan aikaa, jolloin hakijalla ei ole vireillä määräaikojen laskennan soveltamisalaan kuuluvaa menettelyä. Lisäksi tietyin edellytyksin määräaika pidennettäisiin vastaavalla ajalla, joka kuuluu laissa erikseen määriteltäviin menettelyihin, jotka liittyvät voimassa olevan Euroopan unionin ympäristölainsäädännön mukaisiin velvoitteisiin tai muutoksenhakuun. Lisäksi laissa säädettäisiin määräajan laskemisen keskeyttämisestä hakijan aloituksesta ja määräajan laskemisen raukeamisesta.

4.3 Pääasialliset vaikutukset

Esityksen vaikutusten arviointi perustuu luvitustyöryhmän raportissaan esittämiin arvioihin ja näkemyksiin sekä toiminnanharjoittajilta ja eri viranomaisilta pyydettyjen tietojen perusteella tehtyihin arvioihin. Vaikutusten arvioinnissa on huomioitu myös sääntelyn kohteille järjestetyn kuulemistilaisuuden palaute.

4.3.1 Taloudelliset vaikutukset

4.3.1.1 Vaikutukset kotitalouksiin

RED II:n lupamenettelyitä koskevan sääntelyn täytäntöönpanon vaikutukset kotitalouksiin ovat monilta osin välillisiä ja vähäisiä. Esityksen arvioidaan kuitenkin antavan positiivisen signaalin kuluttajille uusiutuvan energian edistämisestä ja sen arvioidaan lisäksi osaltaan sujuvoittavan ja tehostavan itse tuotettua uusiutuvaa energiaa käyttävien kuluttajien ja uusiutuvan energian yhteisöjen lupamenettelyitä.

Esitetyllä keskitetyllä neuvonnalla ja sähköisellä asioinnilla arvioidaan olevan positiivinen vaikutus kuluttajien tiedonsaantiin, selkeyttävän lupamenettelykokonaisuutta ja helpottavan asiointia viranomaisten kanssa. Lakiehdotuksessa esitetyillä määräajoilla ei arvioida olevan vaikutusta kiinteistökohtaisten uusiutuvan energian hankkeiden lupamenettelyiden kestoon, sillä lupamenettelyiden keskimääräiset kestot ovat jo nykyisellään alle säädettävien määräaikojen.

Ehdotetulla lailla ei katsota olevan suoria vaikutuksia kansalaisten (sis. kotitaloudet ja yksityiset henkilöt) mahdollisuuksiin vaikuttaa elinympäristöään koskeviin asioihin, sillä ehdotuksella ei ole vaikutuksia osallisten ja asianosaisten osallistamista koskevaan sääntelyyn, kuten lakisäänteisiin kuulemisiin varattuihin aikoihin.

4.3.1.2 Yritysvaikutukset

Esityksen yritysvaikutukset vaihtelevat riippuen yrityksen toiminnasta: tuotettavasta energiasta, tuotantomuodosta, toiminnan luonteesta ja laajuudesta. Esityksen vaikutukset vaihtelevat hanketasolla riippuen esimerkiksi yksittäisen hankkeen koosta tai sen lupamenettelykokonaisuudesta.

Esitetyllä keskitetyllä neuvonnalla ja sähköisellä asioinnilla arvioidaan olevan positiivisia vaikutuksia uusiutuvan energian hankkeiden suunnittelu- ja valmistelukäytäntöihin edellyttäen, että lain toimeenpano onnistuu ja sääntely mahdollistaa hankkeiden tehokkaan hankinta- ja suunnittelutoimien aikataulutuksen suhteessa lupamenettelyihin. Esitys myös mahdollisesti parantaa lupamenettelykokonaisuuden hahmottamista erityisesti uusien hankekehittäjien ja pienten toimijoiden näkökulmasta ja siten sillä voi olla välillisesti positiivinen vaikutus myös uusiutuvan energian hankkeiden käynnistymiseen.

Esityksellä arvioidaan olevan positiivisia vaikutuksia yritysten hallinnollisiin kustannuksiin, koska se tehostaa todennäköisesti menettelyihin liittyvän tiedon toimittamista ja sen välittämistä viranomaisten kesken. Sähköinen yhteyspiste paitsi parantaa viranomaispalvelujen saatavuutta, myös mahdollisesti edistää periaatteen toteutumista, jonka mukaan kerran viranomaiselle toimitettua tietoa ei tarvitse toimittaa uudelleen.

Esityksellä varmistetaan, että uusiutuvan sähkön tuotantohankkeisiin liittyvät lupamenettelyt ja muut hallinnolliset hyväksymismenettelyt eivät kestä kohtuuttoman pitkään ja prosessin kokonaiskesto on paremmin ennakoitavissa. Toisaalta ehdotuksella ei arvioida kaikkien uusiutuvan sähkön tuotantomuotojen osalta olevan merkittäviä edistäviä vaikutuksia, koska määräaikojen soveltamisala on määritetty koskemaan ainoastaan RED II:n 16 artiklan soveltamisalaan kuuluvia lupamenettelyitä ja muita hallinnollisia hyväksymismenettelyitä. Esimerkiksi tuulivoimahankkeiden kestoiltaan merkittävimmät hallinnolliset menettelyt (kuten tuulivoimarakentamista koskeva yleiskaava) eivät sisältyisi määräaika sääntelyn piiriin ja siten ehdotuksen tuulivoimarakentamista edistävät vaikutukset saattavat jäädä vähäisiksi.

Esitetyllä rajauksella sähkön tuotantohankkeet investointeina asetetaan erityisasemaan ja tällä voi olla myös välillisiä vaikutuksia investointien kohdentamiseen ja yritysten väliseen kilpailuun eri tuotantomuotojen välillä. Esitetty RED II:n mukainen määräaikojen soveltamisalan rajaus saattaa johtaa muiden kuin uusiutuvista energialähteistä sähköä tuottavien laitoshankkeiden lupamenettelyiden keston pidentymiseen ja voi siten johtaa muiden hankkeiden viivästymiseen ja vaikuttaa myös yritysten kustannuksiin. Viivästyvät hankkeet voivat olla energiantuotantohankkeita tai muita hankkeita.

Ehdotetulla lailla ja erityisesti sen toimeenpanolla voi olla välillisiä vaikutuksia kansainvälisten yritysten investointihankkeisiin, sillä lupamenettelyt ovat keskeinen osa yritysten investointi- ja toimintaympäristöä. Mahdollisiin vaikutuksiin vaikuttaa erityisesti se, millaisin ratkaisuin muut jäsenvaltiot implementoivat RED II:n lupamenettelyitä koskevan sääntelyn, erityisesti määräaikojen soveltamisalaan kuuluvien tuotantomuotojen ja lupamenettelykokonaisuuden osalta ja siten esitys voi vaikuttaa välillisesti myös Suomeen sijoittuvien hankkeiden kilpailuasemaan.

4.3.1.3 Vaikutukset julkiseen talouteen

ELY-keskus

Yhteyspisteviranomaiseksi nimettävälle Etelä-Pohjanmaan ELY-keskukselle tulisi uusia tehtäviä ehdotuksen myötä. Lisätehtäviä tulisi neuvonnan antamisesta niin sähköisen yhteyspisteen kautta kuin muillakin tavoin, esimerkiksi puhelimitse ja sähköpostitse, määräaikojen seurantaan liittyvistä tehtävistä sekä menettelykäsikirjan laatimisen koordinoinnista ja ylläpidosta.

Laajentuvat tehtävät edellyttävät uusien menettelyiden luomista, henkilöresurssien lisäämistä sekä osaamisen kehittämistä. Esityksen toimeenpanon valmisteluvaiheessa ELY-keskuksen resurssitarve olisi arviolta vuonna 2021 kolme henkilötyövuotta. Vuoden 2021 talousarvioesitykseen sisältyy 240 000 euron määrärahan lisäys Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimintamenoihin uusiutuvan energian direktiivin (RED II) toimeenpanoon liittyen. Lain toimeenpanossa vuonna 2022 ja siitä eteenpäin resurssitarve olisi kaksi henkilötyövuotta. Henkilöresurssien lisäksi henkilöstön osaamisen kehittämiseen tähtäävistä koulutuksista voi aiheutua kustannuksia etenkin toimeenpanon ensimmäisinä vuosina.

Sähköinen asiointi

Ehdotuksen mukainen sähköinen asiointi perustuu työ- ja elinkeinoministeriön koordinoimassa Luvat ja valvonta –hankkeessa kehitettyyn digitaaliseen palvelukerrokseen (jäljempänä myös *palvelukerros*), joka mahdollistaisi eri toimijoiden sähköisten asiointipalveluiden kokoamisen asiakkaalle yhteiseksi näkymäksi. Palvelukerroksen toteutus on alkanut syksyllä 2018 ja sitä toteutetaan vaiheittain. Palvelukerros on siirtynyt tuotantokäyttöön syyskuussa 2020. Toimivaltainen viranomainen voi liittyä palvelukerrokseen eri tavoilla. Kevyimmillään liittyminen tarkoittaisi viranomaisen sähköpostiosoitteen määrittämistä palvelukerrokseen heräteviestejä varten sekä sitä, että viranomainen päivittäisi asioinnin vireilletulon ja tiedoksiannon ajankohdat palvelukerrokseen virkailijanäkymän kautta. Toisena vaihtoehtona olisi kevytasiointi, jossa kevyemmän version lisäksi palvelukerrokseen lisätään hakijalle mahdollisuus tallentaa kyseisen hakemuksen tiedot ja saattaa ne toimivaltaisen viranomaisen noudettavaksi ilman järjestelmäintegraatiota. Tämä vaihtoehto mahdollistaa myös hakemuksen täydentämisen järjestelmän kautta. Palvelukerros tarjoaa rajapinnan viranomaisten sähköisten käsittelyjärjestelmien integroimiseksi. Tällöin hakemuksen tiedot ja käsittelyn tila päivittyvät rakenteisina suoraan palvelukerrokseen ja käsittelyjärjestelmien välillä. Järjestelmäintegraation kustannusten suuruus riippuu toimivaltaisen viranomaisen sähköisestä käsittelyjärjestelmästä. Mahdolliset kustannukset palvelukerrokseen integroitumisesta olisivat toimivaltaisen viranomaisen vastuulla. Kahdessa kevyimmässä liittymisvaihtoehdossa kustannuksia ei synny toimivaltaiselle viranomaiselle.

Luvat ja valvonta –hankkeen palvelukerrokseen on tarpeen luoda määräaikojen seuraamiseen liittyviä toiminnallisuuksia, joiden kertaluonteisen kustannuksen arvioidaan olevan noin 250 tuhatta euroa. Palvelukerroksen jatkokehittämisestä voi syntyä vielä kustannuksia myös lakiehdotuksen voimaan tulon jälkeen. Yhteyspisteviranomainen tulisi jatkossa todennäköisesti vastaamaan myös tietystä osasta palvelukerroksen ylläpitokustannuksia. Luvat ja valvonta –kokonaisuuden palveluiden keskittäminen Luvat ja valvonta –hankkeessa kehitettyyn digitaaliseen palvelukerrokseen on kustannustehokasta verrattuna usean eri järjestelmän rakentamiseen.

4.3.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotetussa laissa nimettäisiin yhteyspisteviranomaiseksi Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus ja säädettäisiin tämän tehtävistä uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden osalta. Yhteyspisteviranomaisen tulisi ehdotuksen mukaan huolehtia muun muassa hankekehittäjien keskitetystä neuvonnasta, määräaikojen seurannasta, menettelykäsikirjan laatimisen koordinoinnista ja ylläpidosta. Sähköisellä yhteyspisteellä olisi keskeinen rooli RED II:n mukaisten yhteyspisteen tehtävien toteuttamisessa ja sen toteuttaminen perustuisi työ- ja elinkeinoministeriön koordinoimassa Luvat ja valvonta –hankkeessa kehitettyyn palvelukerrokseen.

Toimivaltaisten viranomaisten toimivaltaan ei esitetä muutoksia eikä siten viranomaisten väliin tehtävänjakoon lupa-asioiden ja muiden hallinnollisten menettelyjen hoitamisessa. Ehdotuksella olisi kuitenkin vaikutuksia myös toimivaltaisten viranomaisten tehtäviin, erityisesti sähköisen yhteyspisteen kautta annettavan neuvonnan myötä sekä tehtävien priorisointiin sähköä tuottavien laitosten määräaikojen myötä.

Lakiehdotus edellyttää yhteistyön lisäämistä viranomaisten, erityisesti yhteyspisteviranomaiseksi nimetyn viranomaisen, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen, sääntelyn soveltamisalaan kuuluvien säädösten toimivaltaisten viranomaisten ja palvelukerroksen kehittämisestä vastaavan työ- ja elinkeinoministeriön sekä muiden asianosaisten ministeriöiden kesken. Yhteistyötä edellytetään jo toimeenpanon suunnitteluvaiheessa erityisesti toimintatapojen ja sähköisen yhteyspisteen kehittämisen sekä menettelykäsikirjan laatimisen osalta. Toimeenpanovaiheessa yhteistyötä edellytetään erityisesti yhteyspisteviranomaisen ja sääntelyn soveltamisalaan kuuluvien säädösten toimivaltaisten viranomaisten välillä neuvontaan ja määräaikoihin liittyvissä asioissa. Keskeistä ehdotuksen toimeenpanon vaikutusten näkökulmasta on viranomaisten tehtävänjaon selkeä määrittely erityisesti hakijan neuvonnan osalta. Lisäksi ehdotetun lain toimeenpanossa tulee huomioida muut lupamenettelyjen sujuvoittamista koskevat lait, kuten eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annetun lain (764/2019) toimeenpano.

Vaikutukset yhteyspisteviranomaisen henkilöstöön tai organisaatioon riippuvat siitä, kuinka paljon hankekehittäjät tulevat hyödyntämään sähköistä asiointia ja keskitettyä neuvontaa. Neuvonnan tarpeen ei arvioida kasvavan, mutta neuvonnan antamisen kanavat monipuolistuvat. Ehdotuksen soveltamisalaan määritettyihin lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin liittyvä neuvonta vaatii paitsi yhteyspisteviranomaiselta myös toimivaltaisilta viranomaisilta voimavaroja ja työaikaa. Menettelykäsikirjan laatimisen koordinointi vaatisi kertaluontoisesti yhteyspisteviranomaiselta resursseja ja sen ylläpito olisi todennäköisesti työmäärältään vähäisempi. Menettelykäsikirjan laadinnassa ja päivittämisessä avustaminen lisäksi toimivaltaisten viranomaisten työmäärää. Työmäärän lisäyksen arvioidaan olevan kohtuullinen, koska toimivaltaisella viranomaisella todennäköisesti on jo olemassa tarvittavaa ohjeistusta, jota voidaan muokata menettelykäsikirjan tarpeisiin. Menettelykäsikirja laadittaisiin hankekehittäjien tiedonsaannin edistämiseksi ja se voisi siten jopa osaltaan vähentää toimivaltaisilta viranomaisilta vaadittavan neuvonnan määrää. Riittävät resurssit ja toimivat menettelytavat menettelykäsikirjan laatimisen ja ylläpitoon ovat tärkeitä, jotta menettelykäsikirja voi aidosti toimia neuvonnan tukena.

Riittävästä resursoinnista ja koulutuksesta sähköisen asioinnin ja neuvonnan osalta viranomaisissa on huolehdittava, jotta ehdotuksesta ei aiheudu viivästymistä viranomaisten muiden asioiden käsittelyssä. Määräaikojen säätäminen sähköä tuottavien tuotantolaitosten lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden kokonaisuudelle aiheuttaa muutoksia viranomaisten sisäisissä toimintatavoissa. Sähköä tuottavia laitoksia koskevien lupien käsittely

voidaan joutua määräajoissa pysymisen takia laittamaan etusijalle muita hankkeita koskeviin lupiin nähden. Kaikkien tuotantolaitosta koskevien lupien ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden toimivaltaisten viranomaisten käsittelyajat voivat vaikuttaa kussakin viranomaisessa käytettävissä olevaan käsittelyaikaan. Sitovat määräajat eivät saa heikentää päätöksenteon laatua toimivaltaisissa viranomaisissa.

Viranomaisvaikutusten osalta keskeisenä tekijänä on soveltamisalaan kuuluvien lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden toimivaltaisten viranomaisten liittyminen palvelukerrokseen. Toimivaltaisilla viranomaisilla olisi mahdollisuus liittyä palvelukerrokseen eri tavoilla. Vaihtoehdot ovat tarpeen, koska kaikilla kunnilla ei ole vielä käytössä sähköistä käsittelyjärjestelmää sähköiseen asiointiin kuuluvien lupa-asioiden ja muihin hallinnollisiin menettelyihin liittyvien asioiden käsittelyyn. Kevyimmillään liittyminen tarkoittaisi viranomaisen sähköpostiosoitteen määrittämistä palvelukerrokseen heräteviestejä varten sekä sitä, että viranomaisen päivittäisi asiointin vireilletulon ja tiedoksiannon ajankohdat palvelukerrokseen virkailijanäkymän kautta. Toisena vaihtoehtona olisi kevytasiointi, jossa kevyimmän version lisäksi palvelukerrokseen lisätään hakijalle mahdollisuus tallentaa kyseisen hakemuksen tiedot ja saattaa ne toimivaltaisen viranomaisen noudettavaksi ilman järjestelmäintegraatiota. Tämä vaihtoehto mahdollistaa myös hakemuksen täydentämisen järjestelmän kautta. Palvelukerros tarjoaa rajapinnan viranomaisten sähköisten käsittelyjärjestelmien integroimiseksi. Tällöin hakemuksen tiedot ja käsittelyn tila päivittyvät rakenteisina suoraan palvelukerros ja käsittelyjärjestelmien välillä. Kevyimpien liittymisvaihtoehtojen hyödyntäminen vaikuttaa toimivaltaisen viranomaisen työmäärään menettelyn aikana, koska viranomaisen tulisi päivittää manuaalisesti hakemuksen käsittelyn tilannetietoja palvelukerrokseen. Vaikutus toimivaltaisen viranomaisen työhön arvioidaan kuitenkin vähäiseksi, koska palvelukerrokseen päivitettävien tietojen määrä on pieni. Jos toimivaltaisen viranomaisen käsittelyjärjestelmä on liitetty palvelukerrokseen, tiedot päivittyvät automaattisesti.

4.3.3 Ympäristövaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä suoranaisia ympäristövaikutuksia, koska lupien myöntämisen edellytyksiä ei muuteta eikä siten myöskään esimerkiksi ympäristönsuojelun tasoon ole tulossa muutoksia. Myönteisiä ympäristövaikutuksia voi syntyä, jos lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden mahdollisen nopeutumisen myötä uusiutuvaa energiaa tuottavat laitokset voivat aloittaa tuotannon nopeammassa aikataulussa ja siten fossiilisten energialähteiden korvaaminen aikaistuu. Tällöin myös kasvihuonekaasupäästöt vähenevät.

Esityksellä voi olla epäsuoria vaikutuksia luonnonvarojen käyttöön riippuen siitä, miten paljon uusiutuvan energian hankkeet ehdotuksen johdosta lisääntyvät ja toisaalta kuinka paljon kyseiset hankkeet kuluttavat luonnonvaroja. Lisäksi merkitystä on esimerkiksi sillä, korvataanko hankkeilla muiden luonnonvarojen kuten turpeen käyttöä. Uusiutuvan energian tuotantomuodot eroavat toisistaan luonnonvarojen käytön suhteen. Osa hankkeista esimerkiksi edistää kiertotaloutta, sillä energian tuotanto pohjautuu jätteiden ja tähteiden hyödyntämiseen, kuten esimerkiksi biokaasun tuotanto. Toisaalta esimerkiksi tuuli- ja aurinkovoima eivät kuluta luonnonvaroja käytön aikana.

Muutokset päästöjen ja jätteiden määrässä, laadussa ja käsittelyssä sekä paikalliset muutokset päästöissä ja melussa riippuvat siitä, millaisia uusiutuvan energian hankkeita ehdotuksen vuoksi käynnistyy, kuinka paljon aikaisemmin hanke aloittaa toimintansa lupamenettelyn mahdollisen nopeutumisen johdosta ja mitä nykyisiä energialaitoksia ne mahdollisesti korvaavat. Esityksen epäsuorat vaikutukset maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon ja sen muutokseen, luonnon monimuotoisuuteen, kasvillisuuteen sekä eliöihin riippuvat myös edellä mainituista tekijöistä.

Esityksen ilmanlaatuvaikutukset lienevät positiivisia mutta vähäisiä.

4.3.4 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Aluevaikutukset

Ehdotuksella voi olla positiivisia aluetaloudellisia vaikutuksia. Sähköinen asiointi ja keskitetty neuvonta uusiutuvan energian tuotantolaitoshankkeiden lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden osalta voi nopeuttaa hankkeiden toteutumista. Ehdotuksen arvioidaan helpottavan etenkin pienten hajautettujen hankkeiden lupaprosesseja. Esimerkiksi biokaasun osalta raaka-ainepotentiaalia on tuotannon lisäämiseksi ja raaka-aineita on saatavilla kaikkialla Suomessa.

Ehdotuksen mukainen sähkön tuotantohankkeiden erityisasema voi mahdollisesti edistää sähkön tuotannon hajautumista yhdessä sähkön kulutuksen lisääntymisen kanssa, mikä voi lisätä tarvetta sähkönsiirto- ja jakeluyhteyksien kehittämiseksi niin paikallisesti kuin koko maan tasolla.

4.3.5 Tiedonhallinta

Laissa julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019, jäljempänä *tiedonhallintalaki*) 8 §:n 1 momentin mukaan valtion virastojen ja laitosten on arvioitava tiedonhallintaan vaikuttavien muutosten taloudelliset vaikutukset tehdessään 5 §:n 3 momentin mukaista arviointia. Tiedonhallintalain 8 §:n 2 momentin mukaan toimialasta vastaavan ministeriön on laadittava 5 §:n 3 momentin mukainen arviointi, kun valmisteltavat säännökset vaikuttavat tietoaineistoihin ja tietojärjestelmiin. Lisäksi ministeriön on arvioitava suunniteltujen säännösten vaikutukset asiakirjojen julkisuuteen ja salassapitoon. Tiedonhallintalain 5 §:n 3 momentin mukaan arvioinnin perusteella tiedonhallintayksikön on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin tiedonhallintamallin muuttamiseksi ja muutosten toimeenpanemiseksi.

Ehdotetussa laissa nimettäisiin kansalliseksi yhteyspisteviranomaiseksi Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus. Yhteyspisteviranomaisen tehtäväksi säädettäisiin RED II:ssä yhteyspisteelle säädettyjen tehtävien hoitaminen Luvat ja valvonta –hankkeessa kehitettyä palvelukerrosta hyödyntäen. Hallituksen esityksen olennaisin muutos tiedonhallinnan näkökulmasta on se, että hakija pystyisi hoitamaan laissa erikseen soveltamisalaan määriteltyihin lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin liittyvän asioinnin sähköisen yhteyspisteen kautta. Asiointi sähköisen yhteyspisteen kautta käsittäisi hakemusten jättämisen tai muun vastaavan hallinnollisen menettelyn aloitustoimenpiteen tekemisen ja muun asiaan liittyvän asioinnin yhteyspisteviranomaisen, toimivaltaisen viranomaisen ja hakijan välillä. Hakija voisi edelleen halutessaan hoitaa lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin liittyvän asioinnin suoraan toimivaltaisen viranomaisen kanssa.

Työ- ja elinkeinoministeriön koordinoimassa Luvat ja valvonta –hankkeessa uudistetaan lupa- ja valvontatoiminnan toimintamallit digitalisaatiota hyödyntämällä. Luvat ja valvonta –hankkeessa on toteutettu digitaalinen palvelukerros, jota hyödynnetään muun muassa ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamista koskevan lain toimeenpanossa (ns. yhden luukun lain-säädäntöhanke), jossa se on otettu käyttöön syyskuussa 2020. Sähköisen yhteyspisteen toteuttamisessa tullaan hyödyntämään Luvat ja valvonta –hankkeessa kehitettyä digitaalista palvelukerrosta. Määräaikojen seurannan toteuttaminen vaatii palvelukerrokseen toiminnallisuuksia,

jotka on tarkoitus toteuttaa ennen ehdotetun lain voimaantuloa. Palvelukerroksen hyödyntäminen sähköisen yhteyspisteen toteutuksessa mahdollistaa sen, että hakijan lupamenettelykokonaisuutta ja niiden käsittelyn tilaa koskevat tiedot näkyvät sekä asiakkaalle että viranomaisille.

Esityksellä ei ehdoteta muutettavan viranomaisten säädettyjä toimivaltoja eikä siten viranomaisten välistä tehtävänjakoa lupa-asian tai muuhun hallintomenettelyyn liittyvän asian käsittelyssä. Esityksessä ei ehdoteta sisällöllisiä muutoksia muiden viranomaisten toimivaltaan, vaan viranomaisten päätöksentekotoimivallat säilytettäisiin nykyisellään. Yhteyspisteviranomaiselle erikseen säädettyvät tehtävät olisivat viranomaistehtäviä ja siten niitä voisi tehdä vain viranhaltija.

Useilla lakiehdotuksen soveltamisalan piirissä olevilla toimivaltaisilla viranomaisilla on käytössään sähköinen käsittelyjärjestelmä. Lakiehdotuksen toimeenpano ei vaadi uusia sähköisiä käsittelyjärjestelmiä toimivaltaisilta viranomaisilta, mutta toimivaltaisen viranomaisen käsittelyjärjestelmä voidaan integroida palvelukerrokseen.

Sähköistä yhteyspistettä hyödynnettäessä lupahakemukset jätettäisiin sähköisen yhteyspisteen kautta toimivaltaisille viranomaisille. Lakiehdotuksella ei muutettaisi asiakirjojen julkisuuteen, salassapitoon tai suojaan liittyvää sääntelyä, vaan näissä asioissa sovellettaisiin yhä hallinnon yleislakeja. Yhteyspisteviranomaisen tiedonsaantioikeuksista säädetään lakiehdotuksessa erikseen. Lakiehdotuksen mukaan yhteyspisteviranomaisella olisi oikeus salassapitosäännösten esittämättä saada toimivaltaisilta viranomaisilta tarpeelliset tiedot käsittelyssä olevista sekä jo käsitellyistä menettelyistä ehdotetussa laissa säädettyjen tehtävien hoitamista varten. Tietojen luovuttamista koskevaan sääntelyyn ei esitetä muutoksia.

Lakiehdotus ei vaikuttaisi esimerkiksi asiakirjojen säilytysaikoihin, arkistointiin tai itse tietoi-
neiston sisältöön. Arkistointi- ja säilytysvelvoite säilyvät toimivaltaisilla viranomaisilla. Varsinaiset lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden käsittelyjärjestelmät on tarkoitus säilyttää, eikä näihin järjestelmiin, niiden tiedonhallintatapoihin tai tietoturvasuuteen olisi tarkoitus tehdä muutoksia. Kukin toimivaltainen viranomainen on itsenäinen tiedonhallintayksikkö, joka laatii oman tiedonhallintamallinsa. Toimivaltaiset viranomaiset ottavat tiedonhallintamalleissaan huomioon sähköisenä yhteyspisteenä toimivassa palvelukerroksessa toteutettavan osuuden menettelystä.

Koska yhteyspisteviranomaiselle säädetty tehtävät liittyvät lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin, on yhteyspisteviranomaisen rooli määriteltävä selkeästi myös tiedonhallinnan näkökulmasta. Lupahakemukset voivat sisältää liikesalaisuuksiksi katsottavaa tietoa, mikä edellyttää käyttäjäoikeuksien hallintaa. Lisäksi rajapintojen kautta kulkevan tiedon suo-
jauksesta tulee huolehtia. Tarkempi käyttäjäoikeuksien ja rajapintojen määrittely voidaan tehdä edellä mainitun palvelukerroksen kehittämisen yhteydessä vuoden 2021 alussa työ- ja elinkei-
noministeriön, toimivaltaisten viranomaisten ja yhteyspisteviranomaisen kanssa yhteistyössä. Samalla on tarpeen arvioida erillisen sisäisen ohjeistuksen tarpeellisuutta.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Kansallinen yhteyspiste

Toteuttamisvaihtoehtoina valmistelussa kansalliseksi yhteyspisteviranomaiseksi on arvioitu Aluehallintovirastoa (AVI), Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta (ELY-keskus), Energiavirastoa sekä Turvallisuus- ja kemikaalivirastoa (Tukes). Arvioinnissa on kiinnitetty erityistä huomiota organisaatioiden osaamiseen keskitetystä neuvonnasta ja viranomaisten väliseen yhteistyöhön sekä osaamiseen lakiehdotuksen soveltamisalaan kuuluvista lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä.

Valmistelussa arvioitiin yhteyspisteen toteutusvaihtoehtona sitä, että yhteyspisteviranomaisen tehtävien toteuttamisessa sähköisellä yhteyspisteellä ei olisi ehdotetun mukaista keskeistä roolia. Arvioinnissa tunnistettiin, että ilman sähköistä yhteyspistettä muun muassa viranomaisten välisen tiedonvaihdon ja hankekehittäjien keskitetyn neuvonnan toteuttaminen vaatisivat suuren määrän henkilöresursseja. Lisäksi tunnistettiin, että yhteyspisteviranomainen ei pystyisi tehokkaasti seuraamaan määräaikoja ilman palvelukerroksen toiminnallisuuksia. Myös usealla toimivaltaisella viranomaisella on käytössään sähköinen käsittelyjärjestelmä, joten arvioinnissa katsottiin tarkoituksenmukaiseksi kehittää sähköinen yhteyspiste RED II:n mukaiselle yhteyspistelle säädettyjen tehtävien toimeenpanemiseksi.

Valmistelussa arvioitiin lisäksi yhteyspisteiden määrää ja alueellista sijaintia. Yhteyspisteen toteuttaminen paikallisella tasolla voisi aiheuttaa eriarvoisuutta hankekehittäjien välille, koska yhteyspisteen tehtävien toteuttamiseen varatut resurssit ja uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyitä ja muita hallinnollisia menettelyitä koskeva osaaminen vaihtelisi todennäköisesti yhteyspisteiden välillä. Yhteyspisteen neuvontavelvollisuuteen kuuluva lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä koostuva kokonaisuus on laaja, eikä olisi kustannustehokasta, että tätä kokonaisuutta koskevaa osaamista hankittaisiin ja hajautettaisiin moneen yhteyspisteeseen. Yhteyspisteitä tulisi suuri määrä, jos yhteyspiste toteutettaisiin paikallisesti, esimerkiksi kuntatasolla. Valmistelussa arvioitiin myös vaihtoehtoa, jossa yhteyspiste toteutettaisiin kansallisella tai alueellisella tasolla niin, että yhteyspisteitä olisi useampi kuin yksi. Hankekehittäjälle tulisi olla hankkeen suunnittelun alusta alkaen selvää, mikä yhteyspiste olisi oikea hänen hankkeensa kannalta. Yksiselitteinen ohjaaminen oikeaan yhteyspisteeseen voisi olla vaikeaa, jos yhteyspisteet vastaisivat uusiutuvan energian tuotantolaitosten neuvonnasta esimerkiksi hankkeen koon perusteella. Arvioinnissa oli mukana myös vaihtoehto, jossa eri yhteyspisteet hoitaisivat eri energialähteisiin perustuviin tuotantolaitoksiin liittyviä tehtäviä, esimerkiksi tuulivoimaloille tai biokaasua tuottaville laitoksille voisi olla omat yhteyspisteet, mutta tällaisessa toteutusmallissa ei kuitenkaan nähty olennaisia etuja hankekehittäjien kannalta.

Mahdollisten yhteyspisteviranomaisten arvioinnissa tarkasteltiin organisaatioiden toimialuetta, osaamista lakiehdotuksen soveltamisalaan kuuluvista lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä sekä yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuuteen kuuluvista lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä, keskitetystä neuvonnasta ja yhteyspisteenä toimimisesta. Arvioinnissa huomioitiin myös organisaatioiden Luvat ja valvonta -hankkeessa kehitettyyn palvelukerrokseen liittyvä osaaminen. Lisäksi arvioinnissa otettiin huomioon organisaation asioinnin määrä yksityishenkilöiden, yritysten ja kuntien kanssa. Tarkastelu on esitetty alla olevassa taulukossa, jonka perusteella katsottiin, että kaikilla valmistelussa mukana olleilla vaihtoehdoilla olisi riittävä osaaminen yhteyspisteviranomaisena toimimiseen. Työryhmä katsoi ELY-keskuksen olevan osaamiseltaan vaihtoehdoista vahvin yhteyspisteviranomaiseksi, mikä perustui erityisesti ELY-keskusten osaamiseen ympäristöllisistä lupamenettelyistä sekä kokemukseen keskitetystä neuvonnasta.

	ELY-keskus	Aluehallintovirasto	Energiavirasto	Turvallisuus- ja kemikaalivirasto
--	------------	---------------------	----------------	-----------------------------------

HE 187/2020 vp

Kansallinen vai alueellinen organisaatio	Kansallinen organisaatio, joka koostuu 15 itsenäisestä alueellisesta ELY-keskuksesta (ympäristövastuualue 13 ELY-keskuksella). Alueelliselle ELY-keskukselle voidaan asettaa valtakunnallinen erityistehtävä.	Kansallinen organisaatio, joka koostuu 6 itsenäisestä alueellisesta aluehallintovirastosta (ympäristölupavastuualue 4 AVI:ssa). Alueelliselle aluehallintovirastolle voidaan asettaa valtakunnallinen erityistehtävä.	Kansallinen organisaatio, toimipiste Helsingissä.	Kansallinen organisaatio, toimipisteet Helsingissä, Tampereella ja Rovaniemellä.
Osaaminen sähköisen asioinnin soveltamisalaan sisällytettävistä luvista ja muista hallinnollisista menettelyistä				
Toimivaltainen viranomais	Poikkeukset luontotyyppien ja eliölaajien suojelusta Ilmoitus Natura-alueeseen vaikuttavasta toimenpiteestä	Ympäristölupa Vesilain mukainen lupa	Päästölupa Hankelupa suurjännitejohdon rakentamiseen Voimalaitoksen rakentamista ja käytöstä poistamista koskevat ilmoitukset Ilmoitus tuulivoimalasta (Raahen kompensatioalueella)	Käsittely- ja varastointilupa Maakaasu- ja bio-kaasuputkiston ja varastoinnin rakentamislupa
Muu osaaminen (mitä kautta?)	Ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaiset luvat (lupien valvonta ja lupia koskevat lausunnot) Elinkeino- liikenne- ja ympäristövastuualueilla taustaa erilaisista hankeprosesseista			Pelastuslaitosten ohjaus (kemikaaliturvallisuus, bio-kaasukohteet) Ympäristölupaa koskevat lausunnot
Osaaminen yhteyspisteen neuvontavelvollisuuden kuuluvista luvista ja muista hallinnollisista menettelyistä				

HE 187/2020 vp

<p>Toimivaltainen viranomainen</p>	<p>Johdon sijoittaminen toisen vesialueelle</p> <p>YVA-menettely</p>	<p>Vesilain mukainen tutkimuslupa</p> <p>Poikkeus vesiluontotyyppien suojelusta</p>		
<p>Muu osaaminen (mitä kautta?)</p>	<p>Lausunnonantaja Natura-arvioinneissa</p> <p>Tarvittaessa ELY-keskus tekee tuotantolaitoksen sijoittamista koskevista asioissa yhteistyötä kunnan rakennusvalvonnan kanssa ja antaa maankäyttöä koskevia lausuntoja</p>			<p>Maankäyttöä koskevat lausunnot</p> <p>YVA-menettelyä koskevat lausunnot</p> <p>Teollisuuslaitosten (mm. biokaasulaitokset) riskien ennakointi</p>
<p>Osaaminen keskitetystä neuvonnasta ja yhteyspisteestä toimimisesta</p>	<p>Y-aspa on valtakunnallinen ympäristöasioiden asiakaspalvelukeskus. Asiakaspalvelutehtävä koskee ELY-keskusten ympäristövastuualuetta. ELY-keskuksen asiantuntija osallistuu Y-aspan toimintaan silloin, kun tarvitaan syvällisempää asiantuntemusta tai lainsäädännön erityisneuvontaa.</p> <p>Etelä-Savon ELY-keskukseen liittyvä työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus tuottaa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan palveluja henkilö- ja yritysasiakkaille (Vna 1373/2018 30 §).</p>	<p>Toimii yhteensovittavana viranomaisena eräiden ympäristölistien lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annetun lain (764/2019) mukaisesti.</p>	<p>Toimii EU:n asetuksen N:o 347/2013 Euroopan laajusten energiainfrastruktuurien suuntaviivoista mukaisena kansallisena toimivaltaisena viranomaisena, jonka tehtävänä on PCI-hankkeiden (yhteisen edun mukaiset energiainfrastruktuurihankkeet) koordinointi. PCI-hankkeita on vain vähän, tehtävän alkamisesta vuodesta 2014 lähtien yhteensä kolme. PCI-hankkeisiin liittyviä tehtäviä hoitaa Energiavirastossa yksi henkilö osa-aikaisesti.</p>	<p>Reach-asetuksen edellyttämä kemikaalineuvontapalvelu.</p> <p>EU:n markkina- ja valvonta-asetuksen toimeenpanon sisältöön kansallisen yhteyspisteen perustaminen. Yhteyspisteen perustaminen on valmistelussa.</p>

HE 187/2020 vp

<p>Luvat ja valvonta -hankkeessa kehitettyyn palvelukerrokseen liitettävä osaaminen</p>	<p>ELY-keskuksilla on yhtymäkohtia hankkeeseen. Esimerkiksi ELY-keskusten käyttämä YLVA-järjestelmä olisi mahdollinen rajapintatyökalu hanketta koskevissa asiakokonaisuuksissa.</p>	<p>Ympäristö- ja vesilupien sähköinen asiointi integroidaan osaksi Luvat ja valvonta -kärkihankkeen kansallista palvelukerrosta.</p> <p>TEM:n Luvat ja valvonta -hankkeen palvelukerrokseen on rakennettu AVI:n ympäristölupa.</p>		<p>Luvat ja valvonta palvelukerrokseen on rakennettu Tukesin kemikaaliturvallisuuslupa.</p> <p>TEM ja Tukes kehittävät yhdessä Tukesin luvat ja valvontajärjestelmää (VALLU), missä asiakas asioi Luvat ja valvonta -palvelukerroksen kautta.</p>
<p>Kontaktien määrä ja tahot</p>	<p>Kontaktit pääosin ympäristölupavollisiin toimijoihin mm. energiantuotantolaitoksiin ja teollisuuslaitoksiin. Valvontatehtävien johdosta yhteydet yrityksiin, kuntiin, maakuntaliittoihin sekä muihin viranomaistahoihin. Yksityishenkilöt ottavat yhteyttä tyypillisesti lupavollisten toimintojen ympäristöasioissa mm. haitta-, häiriö- tai valitusasioissa tai ELY-keskusten järjestämissä yleisötilaisuuksissa.</p> <p>Kuntien kanssa yhteistyötä mm. antamalla maankäyttöä koskevia lausuntoja.</p>	<p>Kontaktit yksityishenkilöihin koskevat pääasiassa käsittelyssä olevia lupa-asioita.</p> <p>Yritysten kanssa käydään ennakkoneuvotteluja. Kontaktit kuntiin pääsääntöisesti käsittelyssä olevissa tai vireille tulevilla lupa-asioissa.</p>	<p>Kontaktit pääasiassa yrityksiin, erityisesti jakeluverkkoyhtiöt, päästölupaa tarvitsevat teollisuuslaitokset sekä teollisen kokoluokan sähköntuotanto. Kontaktit kuntiin vähäisiä, markkinavalvonnan puolella kontakteja yksityishenkilöihin jonnekin verran.</p>	<p>Tukesin toimialueella henkilö- (pätevyudet, vastuuhenkilörekisterit) ja yritysasiointia (ilmoitukset, rekisteröinnit, luvat, valvonta) sekä yrityksille, kuluttajille ja kansalaisille suunnattua viestintää, neuvontaa ja ohjausta.</p> <p>Kuntien kanssa yhteistyötä mm. antamalla maankäyttöä koskevia lausuntoja.</p>

Sähköisen asioinnin soveltamisalarajaus

Uusiutuvan energian tuotantolaitoksiin liittyvät RED II:n 16 artiklan mukaiset lupamenettelyt ja muut hallinnolliset hyväksymismenettelyt sekä kansallisena sääntelyn soveltamisalan laajentamisena tietyt rekisteröinti- ja ilmoitusmenettelyt on valmistelussa määritelty sähköisen asioinnin soveltamisalaan. Lisäksi valmistelussa on määritelty uusiutuvan energian tuotantolaitoksiin liittyvät lupamenettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt, jotka eivät kuulu sähköisen asioinnin soveltamisalaan, mutta jotka olisi tarkoituksenmukaista sisällyttää yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuuteen. Myös tältä osin kysymys olisi RED II:n sääntelyn soveltamisalan ja siten myös direktiivin toimeenpanon kansallisesta laajentamisesta, sillä yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuus kattaisi laajemman lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden kokonaisuuden, mitä direktiivissä edellytetään.

Uusiutuvan energian tuotantolaitoshankkeeseen liittyvät luvat ja hallinnolliset menettelyt on jaoteltu viiteen osaan kokonaisuuden hahmottamiseksi ja sääntelyn kansallisen soveltamisalan määrittämiseksi: maankäytön suunnittelu, kiinteän omaisuuden käyttöoikeus, tuotantolaitoksen suunnittelu, tuotantolaitoksen rakentaminen, päivittäminen ja verkkoon liittäminen sekä tuotantolaitoksen käyttäminen. RED II:n 16 artiklan soveltamisala kattaa tuotantolaitoksen rakentamisen, päivittämisen, sähkö-, kaukolämpö-, höyry- tai kaasuverkkoon liittämisen ja käyttämisen.

Maankäyttöön liittyvien menettelyiden ei katsota kuuluvan RED II:n 16 artiklan soveltamisalaan, koska menettelyt palvelevat ensisijaisesti kunnan maankäytön suunnittelun kokonaisuutta eivätkä yksittäisen hankkeen rakentamista, päivittämistä, verkkoon liittämistä tai käyttämistä. Näin ollen esityksessä ei sisällytetä maankäyttöön liittyviä menettelyitä sähköisen asioinnin soveltamisalaan. Esityksessä kuitenkin esitetään, että kyseiset menettelyt sisällytetään yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuuteen. Edellä todetusta poiketen rakennuslupamenettelyn yhteydessä käsiteltävät MRL:n 137 §:n mukainen suunnittelutarveasia ja 175 §:n mukainen vähäinen poikkeama sisältyisivät kuitenkin sähköisen asioinnin soveltamisalaan.

Kiinteän omaisuuden käyttöoikeus on edellytys tuotantolaitoshankkeen toteutumiselle. Kiinteän omaisuuden käyttöoikeudesta sovitaan ensisijaisesti maanomistajan kanssa. Jos kuitenkaan sopiminen ei onnistu, käyttöoikeus on mahdollista hankkia esimerkiksi lunastusmenettelyn kautta. Lisäksi kiinteän omaisuuden käyttöoikeuteen liittyviä menettelyitä ovat esimerkiksi MRL:n mukainen yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittaminen ja vesilain mukainen johdon sijoittaminen toisen vesialueelle. Uusiutuvan energian tuotantolaitosten kannalta lunastus liittyy erityisesti voimalaitoksen verkkoon liittämistä varten rakennettaviin liittymisjohtoihin, joille tyypillisesti haetaan lunastamalla maa-alueen käyttöoikeuden supistus ja maapohjan omistus jää maanomistajalle. Esimerkiksi tuulivoimaloiden liittymisjohtojen rakentamisessa lunastusmenettely on yleisesti käytössä. Kiinteän omaisuuden käyttöoikeudesta sopimisen tai kiinteän omaisuuden käyttöoikeutta koskevien hallinnollisten menettelyiden ei voida katsoa sisältävän RED II:n soveltamisalaan, koska menettelyt eivät liity välittömästi tuotantolaitoksen rakentamiseen, päivittämiseen, verkkoon liittämiseen tai käyttämiseen. Esityksessä ehdotetaan siten, että kiinteän omaisuuden käyttöoikeuksia koskevat menettelyt jätetään sähköisen asioinnin soveltamisalan ulkopuolelle, mutta ne sisällytettäisiin yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuuteen.

Hankkeen suunnittelu edeltää tuotantolaitoksen rakentamista, päivittämistä, verkkoon liittämistä ja käyttämistä. Hanketta suunniteltaessa hankkeen toteutustapa on usein vielä yksilöimättä ja hankkeen toteutuminen on epävarmaa. Hankkeen suunnitteluun liittyviä lupamenettelyitä ja muita hallinnollisia menettelyitä ovat muun muassa ympäristövaikutusten arviointimenettely, muinaismuistolain ja vesilain mukaiset tutkimusluvut sekä Natura-arviointi. Tuotantolaitoksen suunnittelua koskevien hallinnollisten menettelyiden ei voida katsoa sisältävän RED

II:n soveltamisalaan, koska menettelyt eivät liity välittömästi tuotantolaitoksen rakentamiseen, päivittämiseen, verkkoon liittämiseen tai käyttämiseen. Tuotantolaitoksen suunnitteluun liittyviä lupia ja muita hallinnollisia menettelyjä ei esitetä sisällytettäväksi sähköisen asioinnin soveltamisalaan, mutta ne sisällytettäisiin yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuuteen.

Määräaikojen laajentaminen muihin kuin sähköä tuottaviin laitoksiin

Valmistelussa on arvioitu kiinteiden määräaikojen soveltamisen laajentamista myös muihin kuin sähköä tuottaviin uusiutuvan energian tuotantolaitoksiin, kuten lämmön tuotantoon. Kyse olisi kansallisesta ratkaisusta, jolla hyödynnettäisiin jäsenvaltioille annettua liikkumavaraa ja siten myös RED II:n 16 artiklan mukaisten määräaikojen soveltamisalan laajentamisesta. Osa työryhmän pysyvistä asiantuntijoista kannatti määräaikasääntelyn laajentamista myös muuta kuin sähköä tuottaviin uusiutuvan energian tuotantolaitoksiin.

Kansallisessa hallinto-oikeudellisessa sääntelyssä sitovien määräaikojen asettaminen viranomaisille on suhteellisen vähän käytössä oleva sääntelykeino. Jo nykyisin viranomaisten on hallintolain 23 §:n mukaan käsiteltävä hallintoasia ilman aiheetonta viivytystä ja siten määräaikasääntely ei välttämättä nopeuttaisi merkittävästi menettelyitä.

Valmistelussa tunnistettiin ongelmalliseksi määräaikojen asettamisessa muun muassa vaikutukset muiden asioiden, kuten muuta energiaa kuin sähköä tuottavien hankkeiden, hakemusten käsittelyaikoihin sekä vaikutukset viranomaisten tehtäviin hakemuskäsittelyä laajemmin, jos viranomaiset joutuvat määräaikasääntelyn myötä keskittämään resurssiaan sähköä tuottavien tuotantolaitosten hakemusten käsittelyyn. Määräaikojen laajentaminen muihin kuin sähköä tuottaviin laitoksiin ei saanut luvitustyöryhmän jäsenten yksimielistä tukea. Usea työryhmän jäsen oli pidättyväinen määräaikasääntelyn laajentamiseen direktiivin asettamaan soveltamisalaan nähden. Perusteluja olivat esimerkiksi tahto pitäytyä direktiivissä asetetuissa rajoissa sekä määräaikojen asettamisen päällekkäisyys hallintolain yleissääntelyn kanssa. Soveltamisalan laajentamisen määräaikasääntelyn osalta olisi tullut perustua kattavaan vaikutusten arviointiin, minkä toteuttaminen olisi kuitenkin ollut mahdotonta RED II:n implementoinnin vaatimassa aikataulussa ottaen erityisesti huomioon, että kansallisesti vastaavien määräaikojen säätämisestä on kokemusta vain vähän. Valmistelussa tunnistettiin, että sääntelyn toimeenpanon vaikutuksia tulee tarkastella määräaikasääntelyn kohdistamisen osalta myöhempänä ajankohtana ja arvioida tarvetta määräaikasääntelyn laajentamiselle myös muihin kuin sähköä tuottaviin laitoksiin erityisesti huomioiden eri energiantuotantomuotojen tasapuolisen kohtelun.

Seuraamukset määräaikojen ylityksestä

Määräaikojen ylityksistä johtuvia seuraamuksia ei käsitellä RED II:ssa, joten valmistelussa seuraamusten asettamisen mahdollisuutta on arvioitu kansallisesta näkökulmasta. Seuraamusvaihtoehtoina on arvioitu taloudellisen seuraamuksen kohdentamista viranomaisille siten, että viranomaisen, jossa asian käsittely on viivästynyt, tulisi suorittaa viivästysmaksu hakijalle. Toisena vaihtoehtona on arvioitu viranomaismaksujen, toisin sanoen hankkeen lupa- tai muiden menettelymaksujen, hyvittämistä hakijalle joko osittain tai kokonaan.

Erityislaissa säädettyjen erillisten seuraamusten asettaminen viranomaisille on kansallisesti suhteellisen harvinainen käytäntö. Valmistelussa tunnistettiin, että ylitysseuraamuksen määrittämiselle ja kohdistamiselle tulisi kehittää erityiset menettelyt, jotka saattaisivat jo itsessään muodostua raskaiksi ja aikaa vieviksi menettelyiksi. Lisäksi arvioitiin, että seuraamusten asettamisesta syntyvät hyödyt jäisivät marginaalisiksi erityisesti huomioiden esityksen tavoitteet lupa-

menettelyjen sujuvoittamisesta ja nopeuttamisesta. Näin ollen, esityksessä ei esitetä taloudellisia tai muita seuraamuksia viranomaisille määräaikojen ylitystilanteissa. Hakijalla olisi käytössään kuitenkin voimassaolevat oikeusturvakeinot; hallintovalitus, hallintokantelu ja kantelu ylimmille laillisuusvalvojille, tilanteissa, jos asian käsittelyn kesto ylittäisi sille laissa säädetyt määräajat. Ehdotetun sääntelyn toimeenpanon seurannassa tullessa tarkastelemaan määräaikäsääntelyn vaikutuksia ja asetettujen määräaikojen toteutumista ja lisäksi arvioimaan seuraamusten tarvetta.

Lainsäädännöllinen ratkaisu

Valmistelun aikana arvioitiin myös lainsäädännöllisiä ratkaisuvaihtoehtoja RED II:n lupamenettelyitä koskevan sääntelyn toimeenpanemiseksi. Erityisesti arvioitiin mahdollisuutta hyödyntää eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettua lakia (764/2019), jossa lain soveltamisalaan erikseen määriteltyjen lupamenettelyjen yhteensovittaminen toteutetaan sovittamalla samanaikaisesti vireillä olevien lupahakemusten käsittelyvaiheet ajallisesti yhteen.

RED II:n sääntelyn toimeenpanossa ei päädytty lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden yhteensovittamiseen tai muuhun menettelylliseen yhdistämiseen, vaan direktiivin sääntelyn täytäntöönpanossa keskiössä olisi hakijan mahdollisuus asioida ja saada neuvontaa sähköisen yhteyspisteen kautta. Sähköisen yhteyspisteen kautta asiointin seurauksena ei myöskään annettaisi erillistä päätöstä, vaan tuotantolaitosten lupamenettelyitä ja muita hallinnollisia menettelyitä koskevissa asioissa päätöksen antaisi edelleen kukin toimivaltainen viranomainen. Valmistelussa tunnistettiin myös, että sääntelyn soveltamisen lähtökohdat poikkeavat toisistaan, sillä RED II:n sääntelyn kohteena on nimenomaisesti uusiutuvan energian tuotantolaitoshankkeet, kun taas yhteensovittamislain soveltaminen ratkeaa hankkeelta edellytettyjen lupien perusteella. Lisäksi uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden kokonaisuus osoittautui merkittävästi laajemmaksi kuin edellä mainitun yhteensovittamislain soveltamisalaan määritetyt lupamenettelyt. Suurin osa uusiutuvan energian tuotantolaitoshankkeista ei ole mukana yhteensovittamislain soveltamisalassa, koska hanke ei tarvitse ympäristölupaa, vesilain mukaista lupaa tai maa-aineslupaa, joista vähintään yksi on edellytyksenä, jotta hakija voi pyytää lupaviranomaisilta yhteensovittamista. Yhteensovittamisen ulkopuolelle jää pienimuotoisen tuotannon lisäksi myös teollisen mittakaavan uusiutuvan energian tuotantoa, esimerkiksi tuulivoima.

Siten koska edellä mainitun lain ja RED II:n sääntelyn ominaispiirteet niin sääntelyn soveltamisalan kuin itse sääntelyn osalta poikkeavat olennaisesti toisistaan, katsottiin säädösteknisesti selkeämmäksi ja tarkoituksenmukaisemmaksi sääntelyratkaisuksi säätää erillinen laki koskien uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyitä ja eräitä muita hallinnollisia menettelyitä. Ympäristöllisten lupamenettelyiden yhteensovittamismenettely ja RED II:n lupamenettelyitä koskeva sääntely voidaan joissakin tapauksissa nähdä toisiaan täydentävinä mahdollisuuksina hakijalle.

5.2 Muiden jäsenvaltioiden suunnittelemat tai toteuttamat keinot

Ruotsi

Lupamenettelyjen kestoa koskevaa sääntelyä eri jäsenvaltioissa on selvitetty Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan Investointien tehokas lupamenettely –hankkeessa (INTELU), jonka loppuraportti julkaistiin toukokuussa 2020. Loppuraportin mukaan Ruotsissa investointihankkeiden lupamenettelyjä ohjataan nykyisin etupäässä tavoitteellisin käsittelyajoin. Käytössä

on kuitenkin myös lakisääteisiä määräaikoja. Ruotsissa sekä tavoiteaikojen että sitovien määräaikojen laskenta alkaa siitä, kun lupahakemus on täydellinen.

Vuodesta 2012 Ruotsin hallitus on ohjannut lääninhallitusten ympäristövaarallisten B-laitosten lupamenettelyä tavoitteellisilla käsittelyajoilla. Kun käsittelyaika on tavoitteellinen, ei sen ylittämistä seuraa oikeusvaikutuksia luvanhakijaa kohtaan. Lääninhallituksille asetettu tavoitteellinen käsittelyaika on kuusi kuukautta laskettuna siitä, kun lupahakemus on täydellinen. Lupahakemus katsotaan täydelliseksi, kun viimeinen täydennys on tullut lääninhallitukselle. Käsittelyaikaa voidaan pidentää, jos sille esitetään erityisiä syitä. Kuuden kuukauden tavoitteellisessa käsittelyajassa on ollut vaihtelua lääneittäin ja vuosittain. Esimerkiksi vuonna 2017 tavoitteellinen käsittelyaika toteutui Taalainmaalla 84 prosentissa tapauksista, Norrbottenissa 88 prosentissa tapauksista, Länsi-Götanmaalla 45 prosentissa tapauksista ja Itä-Götanmaalla 66 prosentissa tapauksista. B-laitoksilla tarkoitetaan ympäristölle vaarallisia laitoksia, joiden on haettava lupaa lääninhallitukselta. A-laitokset ovat ympäristölle vaarallisia laitoksia, joiden on haettava lupaa maa- ja ympäristöoikeudelta.

Ruotsissa maan hallitus ei ole toistaiseksi asettanut maa- ja ympäristöoikeuksille tavoitteellisia käsittelyaikoja, mutta maa- ja ympäristöoikeudet ovat keskenään sopineet ja vapaaehtoisesti asettaneet oman käsittelyaikansa. Vuosina 2012–2017 maa- ja ympäristöoikeudet olivat asettaneet tavoitteekseen käsitellä ensimmäisen asteen instanssina 75 prosenttia A-laitosten lupa-asioista yhden vuoden määräajassa. Ympäristöasioiden valitusasioille vastaava 75 prosentin tavoite oli kuusi kuukautta. Vuosina 2012–2017 tavoiteaika toteutui A-laitosten lupa-asioissa niin, että 75 prosenttia asioista ratkaistiin 16,3 kuukaudessa. Valitusasiat ratkaistiin 7,0 kuukaudessa. Vuonna 2017 vastaavat käsittelyajat olivat 17,0 kuukautta ja 6,7 kuukautta.

Lakisääteisistä määräajoista esimerkkejä ovat puolestaan suunnittelu- ja rakennuslaki (plan- och bygglag, 2010:900) ja uusi hallintolaki.

Suunnittelu- ja rakennuslain 9 luvun 27 §:ssä säädetään, että rakennuslautakunnan (byggnadsnämnden) tulee käsitellä lupa- ja ennakkotietoa koskeva asia joutuisasti ja julkaistava tehty päätös 10 viikossa siitä, kun täydellinen hakemus on jätetty. Jos asian käsittelemiseksi on välttämätöntä, saa määräaika pidentää kerran 10 viikon määräajalla lisättynä alkuperäiseen määräaikaan (10 viikkoa + 10 viikkoa).

Ruotsin hallitus katsoi lakia valmisteltaessa, ettei ollut tarpeen ehdottaa sanktioita sellaista kuntaa kohtaan, joka ei seuraisi määräajan noudattamista, sillä se katsoi, että tehokkuuden lisäntyminen saavutettaisiin joka tapauksessa. Ruotsin parlamentin oikeusasiamies (Riksdagens Ombudsman) on kuitenkin kritisoinut kuntia 10 viikon määräajan ylityksestä ja todennut, etteivät muun muassa henkilökunnan vaihtuvuus, suuri työkuorma tai rekrytointivaikeudet ole hyväksyttäviä syitä määräajan ylitykselle. Lain 9 lukuun on tämän jälkeen lisätty uusi pykälä (27 a §), jossa säädetään määräajan noudattamatta jättämisen seurauksista. Pykälän mukaan rakennuslautakunnan on ensinnäkin ilmoitettava hakijalle kirjallisesti siitä, mitä määräaika asian käsittelyssä noudatetaan. Lisäksi sen on ilmoitettava hakijalle, että rakennuslupamaksua alennetaan, ellei määräaika kyetä noudattamaan. Muutos on tullut voimaan vuoden 2019 alussa.

Lääninhallitusten ympäristölupapäätöksiä koskee Ruotsin uusi hallintolaki (förvaltningslagen 2017:900), jonka mukaan asian vireille laittanut voi kirjallisesti vaatia viranomaista tekemään asiassa päätöksen, jos siitä ei ole päätetty 6 kuukaudessa. Aiemmassa hallintolaissa (1986:223) vastaavaa sääntelyä ei ollut.

Ruotsin hallintolakiin on kirjattu menettelyt, joita noudatetaan, jos yleinen 6 kuukauden käsittelyaika ylitetään. Sääntelyä sovelletaan lääninhallituksissa. Jos päätöstä asiassa, jonka yksityinen henkilö on laittanut vireille, ei ole ensimmäisen asteen viranomaisessa tehty viimeistään 6 kuukaudessa, voi asianosainen kirjallisesti vaatia viranomaista tekemään päätöksen. Viranomaisen tulee 4 viikon sisällä siitä päivästä, kun vaatimus on esitetty, joko tehdä asiassa päätös tai erillisellä päätöksellä hylätä hakemus.

Tanska

Tanskan kansallisessa lainsäädännössä ei ole yleisessä käytössä sitovia uusiutuvan energian hankkeisiin vaikuttavia määräaikoja.

Tanskan hallituksella ja Tanskan kuntien etujärjestöllä KL:lla on kuitenkin vuodesta 2016 voimassa ollut sopimus tietyiden prosessien käsittelyaikojen lyhentämiseksi. Tavoiteaikoja sovelletaan esimerkiksi rakennuslupiin ja eräisiin ympäristöhyväksyntämenettelyihin tietvoin poikkeuksin. Tavoitteeksi asetettiin käsittelyaikojen leikkaaminen kolmanneksella verrattuna vuoden 2012 käsittelyaikoihin. Määräajan laskeminen alkaa siitä, kun hakija on toimittanut kaikki ne tiedot, jotka sen lain mukaan tulee toimittaa. Esimerkiksi ympäristöhyväksynnän tavoiteaika on 200 tai 130 päivää riippuen siitä, onko kyse niin sanotuista liitteen 1 vai liitteen 2 toimijoista. Liitteet löytyvät asetuksesta Bekendtgørelse om godkendelse af listevirksomhed (BEK nr 1534 af 09/12/2019).

Rakennusluvissa tavoiteajat ovat 40-60 päivää riippuen rakennuskohteesta. Tuulivoima- ja aurinkopaneelihankkeiden tavoiteaika on 55 päivää. Tavoiteajoille on kuitenkin poikkeuksia; niitä ei esimerkiksi sovelleta hankkeisiin, jotka edellyttävät ympäristövaikutusten arviointimenettelyä. Tämän takia moniin tuulivoima- ja aurinkopaneelihankkeisiin ei sovelleta tavoiteaikoja.

Ympäristöhyväksynnät myöntää ympäristöviranomainen Miljøstyrelse tai kunnat. Asiaa koskevan asetuksen (BEK nr 1534 af 09/12/2019) 10 §:n mukaan Miljøstyrelsenin tulee julkaista hakemusten käsittelyn määräajat etukäteen, kun on kyse tiettyjen asetuksessa säädettyjen toimijoiden hakemuksista. Viranomainen saa pidentää määräaika kerran sillä perusteella, että asia on monimutkainen. Hakijalle tulee ilmoittaa pidennyksestä, sen kestosta sekä perusteista ennen kuin alkuperäinen määräaika on kulunut umpeen. Esimerkiksi vuonna 2019 ympäristöhyväksyntien käsittelyistä keskimäärin 80-90 prosenttia täytti tavoiteajat.

Alankomaat

INTELU-hankkeen loppuraportin mukaan Alankomaissa viranomaisten tulee yleisesti tehdä lupapäätökset laissa säädettyssä määräajassa. Tästä säädetään hallintolaissa (Algemene wet bestuursrecht, Awb). Käsittelyajat koskevat myös laajaa joukkoa elinkeinotoiminnan investointilupia, joilla on vaikutuksia ympäristöön.

Yleisen hallintolain 4 luvun 1.3 §:ssä (Hallintopäätöksen käsittelyaika) säädetään seuraavasti: ”Hallintopäätös tehdään lailla erikseen säädettyssä määräajassa tai tämän puuttuessa, kohtuullisessa ajassa siitä, kun hakemus on otettu vastaan (Awb 4:13.1).” Kohtuullinen käsittelyaika” katsotaan joka tapauksessa umpeutuneen 8 viikon kuluttua hakemuksen vastaanottamisesta, jos hallintoviranomainen ei ole tuona aikana tehnyt hakemusta koskevaa päätöstä tai jos se ei ole tuona aikana ilmoittanut hakijalle kohtuullista käsittelyaika, jona päätös tullaan tekemään (Awb 4:13.2).”

Jos viranomainen ylittää määräajan, on ylityksellä sitovia oikeudellisia ja taloudellisia vaikutuksia. Jos lupaviranomainen ei kykene tekemään lupapäätöstä säädetyssä määräajassa, luvanhakija voi lähettää lupaviranomaiselle ns. laiminlyöntihuomautuksen (ingebrekestelling, Awb 4:18 §). Huomautuksen jälkeen viranomaisella on 2 viikkoa aikaa tehdä päätös. Jos päätöstä ei tässä ajassa synny, luvanhakija voi välittömästi valittaa asiassa hallintotuomioistuimeen. Taloudellisena seurauksena myöhästymisestä on sakkomaksu, joka maksetaan luvanhakijalle (Awb 4:17 §). Hyvitysmaksun hakemiseen on käytössä yksinkertainen sähköinen lomake.

Lupa-asiaan saatetaan Alankomaissa soveltaa myös erityistä Lex Silencio Positivo -periaatetta (*LSP*). Periaate on osa Alankomaiden yleistä hallinto-oikeutta. Periaate tarkoittaa käytännössä, että lupa katsotaan lain nojalla myönnettyksi määräajan kuluttua umpeen (Awb 4:20b §), riippumatta siitä, mikä on ollut määräajan ylittymisen syy. Kun lupahakemus ilmoitetaan viranomaisessa vastaanotetuksi, samalla hakijalle ilmoitetaan, soveltuuko lupa-asiaan *LSP*-periaate vai ei.

Luvanhakijan on *LSP*-päätöksen saatuaan oikeudellisesti täysin pätevästi mahdollista aloittaa toiminta, vaikka jonkin lain mukainen lupa tai poikkeus ei olisi tosiasiallisesti edes myönnettävissä. Toiminnan aloittamiseen liittyy rajoitteita, jotka voivat johtaa siihen, ettei toimintaa ole välttämättä järkevää tai edes mahdollista aloittaa. *LSP*-periaatetta ei sovelleta lupamenettelyssä automaattisesti eikä pelkästään hallintolain nojalla, vaan siitä on säädettävä erikseen erityislaissa.

Alankomaissa käsittelyajan laskeminen keskeytetään siksi ajaksi, kun hakija täydentää hakemustaan. Laskeminen keskeytetään siitä päivästä lukien, kun viranomainen pyytää hakijaa tekemään täydennyksen. Käsittelyaika alkaa kulua uudelleen siitä päivästä lukien, kun hakija on täydentänyt hakemusta. Käsittelyaika alkaa kulua kuitenkin viimeistään silloin, kun viranomaisen täydennykselle asettama määräaika päättyy, oli hakemusta tällöin täydennetty tai ei (Awb 4:15 §). Awb 4:5 §:n mukaan lupaviranomainen voi tietyin edellytyksin päättää, ettei se käsittele epätäydellistä hakemusta.

Ympäristölupamenettelyn puitelaisissa (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, Wabo) säädetään sitovista käsittelyajoista. Ns. tavallisessa menettelyssä (regulier procedure, 3.2 §) käsiteltävien asioiden käsittelyaika on 8 viikkoa lupahakemuksen vastaanottamisesta (Wabo 3.9 §). Tätä määräaikaa on mahdollista pidentää kerran ja enintään kuudella viikolla eli maksimissaan lupapäätös on tehtävä 14 viikon (n. 3,5 kk) kuluessa. Tässä menettelyssä sovelletaan Lex Silencio Positivo -periaatetta, joten lupa katsotaan myönnettyksi, jos määräaikaa ei noudateta. Laajaan menettelyyn (uitgebreide procedure) sovelletaan yleisen hallintolain menettelysääntöjä. Lupapäätös on tehtävä mahdollisimman pian ja viimeistään 6 kuukauden kuluessa hakemuksen vastaanottamisesta (Awb 3:18.1). Tätä määräaikaa voi pidentää kohtuullisella lisäajalla erittäin monimutkaisissa ja kiistanalaisissa asioissa. Laajempaa menettelyä sovelletaan muun muassa sellaiseen hankkeeseen, joka on ristiriidassa paikallisen kaavaratkaisun kanssa, kaivoksen perustamiseen ja merkittävään muuttamiseen sekä sellaisiin kunnan erikseen määrittelemiin toimintoihin, joilla voi olla merkittäviä vaikutuksia ympäristölle tai kolmansille osapuolille.

Jako tavalliseen ja laajennettuun lupamenettelyyn on säilytetty uudessa ympäristö- ja suunnittelulaissa (Omgevingswet), jonka on määrä tulla voimaan vuoden 2022 alusta. Uudessa laissa ei kuitenkaan enää viitata hallintolain säännökseen, jonka nojalla Lex Silencio Positivo -periaatetta noudatetaan. Sitä ei siten jatkossa enää tavallisessakaan menettelyssä sovellettaisi. Uudistus ei ole pidentämässä viranomaisen käsittelyaikaa, vaan vaikuttaa siltä, että jatkossa kaikki luvat voivat tulla lyhyemmän eli 8 viikon käsittelyajan piiriin. Tämä johtuu siitä, että uuden lain mukaan laajennetun menettelyn käyttäminen on mahdollista, jos luvanhakija siihen suostuu (luku 16, artikla 65, kohta 1).

6 Lausuntopalaute

Esitysluonnos oli lausunnoilla 24 päivästä heinäkuuta 4 päivään syyskuuta 2020 lausuntopalvelu.fi –verkkopalvelussa. Lausuntoa pyydettiin seuraavilta tahoilta: liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, oikeusministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, puolustusministeriö, sisäministeriö, valtiovarainministeriö, ympäristöministeriö, Energiavirasto, Itä-Suomen aluehallintovirasto, Keski-Suomen ELY-keskus, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto, Maanmittauslaitos, Museovirasto, Pelastustoimi, sisäministeriön pelastusosasto, Pääesikunta, Ruokavirasto, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, Varsinais-Suomen ELY-keskus, Air Navigation Services Finland Oy, Bioenergia ry, Elinkeinoelämän Keskusliitto EK ry, Energiateollisuus ry, Fingrid Oyj, Gasgrid Finland Oy, Kaupan liitto ry, Kiinteistöliitto ry, Kuluttajaliitto ry, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Metsäteollisuus ry, Motiva Oy, Paikallisvoima ry, Suomen Biokierto ja Biokaasu ry, Suomen EFi Oy, Suomen Kaasuyhdistys ry, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Suomen Lähienergialiitto ry, Suomen Omakotiliitto ry, Suomen Tuulivoimayhdistys ry ja Suomen Yrittäjät ry.

Lausuntoja saatiin 29. Lausunnon antoivat liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, oikeusministeriö, puolustusministeriö, sisäministeriö, valtiovarainministeriö, ympäristöministeriö, aluehallintovirastot (yhteinen lausunto), Keski-Suomen ja Varsinais-Suomen ELY-keskukset (yhteinen lausunto), Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Maanmittauslaitos, Museovirasto, Ruokavirasto, Bioenergia ry, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry, Energiateollisuus ry, Fingrid Oyj, Gasgrid Finland Oy, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry, Metsäteollisuus ry, Suomen Biokierto ja Biokaasu ry, St 1 Nordic Oy, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen luonnonsuojeluliitto ry, Suomen Lähienergialiitto ry, Suomen Tuulivoimayhdistys ry, Teknologiateollisuus ry, Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry ja Ympäristövaikutusten arviointiyhdistys Yva ry. Lausuntopyyntö ja saadut lausunnot ovat lausuntopalvelu.fi –sivustolla tai valtioneuvoston hankeikkunan julkisessa palvelussa osoitteessa valtioneuvosto.fi/hankeet tunnuskella TEM088:00/2019. Annetuista lausunnoista on myös laadittu lausuntotiivistelmä, joka on tallennettu valtioneuvoston hankeikkunaan.

Esityksen tavoite

Lausunnonantajat kannattivat RED II:ssa ja hallituksen esityksessä esitetyjä tavoitteita.

Osa lausunnonantajista kehotti, että esityksessä huomioitaisiin eri lupamenettelyitä koskevien lakien keskinäinen suhde. Yva ry nosti lausunnossaan esille mahdollisen riskin siitä, että yhteensovittamismenettelyt olisivat konfliktissa tai ristiriidassa keskenään. Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry totesi, että ehdotetun lain piiriin tulevien ja eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta (764/2019) annetun lain piirissä olevat lait ja luvat ovat osittain päällekkäisiä. Bioenergia ry ja Energiateollisuus ry pitivät valitettavana, että RED II:n toimeenpanoa ei ole yhdistetty yhdeksi säädöskokonaisuudeksi ympäristöllisten lupamenettelyiden yhteensovittamisen kanssa.

ELY-keskusten lausunnossa painotettiin, että tavoite jouduttaa lupamenettelyä on hyvä ja työn järjestämistä tulee pohtia eri viranomaisten välisen yhteistyön järjestämisen ja toimivallan puitteissa siten, että hakija ei joudu tilanteeseen, jossa samaan kysymykseen voisi saada toisistaan eroavaa neuvontaa. Lisäksi Gasgrid Finland Oy piti tärkeänä, että ehdotetut muutokset lisäisivät läpinäkyvyyttä ja tarjoaisivat oikeudellista varmuutta markkinaosapuolille.

Lain soveltamisala (2 §) ja siihen sisältyvät menettelyt (5, 6 ja 9 §:t)

Osa lausunnonantajista kannatti ehdotettua soveltamisalaa ja erityisesti määräaikojen asettamista ehdotetun lain 9 §:ssä mainittuihin menettelyihin. Lain soveltamisalan laajentamista määräaika sääntelyn osalta kannattivat muun muassa Bioenergia ry, Suomen Lähienergialiitto ry, Suomen Tuulivoimayhdistys ry, St1 Nordic Oy sekä Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry.

Bioenergia ry, Energiateollisuus ry, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry, Metsäteollisuus ry, Suomen Biokierto ja Biokaasu ry, Suomen Lähienergialiitto ry, Suomen Tuulivoimayhdistys ry, St1 Nordic Oy, Teknoliigateollisuus ry ja Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry pitivät valitettavana, että kestoiltaan pisimmät menettelyt, kuten kaavoitus ja YVA-menettelyt, eivät kuuluisi ehdotetussa laissa säädettävien määräaikojen piiriin. Osa edellä mainituista lausunnonantajista katsoi, että koska kyseiset menettelyt jätettäisiin sähköisen yhteispisteen ja määräaikojen soveltamisen ulkopuolelle ehdotettu laki ei edistäisi tuulivoimahankkeiden etenemistä. Maanmittauslaitos totesi, että koska kaavoitusprosessi ja YVA-menettely eivät sisälly sähköisen asioinnin ja määräaikojen soveltamisalaan, saattaa se vähentää sääntelyn tosiasiallista tehokkuutta lupamenettelyn velvoittavuuden piirissä olevien toimijoiden kannalta, mikä olisi vastaisessa valmistelussa otettava harkintaan ja tarvittaessa huomioon. Yva ry puolsi lausunnossaan YVA-menettelyn pitämistä omana itsenäisenä prosessina myös jatkossa.

Lisäksi Bioenergia ry, Energiateollisuus ry, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry, Metsäteollisuus ry, Suomen Biokierto ja Biokaasu ry, Suomen Lähienergialiitto ry, St1 Nordic Oy ja Ympäristöteollisuus ja -palvelut YTP ry pitivät ehdotetun lain heikkoutena, että käsittelyn määrääjat koskisivat vain sähköä tuottavia laitoksia. Muun muassa Suomen Lähienergialiitto ry totesi lausunnossaan, että mikäli esityksen mukaisesti ainoastaan sähköntuotannon hankkeiden luvitukselle säädetään direktiivin mukaiset määrääjat, on riskinä, että sähköntuotannon hankkeet pääsevät luvituksessa ohituskaistalle, jolloin liikennepolttoaineen- ja lämmöntuotantolaitosten luvitus hidastuu. Osassa edellä mainittujen tahojen lausunnoista todettiin, että uusiutuvan energian hankkeiden tasapuolinen kohtelu ei toteudu, jos esimerkiksi lämmöntuotantolaitokset ja liikenteen polttoaineiden valmistusyksiköt jätetään esityksen ulkopuolelle. Myös aluehallintovirastot ja Maanmittauslaitos esittivät huomioita siitä, että sähköntuotantolaitosten lupamenettelyille säädettävillä määrärajoilla voi olla vaikutuksia muiden menettelyiden käsittelyaikoihin.

Fingrid Oyj totesi lausunnossaan, että lakiehdotuksen mukaisen sujuvoittamisen tavoitteena on tehostaa lupamenettelyitä ainoastaan uusiutuvan energian tuotannon näkökulmasta. Uusiutuvan energian laitokset sijaitsevat kuitenkin tyypillisesti kaukana sähkön kulutuskohteista, mikä vaatii sähköverkkojen laajaa vahvistamista entistä nopeammassa aikataulussa. Fingridin mukaan vastaavaa lainsäädäntötyötä tulisi tehdä jatkossa huomioiden myös sähkön siirtoa koskevat kysymykset.

Suomen luonnonsuojeluliitto ry painotti, että soveltamisalaa ei tule kansallisesti laajentaa RED II:sta. Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan esityksessä on päädytty oikeaan ratkaisuun RED II:n soveltamisalan osalta, sillä RED II:n vaatiman toimintatavan suunnittelu ja käytännön toteutus on jo sinällään haastavaa, ja sitä on syytä aluksi lähteä toteuttamaan vain direktiiviin kirjatussa laajuudessa. Kun kokemuksia ja harjaannusta tämän tyyppisestä yhden luukun toiminnasta on saatu, voidaan sitä harkita laajennettavaksi paitsi muuhun energiantuotantoon myös muille usean hallinnonalan lupaprosesseja vaativille elinkeinoaloille. Myös valtiovarainministeriö kannatti soveltamisalarajauksia, jonka mukaan soveltamisala rajataan direktiivin mukaisesti vain sähköä tuottaviin uusiutuvan energian laitoksiin. Oikeusministeriö korosti, että ehdotetun lain soveltamisala olisi laaja, sillä sitä sovellettaisiin uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin, joista säädetään yli kymmenessä laissa.

Elinkeinoelämän Keskusliitto EK ry totesi, että lakiehdotuksen 2 §:stä ei käy ilmi, mikä on ehdotetun lain suhde eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annettuun lakiin. Ympäristöministeriö huomautti, että lain 2 §:n 2 momentissa tulisi olla viittaus painelakiin (1144/2016).

Määritelmät (3 §)

Joissakin lausunnoissa nostettiin esille, että osan määritelmistä tarpeellisuus jää lakiehdotuksen perusteella epäselväksi, koska niitä ei käytetä muualla lakiehdotuksessa.

Määräajat (3. luku)

Metsäteollisuus ry totesi lausunnossaan, että määräajat ovat keskeisessä asemassa lupaprosessien ennakoinnissa varsinkin isommissa investointihankkeissa. Sitovien käsittelyaikojen avulla voidaan myös varmistaa, että lupamenettelyssä keskitytään oleelliseen. Metsäteollisuus ry totesi myös, että esityksen mukaiset määräajat ovat esitetyssä muodossa liian pitkiä. Hankkeen toteuttajan kannalta on tärkeää, että määräajat annetaan hankekokonaisuudelle. Aluehallintovirastojen yhteisessä lausunnossa katsottiin, että määräajat ja niiden laskentasäännöt ovat RED II:n mukaiset, eikä näitä tule laajentaa RED II:n soveltamisalasta. Lisäksi aluehallintovirastot toteivat lausunnossaan, että lakiehdotuksen mukaisen lupamenettelyn rinnalla tulisi lainsäädännön valmistelussa ottaa huomioon sääntelyn ristikkäisvaikutukset ympäristölupamenettelyn sujuvoittamiseen ja keventämiseen sekä hallinnon resurssit toteuttaa erilaiset lupamenettelyt hallintoa ja hallintoasioiden ratkaisua koskevien periaatteiden ja vaatimusten mukaisesti. Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry ja Teknologiateollisuus ry puolsivat sitovien määräaikojen asettamista uusiutuvan energian voimalaitosten lupamenettelyille ja muille hallinnollisille hyväksymismenettelyille todeten, että esityksen mukaiset määräajat ovat tärkeitä toimenpiteitä lupaprosessin ennakoitavuuden parantamiseksi ja keston kohtuullistamiseksi.

Suomen luonnonsuojeluliitto ry totesi lausunnossaan muun muassa, että luvituksen määräajat ovat haitallisia, sillä määräajat saattavat johtaa asian riittämättömään selvittämiseen ja vaarantaa päätöksenteon laatua, mikä puolestaan siirtäisi asioita ennakkovalvonnasta jälkivalvontaan, joka on epävarmempaa ja kalliimpaa. Lisäksi lausunnossa todettiin, että hankkeiden kiirehtiminen voisi sotkea hankkeiden käsittelyä ja viivyttää luvitusaikataulua entisestään. Luonnonsuojelulain mukaiset luontotyyppipoikkeusluvut sekä rakennus- ja toimenpideluvat tulisi siirtää lakiehdotuksen 13 §:n mukaiseen soveltamiseen. Lausunnossa lisäksi esitettiin, että määräajan käsittelyaika pitäisi aloittaa vasta täydellisestä hakemuksesta tai laskenta pysäyttää lisäselvityksen ajaksi.

Suomen Kuntaliitto ry nosti esille, että määräaikojen seuranta voi muodostua turhan byrokraattiseksi, jos käsittelytiedot tulee ilmoittaa lupa-asiakohtaisesti viipymättä niiden hankkeiden osalta, joissa lupamenettelyt ovat tyyppillisesti lyhytkestoisia.

Yva ry piti määräaikojen säätämistä hyvänä, mutta totesi, että YVA-menettelyjä saatetaan kiirehtiä määräaikojen vuoksi saattamalla lupahakemuksia vireille jo ennen ympäristövaikutusten arvioinnin valmistumista.

Oikeusministeriö tarkasteli laajasti määräaikasääntelyä suhteessa muun muassa hallintolain mukaiseen oikeuteen viivytyksettömään käsittelyyn hallintoasioissa sekä perustuslain 21 §:n mukaiseen oikeusturvaan ja hyvän hallinnon perusoikeuteen. Oikeusministeriö painotti, että määräaikasääntelystä riippumatta jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi viivytyksettä sekä totesi, että sääntelyä olisi syytä tältä osin selkeyttää ja ehdotuksia perustella kattavammin.

Metsäteollisuus ry kannatti seuraamusjärjestelmää tilanteissa, joissa käsittelyaikoja ei noudateta. Suomen luonnonsuojeluliitto ry puolestaan painotti, että seuraamusmaksuja ei tule viranomaisille säätää, koska siihen ei ole RED II:ssa velvoitettu. Myöskään valtiovarainministeriön mukaan seuraamuksia ei tule asettaa määräaikojen ylitystilanteissa, sillä määrääjat ovat jo itsessään uusi asia ja vaativat viranomaisilta paljon yhteistyötä ja toimivaa koordinaatiota. Lisäksi valtiovarainministeriö totesi, että seuraamusten asettamisesta syntyvät hyödyt jäisivät todennäköisesti pieniksi ottaen huomioon esityksen tavoitteet lupamenettelyjen sujuvoittamisessa.

Aluehallintovirastot totesivat esityksen mukaisen määräajan laskennan keskeyttämisestä, että epäselväksi jää, missä olosuhteissa hakijalla olisi tarvetta hakea keskeytystä. Aluehallintovirastojen lausunnossa todettiin myös, että ehdotetun lain 14 §:n mukainen määräajan laskemisen raukeaminen tulisi suhteuttaa muun muassa ympäristönsuojelulain lupaharkintaan siltä osin kuin annetaan kielteinen päätös puutteellisen hakemuksen seurauksena. Lisäksi Energiateollisuus ry nosti määräajan laskentasääntöjen osalta esille tarpeen määritellä poikkeukselliset olosuhteet, jonka turvin määräaikoja voidaan jatkaa yhdellä vuodella. Ympäristöministeriö kiinnitti huomiota siihen, ettei ole selkeää, mitä voimalaitoksen päivittämisellä tarkoitetaan. ELY-keskukset huomioivat, että lakiehdotuksen 10 §:n mukaisella kirjauksella jää epäselväksi, millä tavoin yhteyspisteviranomaisen tulee avustaa käsittelyaikojen sopimisessa, miten yhteyspisteviranomaisen tulee reagoida määräaikojen ylittymisiin tai mitä toimia yhteyspisteviranomaisen voi tehdä, jotta määrääjat saadaan toteutumaan.

Yhteyspisteviranomainen (4 §)

Muun muassa valtiovarainministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, Metsäteollisuus ry, Suomen Biokierto ja Biokaasu ry, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen luonnonsuojeluliitto ry ja Yva ry ottivat kantaa ehdotetun lain 7 §:n mukaiseen yhteyspisteviranomaiseen ja sen tehtäviin. Näistä valtiovarainministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, Suomen Biokierto ja Biokaasu ry ja Suomen luonnonsuojeluliitto ry kannattivat ELY-keskuksen valintaa yhteyspisteviranomaiseksi.

Metsäteollisuus ry piti aluehallintovirastoa parempana vaihtoehtona yhteyspisteviranomaiseksi, sillä aluehallintovirastot toimivat isompien hankkeiden yhteensovittavana viranomaisena yhden luukun lainsäädäntöhankkeessa.

Suomen Kuntaliitto ry nosti esille lausunnossaan, ettei yhteyspisteviranomaiselle säädetä valvontatehtäviä muihin toimivaltaisiin viranomaisiin nähden, vaan yhteyspisteviranomaisen tehtävänä on seurata lupakokonaisuuden käsittelyaika. Tärkeänä nähtiin lausunnoissa myös, että yhteyspisteviranomaiselle annetaan riittävät resurssit tehtävien hoitamiseen ja että osaaminen eri osa-alueilla varmistetaan. Yva ry huomautti lausunnossaan, että ELY-keskusten YVA-mennettelyitä koskevan neuvontaroolin ja ehdotetussa laissa säädettyjen tehtävien välillä ei tulisi syntyä epäselvyyttä tai ristiriitaa.

Sähköinen asiointi ja neuvonta (2. luku)

Lähtökohtaisesti lausunnonantajat kannattivat sähköistä asiointia. Muun muassa Suomen Kuntaliitto ry:n lausunnossa esitettiin huoli ehdotetun lain työllistävästä vaikutuksesta viranomaisille. Yva ry puolestaan huomioi tarvetta painottaa, että yhteyspisteviranomaisen antama neuvonta on yleisluontoista ja että tarkempi neuvonta kuuluu toimivaltaisille viranomaisille. Ruokavirasto puolestaan näki tärkeäksi kehittää eri lupaprosessien toimivaltaiten viranomaisten välistä yhteistyötä.

Aluehallintovirastojen yhteisessä lausunnossa todettiin, että vesilain luvan myöntämisen edellytyksenä olevaa käyttöoikeusvaatimusta ja vesilain 2 luvun 12–14 §:ien käyttöoikeussäännöksiä ei voida jättää lakiehdotuksen soveltamisalan ulkopuolelle.

Ympäristöministeriö arvioi ehdotetun lain mukaisen neuvonnan suhdetta hallintolain 2 luvun 8 §:ään, jossa neuvonnan saatavuutta ei rajata sisällöllisesti tai teknisten järjestelmien kautta ja painotti, että tätä tulisi selkeyttää ja yksinkertaistaa hallituksen esityksessä. Lisäksi ympäristöministeriö painotti, että olisi tärkeää selventää lain toimeenpanossa, että esityksen mukainen sähköinen yhteyspiste on eri kuin yhden luukun lainsäädäntöhanke. ELY-keskukset esittivät, että muun muassa MRL:n mukaisen neuvonnan tehtävänjakoa on syytä vielä selkeyttää.

Oikeusministeriö painotti, että sähköisen asiointin käyttöalaa olisi tarkasteltava suhteessa sähköisestä asiointista viranomaistoiminnassa annettuun lakiin (13/2003) ja digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annettuun lakiin (306/2019). Lisäksi esityksen perusteluissa olisi tarkasteltava tarkemmin ehdotetun lain ja hallinnon yleislakien suhdetta, esimerkiksi asian vireilletuloa koskevan sääntelyn osalta. Lisäksi oikeusministeriö pyysi myös tarkennusta viranomaisten toimivaltuuksiin neuvonnan osalta sekä tarkennusta neuvontaa koskevaan pykäliin.

Menettelykäsikirja (4. luku)

Osa lausunnonantajista piti menettelykäsikirjaa hyvänä työkaluna neuvonnan tehostamiseksi. Erityisesti Suomen Biokierto ja Biokaasu ry kannatti menettelykäsikirjaa kuitenkin todeten, että käsikirjan käyttöönoton vaikutukset selviävät vasta kun se on laadittu ja siitä on kokemusta.

Suomen Kuntaliitto ry katsoi, että toimivaltaisten viranomaisten osallistuminen menettelykäsikirjan laatimiseen on esityksessä tarkemmin määrittelemättä. Lisäksi aluehallintovirastot esittivät, että laatimiseen ja ylläpitoon on varattava riittävät resurssit myös toimivaltaisille viranomaisille. Ympäristöministeriö esitti, että menettelykäsikirjan päivittämisen tulee olla joustavaa ja päivittämisen ohjaaminen säädöstasolla voi olla haastavaa.

Oikeusministeriö esitti, että menettelykäsikirjasta säätäminen laissa vaikuttaa tarpeettomalta ja huomautti, että koska kyse on julkisesta asiakirjasta, tulisi säännös muotoilla uudelleen siten, että menettelykäsikirjan saatavuutta ei rajata vain hankekehittäjille tai lisättävä esitykseen asianmukaiset perustelut näiltä osin.

Lausunnoissa nähtiin tärkeänä, että menettelykäsikirjaa pidetään ajan tasalla ja että käsikirja on kattava.

Sähköinen asiointi ja palvelukerros

Lausunnon antajat pääosin kannattivat sähköistä asiointijärjestelmää, joka perustuu Luvat ja valvonta -hankkeessa kehitettyyn palvelukerrokseen. Yva ry totesi, että sähköinen yhteyspiste voi edistää tiedon siirtoa.

Suomen Kuntaliitto ry totesi, että vielä ei ole olemassa tarkkaa tietoa integraation toteutustavasta ja siitä kunnille aiheutuvista kustannuksista. Puolustusministeriö painotti, että tietoturvaan ja avoimiin rajapintoihin on kiinnitettävä erityistä huomiota järjestelmää rakennettaessa, jotta sähköisen asiointijärjestelmän kautta ei päästä yhteiskunnan kannalta keskeisten toimijoiden tietojärjestelmiin.

Sisäministeriö piti tärkeänä sähköisten järjestelmien kehittämistä siten, että ne koskevat myös tulevien maakuntien pelastustoimen tehtäviä sikäli, kun kemikaaliturvallisuuslain nojalla tällä hetkellä pelastusviranomaiselle kuuluvat tehtävät siirretään maakunnalle. Valtiovarainministeriö painotti, että lainsäädännön toimeenpanossa tulee kiinnittää erityistä huomiota sähköisten järjestelmien integrointiin ja sujuvan sähköisen tiedonkulun mahdollistamiseen yhteispisteviranomaisen ja toimivaltaisten viranomaisten välillä.

Vaikutusten arviointi

Oikeusministeriö totesi lausunnossaan, että ehdotettu laki puuttuu useaan substanssilakiin ja näiden viranomaismenettelyihin ja korosti, että horisontaalisesti useisiin viranomaisiin ja eri substanssilaissa säädettyihin menettelyihin vaikuttava muutos on sekä valmisteltava että arvioitava huolella. Lisäksi oikeusministeriö totesi, että esityksessä on välttämätöntä arvioida ehdotuksen vaikutuksia asianosaisiin ja osallisiin sekä perustuslain 20 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.

Valtiovarainministeriö totesi, että esityksen vaikutusten ja kustannusten täsmentämiseksi tulisi käydä tarkentavia jatkoneuvotteluita eri viranomaisten kanssa.

Muuta

Oikeusministeriö esitti, että lakiehdotuksen 17 §:ssä tiedonsaantioikeus sidottaisiin välttämättömyyden sijaan tietojen tarpeellisuuteen ja säännöksessä viitattaisiin tietosisällön luettelemisen sijasta ehdotetun lain 6 §:ään. Oikeusministeriö huomautti, että ehdotetussa 6 §:ssä ei kuitenkaan luetella käsiteltävien tietojen sisältöä ja että säännöksestä ei käy ilmi, mihin tietoihin tiedonsaantioikeus kohdistuisi. Ehdotettua tiedonsaantioikeutta koskevaa säännöstä ja sen perusteluja on siten jatkovalmistelun aikana arvioitava uudelleen ja täsmennettävä lausunnossa esitetty perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö huomioon ottaen. Lisäksi oikeusministeriö huomautti, että asetuksenantovaltuuksia ei ole luonnoksessa asianmukaisesti perusteltu ja jatkovalmistelussa on arvioitava, onko näille kaikille tarvetta sekä muotoiltava ja perusteltava ne huomioiden perustuslain 80 § ja perustuslakivaliokunnan sitä koskeva käytäntö.

Suomen Kuntaliitto ry nosti lausunnossaan esille sääntelyn toimeenpanoon liittyvät jatkotoimet. Luvat ja valvonta –hankkeessa kehitetyn palvelukerroksen ylläpito ja rahoitus tulisi selvittää ja turvata myös hankkeen päättymisen jälkeen. Suomen Kuntaliitto ry katsoi tarpeelliseksi, että sähköisestä yhteispisteestä laaditaan lupalajien prosessikuvaukset sekä kuvaus tietovirroista. Lisäksi kysymys kunnan viranomaisten tunnistautumisesta sähköiseen yhteispisteeseen on vielä ratkaisematta.

Neuvottelu kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa

Hallituksen esitysluonnoksesta käytiin kuntalain (410/2015) 11 §:n mukainen neuvottelu kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnan kokouksessa (Kuthanek) 29 päivänä syyskuuta 2020. Kuntaliitto toi esiin muun muassa, että kunnan ja valtion viranomaisten yhteistyön helpottamiseen pyrkiminen, mukaan lukien siihen liittyvän asiakasnäkökulman huomioiminen, on kannatettavaa. Kuntaliitto esitti, että täytäntöönpanoon liittyvien haasteiden vuoksi olisi tärkeää, että perustetaan toimeenpanoa seuraava ryhmä.

Lausuntojen perusteella esityksen viimeistelyssä lakiehdotuksesta poistettiin tarpeettomat määritelmät ja määritelmien perusteluja tarkennettiin. Määräajan laskentaa ja neuvontaa koskevia

säännöksiä sekä perusteluita tarkennettiin ja lakiehdotuksen suhdetta hallinnon yleislakeihin täsmennettiin. Lisäksi arviointia lakiehdotuksen suhteesta perustuslakiin ja säätämisyjärjestysperusteluita täydennettiin. Myös esityksen vaikutusten arviointia täydennettiin. Lakiehdotukseen tehtiin lisäksi muita lakitekniisiä muutoksia, esimerkiksi lakiehdotuksen rakennetta muutettiin.

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Tavoite.* Lain tavoitteena olisi lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden organisointia ja kestoja koskevan RED II:n 16 artiklan kansallinen täytäntöönpano mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla. Lain tavoitteena olisi jouduttaa uusiutuvan energian tuotantolaitoshankkeiden lupamenettelyitä ja eräitä muita hallinnollisia menettelyitä mahdollistamalla hakijalle asiointi sähköisen yhteyspisteen kautta, tarjoamalla kattava neuvonta lupamenettelyihin ja eräihin muihin hallinnollisiin menettelyihin liittyen sekä asettamalla sähköä tuottavien laitosten menettelyiden kokonaiskestolle määräajat.

Tavoitteena olisi sujuvoittaa ja tehostaa menettelyjä ilman, että lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden vaatimuksia, sisältöjä tai kyseisen lainsäädännön tavoitteita muutetaan taikka kansalaisten osallistumisoikeuksia ja -mahdollisuuksia heikennetään. Lain soveltamisalaan kuuluvien menettelyiden sujuvoittaminen ei saa myöskään johtaa hyvän hallinnon tai substanssilakien tarkoitusten vaarantumiseen.

Lisäksi lain tavoitteena olisi parantaa neuvonnan saatavuutta. Laissa pyritään ottamaan huomioon eri kokoluokan tuotantolaitoshankkeiden kehittäjien tarpeet kokonaisvaltaisesti ja selkeyttämään hallinnollisten menettelyjen kokonaisuuden hahmottamista niin hankekehittäjien kuin viranomaisten näkökulmasta.

2 §. *Lain soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön.* Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalasta ja suhteesta muuhun lainsäädäntöön.

Pykälän 1 momentin mukaan laissa säädettäisiin uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden sähköisestä asioinnista ja neuvonnasta. Lisäksi tässä laissa säädettäisiin uusiutuvan energian voimalaitosten lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden määräajoista. Lain soveltamisalaan kuuluisivat siten lupamenettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt, jotka liittyvät uusiutuvan energian tuotantolaitoksiin. Uusiutuvan energian tuotantolaitos on määritelty 3 §:n 5 kohdassa. Soveltamisalaan eivät kuuluisi siten uusiutuvan energian (sähkön, lämmön, jäähdytyksen, biokaasun, biopolttoaineen tai bionesteen) tuottamiseen tarvittavan raaka-aineen kasvatukseen, valmistukseen, käsittelyyn, varastointiin ja kuljetukseen liittyvät menettelyt.

Pykälän 2 momentin mukaan lakia sovellettaisiin ehdotetussa laissa erikseen mainittuihin ympäristönsuojelulain, vesilain, luonnonsuojelulain, muinaismuistolain, vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain ja sen nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen maakaasun käsittelyn turvallisuudesta, lannoitevalmistelain, eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain, sivutuoteasetuksen, ilmailulain, maankäyttö- ja rakennuslain, kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain, Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain, sähkömarkkinalain, päästökauppalain, tuulivoiman kompensatioalueista annetun

lain, aluevalvontalain, ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain ja painelaitelain mukaisiin lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin.

Pykälän 3 momentin mukaan lupamenettelyissä ja muissa hallinnollisissa menettelyissä noudatettaisiin, mitä 2 momentissa mainituissa säädöksissä säädetään, ellei ehdotetussa laissa toisin säädetä. Laissa ei ehdoteta muutoksia kyseisiin säädöksiin, vaan lupamenettelyjä ja muita hallinnollisia menettelyjä koskeviin lakeihin sisältyvät aineelliset säännökset jäisivät ennalleen. Lisäksi hallinnon yleislakeja kuten hallintolakia ja asiointilakia sovellettaisiin ehdotetun lain soveltamisalaan kuuluvissa menettelyissä. Ehdotettu laki olisi uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyitä ja muita hallinnollisia menettelyitä koskeva yleislaki, joka poiketessaan hallinnon yleislakien sääntelystä tulisi sovellettavaksi niiden asemesta.

3 §. Määritelmät. Pykälässä määriteltäisiin laissa käytetyt keskeiset käsitteet.

Pykälän 1 kohdan mukaan sähköisellä yhteyspisteellä tarkoitettaisiin asiointiratkaisua, jonka kautta hakija pystyy hoitamaan 6 §:ssä mainittujen lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden asioinnin. Asiointiratkaisu perustuisi Luvat ja valvonta –hankkeessa kehitettyyn palvelukerrokseen sekä siihen integroituihin toimivaltaisten viranomaisten käsittelyjärjestelmiin.

Pykälän 2 kohdassa sähköisellä asioinnilla tarkoitettaisiin hakijan asiointia sähköisen yhteyspisteen kautta.

Pykälän 3 kohdassa toimivaltaisella viranomaisella tarkoitettaisiin 2 §:n 2 momentissa mainittujen säädösten mukaisia toimivaltaisia viranomaisia, jotka hoitavat 5 §:ssä mainittuihin menettelyihin liittyviä tehtäviä.

Pykälän 4 kohdassa säädetäisiin RED II:n 2 artiklan toisen alakohdan 1 alakohdan mukaisesta uusiutuvan energian määritelmästä. Uusiutuvalla energialla tarkoitettaisiin tuuli- ja aurinkoenergiaa (aurinkolämpö ja aurinkosähkö) sekä geotermistä energiaa, ympäristön energiaa, vuorovesi- ja aaltoenergiaa ja muuta valtamerienergiaa, vesivoimaa ja biomassaa sekä kaatopaikoilla ja jätevedenpuhdistamoissa syntyvää kaasua ja biokaasua, joka ei ole peräisin fossiilista lähteistä.

Määritelmän sisältö perustuu RED II:ssa säädettyyn. Määritelmään sisältyvällä geotermisellä energialla tarkoitetaan RED II:n 2 artiklan toisen alakohdan 3 alakohdan mukaisesti energiaa, joka on varastoitunut maaperän pinnan alle lämmön muodossa. Ympäristön energialla tarkoitetaan RED II:n 2 artiklan toisen alakohdan 2 alakohdan mukaisesti sellaista luonnollisesti esiintyvää lämpöenergiaa ja ympäristöön rajoitettuihin tiloihin keräytynyttä energiaa, joka voi olla varastoituna ympäröivään ilmaan, poistoilma pois lukien, pintaveteen tai jäteveteen. Biomassalla tarkoitetaan RED II:n 2 artiklan toisen alakohdan 24 alakohdan mukaisesti maataloudesta, kasvi- ja eläinperäiset aineet mukaan lukien, metsätaloudesta ja niihin liittyviltä tuotannonaloilta, myös kalastuksesta ja vesiviljelystä, peräisin olevien biologista alkuperää olevien tuotteiden, jätteiden ja tähteiden biohajoavaa osaa sekä biologista alkuperää olevien jätteiden, teollisuus- ja yhdyskuntajätteet mukaan lukien, biohajoavaa osaa. Biokaasulla tarkoitetaan RED II:n 2 artiklan toisen alakohdan 28 alakohdan mukaisesti biomassasta tuotettuja kaasumaisia polttoaineita. Uusiutuvan energian määritelmään katsotaan sisältyvän myös RED II:n 2 artiklan toisen alakohdan 33 alakohdan mukainen biopolttoaine eli biomassasta tuotettu nestemäinen, liikenteessä käytettävä, polttoaine sekä RED II:n 2 artiklan toisen alakohdan 32 alakohdan mukainen bioneste eli biomassasta muuhun energiakäyttöön kuin liikennettä varten tuotettu nestemäinen polttoaine.

Pykälän 5 kohdassa uusiutuvan energian tuotantolaitoksella tarkoitettaisiin energiaa tuottavaa laitosta, jonka tuottama energia on täysin tai osittain uusiutuvaa. Tuotettu energia voi olla sähköä, lämpöä, jäädytystä, biokaasua, biopolttoainetta tai bionestettä. Jos tuotantorakennusta ei ole rakennettu ainoastaan energian tuotantoa varten, tuotantolaitoksella tarkoitetaan välittömästi energian tuotantoon liittyviä teknisiä järjestelmiä sekä näiden asentamiseksi tai suojaamiseksi rakennettuja rakennelmia. Jos kyseessä on esimerkiksi kauppakeskus, jonka katolle asennetaan aurinkopaneeleita, tuotantolaitoksella tarkoitetaan aurinkopaneeleita ja näiden asentamiseksi mahdollisesti tarvittavia telineitä. Biokaasulaitosten osalta biokaasulaitoksen yhteydessä tapahtuvan mädätteen käsittelyn ja jatkojalostuksen katsotaan sisältyvän tuotantolaitokseen, koska ne ovat kiinteä osa biokaasua tuottavan laitoksen kokonaisuutta.

Pykälän 6 kohdassa uusiutuvan energian voimalaitoksella tarkoitettaisiin tuotantolaitosta, jonka tuottamasta energiasta vähintään osa on sähköä. Voimalaitoksen määritelmä pitäisi siten sisältää sekä pelkästään sähköä tuottavat laitokset että sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitokset. Sähkön tuotannon osuudelle laitoksen energian tuotannosta ei olisi määritelty vähimmäismäärää.

Pykälän 7 kohdassa uusiutuvan energian voimalaitoksen päivittämisellä tarkoitettaisiin RED II:n 2 artiklan toisen alakohdan 10 alakohdan mukaisesti uusiutuvaa energiaa tuottavien voimalaitosten uusimista kapasiteetin korvaamiseksi tai laitoksen tehokkuuden tai kapasiteetin lisäämiseksi. Voimalaitoksen päivittäminen voisi tarkoittaa esimerkiksi voimalaitoksen toimintajärjestelmien ja laitteistojen korvaamista kokonaan tai osittain. Olemassa olevan ainoastaan fossiilisia energialähteitä käyttävän voimalaitoksen päivittämisessä uusiutuvaa energiaa tuottavaksi ei olisi kyse tässä kohdassa tarkoitettua voimalaitoksen päivittämisestä. Päivittämisen jälkeen voimalaitoksen tulee edelleen tuottaa uusiutuvaa energiaa. Voimalaitoksen päivittämistä olisi esimerkiksi tuulipuiston laajennus, biomassaperäisiä kiinteitä polttoaineita polttavan laitoksen kattilan uusiminen tai uuden kattilan rakentaminen samalle laitosalueelle.

Pykälän 8 kohdassa hakijalla tarkoitettaisiin sähköisessä yhteyspisteessä tai suoraan toimivaltaisen viranomaisen kanssa asioivaa hankekehittäjää, joka on laittanut vireille 6 §:ssä tarkoitettua lupamenettelyä tai muuta hallinnollista menettelyä koskevan asian.

Pykälän 9 kohdassa hankekehittäjällä tarkoitettaisiin luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka valmistelelee uusiutuvan energian tuotantolaitoshankkeen toteuttamista.

4 §. Yhteyspisteviranomainen. Pykälässä säädettäisiin yhteyspisteviranomaisesta ja tämän tehtävistä. Lailla ei olisi vaikutusta toimivaltaisten viranomaisten lain 2 §:ssä mainituissa säädöksissä säädettyihin toimivaltoihin eikä siten viranomaisten väliseen tehtävänjakoon lupamenettelyissä ja muissa hallinnollisissa menettelyissä.

Pykälän 1 momentin mukaan Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toimisi yhteyspisteviranomaisena. Yhteyspisteviranomaisen nimeämisen johdosta ei tehtäisi sisältöisiä muutoksia 2 §:n 2 momentissa mainituissa säädöksissä säädettyihin viranomaisten toimivaltoihin, vaan viranomaisten päätöksentekotoimivallat säilytettäisiin nykyisellään.

RED II:n 16 artiklan 1 kohdassa edellytetty yhteyspisteen nimeäminen toteutettaisiin siten kansallisesti paitsi sähköisellä yhteyspisteellä nimeämällä myös yhteyspisteviranomainen, joka hoitaisi sille tässä laissa säädettävät tehtävät.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yhteyspisteviranomaisen velvollisuudesta huolehtia 8 §:ssä säädetystä sähköisen yhteyspisteen kautta annettavasta hakijan neuvonnasta yhteistyössä toimivaltaisten viranomaisten kanssa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuudesta. Pykälän 3 momentin mukaan yhteyspisteviranomaisen olisi annettava neuvontaa 5 §:ssä mainittuihin lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin liittyvissä menettelyllisissä kysymyksissä. Yhteyspisteviranomainen voisi antaa tässä momentissa tarkoitettua neuvontaa esimerkiksi puhelimitse, sähköpostitse tai sähköisesti (sähköisen yhteyspisteen kautta). Kyse ei olisi täysin hallintolain 8 §:n 1 momentin mukaisesta toimivaltaisen viranomaisen yleistä neuvontavelvollisuutta vastaavasta neuvontavelvollisuudesta, sillä yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuus rajoittuisi nimenomaan menettelyllisiin kysymyksiin. Ehdotettu yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuutta koskeva säännös siten täydentää hallintolain neuvontaa koskevaa sääntelyä uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyissä ja eräissä muissa hallinnollisissa menettelyissä. Yhteyspisteviranomaisen menettelyneuvonnalla yhdessä menettelykäsikirjan kanssa pyritään parantamaan neuvonnan saatavuutta. Neuvonta olisi maksutonta.

Yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuuden myötä hankekehittäjä voisi saada neuvontaa soveltamisalaan sisältyvistä lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä keskitysti. Momentin nojalla annettava neuvonta olisi menettelyneuvontaa. Menettelylliseen neuvontavelvollisuuteen kuuluu hallintolain hallituksen esityksen (HE 72/2002 vp) yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan esimerkiksi neuvojen antaminen siitä, miten asia pannaan vireille ja mitä asiakirjoja tulee esittää asian vireillepanemiseksi sekä tietojen antaminen esimerkiksi käsittelytavasta ja -vaiheista. Menettelyneuvonnassa viranomaisen on huolehdittava siitä, että asiakkaalla on selkeä käsitys menettelyllisten oikeuksiensa käyttämisestä ja lisäksi olisi pyrittävä oikeamaan asiakkaan mahdolliset väärinkäsitykset menettelyllisistä kysymyksistä.

5 §. *Yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuuden piirissä olevat lupamenettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt.* Pykälässä säädettäisiin 4 §:n 3 momentin mukaiseen yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuuteen kuuluvista lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä.

Yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuus kattaisi RED II:n 16 artiklan 1 kohdassa määriteltyä soveltamisalaa laajemmin uusiutuvan energian tuotantolaitokseen liittyvät lupamenettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt. Neuvontavelvollisuus sisältäisi siten myös maankäytön suunnitteluun (kaavoitus), kiinteän omaisuuden käyttöoikeuteen ja tuotantolaitoksen suunnitteluun liittyviä lupamenettelyitä ja muita hallinnollisia menettelyitä. Sähköisen yhteyspisteen kautta hakijalle annettavasta neuvonnasta säädettäisiin erikseen 8 §:ssä.

Pykälän 1 momentin mukaan yhteyspisteviranomaisen 4 §:n 3 momentin mukaisen neuvontavelvollisuuden piiriin kuuluvia lupamenettelyitä ja muita hallinnollisia menettelyitä olisivat ympäristönsuojelulain mukainen ympäristölupamenettely ja toiminnan rekisteröintimenettely, vesilain mukaiset lupamenettelyt, käyttöoikeuden myöntämistä koskevat menettelyt ja poikkeusmenettely vesiluontotyyppin suojelusta, menettely johdon sijoittamiseen toisen vesialueelle ja tutkimuslupamenettely, luonnonsuojelulain mukaiset poikkeusmenettelyt rauhoitussäännöksistä, luontotyyppien ja eliölajien suojelusta sekä Natura-arviointimenettely ja ilmoitusmenettely Natura-alueeseen vaikuttavasta toimenpiteestä, muinaismuistolain mukainen tutkimuslupamenettely ja kajoamislupamenettely ja vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain mukaiset käsittely- ja varastointilupamenettely sekä käsittely- ja varastointi-ilmoitusmenettely. Lisäksi neuvontavelvollisuuden piirissä olisivat vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen maakaasun käsittelyn turvallisuudesta (551/2009) 5 §:n mukainen rakentamislupamenettely ja 9 §:n mukaiset varastoinnin rakentamislupa- ja ilmoitusmenettelyt, lannoitevalmistelain mukainen laitoshyväksyntämenettely, sivutuoteasetuksen ja sivutuotelain mukaiset rekisteröinti- ja hyväksyntämenettelyt, ilmailulain mukainen lentoestelupamenettely, maankäyttö- ja

rakennuslain mukaiset kaavoitus-, rakennuslupa-, toimenpidelupa-, purkamislupa- ja purkamisilmoitusmenettelyt suunnittelutarveratkaisumenettely, menettely yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittamisesta ja poikkeamispäätösmenttely, Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain mukainen hyödyntämisoikeusmenttely ja menttely suostumuksen antamisesta rakentamiseen talousvyöhykkeellä, sähkömarkkinalain mukainen hankelupamenttely suurjännitejohdon rakentamiseen, menttely kunnan suostumuksen antamisesta ja voimalaitosten rakentamista ja käytöstä poistamista koskevat ilmoitusmenttelyt, päästökauppalain mukainen päästölupamenttely, tuulivoiman kompensatioalueista annetun lain mukainen ilmoitusmenttely, kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain mukaiset lunastuslupa- ja tutkimuslupamenttelyt, aluevalvontalain mukainen lupamenttely merenpohjan tutkimiseen ja kartoittamiseen, ympäristövaikutusten arviointimenttelystä annetun lain 3 luvun mukainen ympäristövaikutusten arviointimenttely sekä painelaitelain mukainen painelaitteen rekisteröintimenttely.

Yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuuden piirissä olisivat myös 1 momentissa mainittujen ja muiden hallinnollisten asioiden muuttamista tai muuta vastaavaa päivittämistä koskevat menttelyt.

Pykälän 2 momentin mukaan yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuuden piiriin kuuluisi lisäksi puolustusvoimien lausuntomenttely tuulivoimarakentamisen hyväksyttävyydestä.

2 luku. Sähköinen asiointi ja neuvonta

6 §. *Sähköiseen asiointiin ja neuvontaan sisältyvät lupamenttelyt ja muut hallinnolliset menttelyt.* Pykälässä säädettäisiin 7 §:ssä säädettyyn sähköiseen asiointiin sisältyvistä ja 8 §:ssä säädetyn neuvonnan piirissä olevista lupamenttelyistä ja muista hallinnollisista menttelyistä.

Pykälän mukaan sähköiseen asiointiin kuuluvat ja neuvonnan piirissä olevat lupamenttelyt ja muut hallinnolliset menttelyt olisivat ympäristönsuojelulain mukainen ympäristölupamenttely ja toiminnan rekisteröintimenttely, vesilain mukaiset lupamenttelyt ja poikkeusmenttely vesiluontotyypin suojelusta. Vesilain mukaiset käyttöoikeuden myöntämistä koskevat menttelyt olisivat sähköisen asioinnin ja neuvonnan piirissä, jos ne käsiteltäisiin 3 luvun 2 tai 3 §:n mukaisen lupamenttelyn yhteydessä. Erillisessä menttelyssä käsiteltävät käyttöoikeuden myöntämistä koskevat menttelyt kuuluisivat ainoastaan yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuuteen. Sähköisen asioinnin ja neuvonnan piirissä olisivat myös luonnonsuojelulain mukaiset poikkeusmenttelyt rauhoitussäännöksistä, luontotyypien ja eliölajien suojelusta sekä ilmoitusmenttely Natura-alueeseen vaikuttavasta toimenpiteestä, muinaismuistolain mukainen kajoamislupamenttely, vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain mukaiset käsittely- ja varastointilupamenttelyt sekä käsittely- ja varastointi-ilmoitusmenttely, lannoitevalmistelain mukainen laitoshyväksyntämenttely, sivutuoteasetuksen ja sivutuotelain mukaiset rekisteröinti- ja hyväksyntämenttelyt, ilmailulain mukainen lentoestelupamenttely, maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset rakennuslupa-, toimenpidelupa-, purkamislupa- ja purkamisilmoitusmenttelyt, Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain mukainen menttely suostumuksen antamisesta rakentamiseen talousvyöhykkeellä, sähkömarkkinalain mukainen hankelupamenttely suurjännitejohdon rakentamiseen ja voimalaitosten rakentamista ja käytöstä poistamista koskevat ilmoitusmenttelyt, päästökauppalain mukainen päästölupamenttely sekä tuulivoiman kompensatioalueista annetun lain mukainen ilmoitusmenttely. Sähköiseen asiointiin ja neuvontaan sisältyisivät myös vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen maakaasun käsittelyn turvallisuudesta (551/2009) 5 §:n mukainen rakentamislupamenttely ja 9 §:n mukaiset varastoinnin rakentamislupa- ja ilmoitusmenttelyt. Lisäksi pykälän mukaan MRL:n rakennuslupamenttelyn yhteydessä käsiteltävä MRL:n 137 §:n mukainen suunnittelutarveasia tai 174

§:n mukainen vähäinen poikkeaminen sisällytettäisiin asiointiin sähköisen yhteyspisteen kautta niissä tapauksissa, kun suunnittelutarveasia ja vähäinen poikkeaminen käsitellään rakennuslupamenettelyn yhteydessä. Erillisessä menettelyssä käsiteltävä suunnittelutarveasia tai poikkeaminen kuuluisivat ainoastaan yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuuteen. Painelaitelain mukainen painelaitteen rekisteröinti ei kuuluisi sähköiseen asiointiin, koska rekisteröintiä koskeva ilmoitus tehdään tarkastuslaitokselle eikä toimivaltaiselle viranomaiselle.

RED II:n 16 artiklan 1 kohdan mukaan luvan myöntämismenettely kattaa asiaankuuluvat hallinnolliset luvat, jotka koskevat laitosten ja niiden verkkoon liittämiseen tarvittavien voimavarojen rakentamista ja käyttämistä ja niiden päivittämistä energian tuottamiseksi uusiutuvista lähteistä.

Sähköisen asioinnin soveltamisalaan kuuluviin lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin sisällytettäisiin RED II:n 16 artiklan 1 kohdan mukaisesti uusiutuvan energian tuotantolaitoksen lupamenettelyt ja muut hallinnolliset hyväksymismenettelyt, jotka koskevat laitosten ja niiden verkkoon liittämiseen tarvittavien voimavarojen rakentamista ja käyttämistä ja niiden päivittämistä energian tuottamiseksi uusiutuvista lähteistä. Lisäksi sähköisen asioinnin soveltamisalaan sisällytettäisiin kansallisena soveltamisalan laajentamisena suhteessa direktiiviin tuotantolaitoksen rakentamiseen, päivittämiseen, verkkoon liittämiseen ja käyttämiseen liittyvät rekisteröinti- ja ilmoitusmenettelyt. Sähköisen yhteyspisteen kautta asiointiin sisällytettäisiin myös sivutuoteasetuksen ja lannoitevalmistelain mukainen laitoshyväksyntämenettely sekä sivutuoteasetuksen mukainen rekisteröintimenettely kansallisena soveltamisalan laajentamisena. Kyseiset laitoshyväksynät ja rekisteröinnit liittyvät biokaasua tuottavan laitoksen mädätteen käsittelyyn ja jatkojalostukseen ja täten kiinteästi biokaasun tuotantoon. Laajentamalla sähköisen asioinnin soveltamisalaa direktiivin mukaisesta soveltamisalasta pyritään tarjoamaan hankekehittäjille kokonaisvaltaisempi asiointikanava.

Pykälän 2 momentin mukaan sähköiseen asiointiin sisältyisivät myös 1 momentissa mainittujen lupien ja muihin hallinnollisiin menettelyihin liittyvien asioiden muuttamista koskevat menettelyt, jos ne olisivat uusiutuvan energian tuotantolaitoksen rakentamisen, päivittämisen, verkkoon liittämisen tai käyttämisen edellytyksenä.

7 §. Sähköinen asiointi. Pykälässä säädettäisiin hakijan mahdollisuudesta hoitaa lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin liittyvä asiointi sähköisen yhteyspisteen kautta.

Pykälän 1 momentin mukaan hakija voisi hoitaa lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin liittyvän asioinnin sähköisen yhteyspisteen kautta, jos uusiutuvan energian tuotantolaitoksen rakentaminen, päivittäminen, verkkoon liittäminen ja käyttäminen edellyttäisivät 6 §:ssä tarkoitettua lupamenettelyä tai muuta hallinnollista menettelyä. Sähköinen asiointi olisi vapaaehtoista eli hakija päättäisi itse, asioiko sähköisen yhteyspisteen kautta, ja hakija voisi edelleen halutessaan hoitaa lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin liittyvän asioinnin suoraan toimivaltaisen viranomaisen kanssa.

RED II:n 16 artiklan 2 kohdan mukaan yhteyspisteen on ohjattava hakija hallinnollisen luvan hakemismenettelyn läpi avoimella tavalla siihen saakka, kun vastuuviranomaiset tekevät yhden tai useamman päätöksen menettelyn päätteeksi, annettava hakijalle kaikki tarvittavat tiedot ja tarvittaessa otettava menettelyyn mukaan muita hallintoviranomaisia. Hakijoiden on voitava toimittaa asiaankuuluvat asiakirjat myös digitaalisessa muodossa. RED II:n 16 artiklan edellyttämät yhteyspisteen toiminnallisuudet toteutettaisiin kansallisesti sähköisellä yhteyspisteellä ja sen kautta annettavalla neuvonnalla, josta huolehtisi yhteyspisteviranomainen yhteistyössä toimivaltaisten viranomaisten kanssa.

RED II:n kansallisessa toimeenpanossa asiointiin sähköisen yhteyspisteen kautta sisällytettäisiin RED II:n mukaisten lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden lisäksi myös tuotantolaitoksen rakentamiseen, päivittämiseen, verkkoon liittämiseen ja käyttämiseen liittyvät rekisteröinti- ja ilmoitusmenettelyt sekä biokaasun tuotantoon kiinteästi liittyvät sivutuoteasetuksen ja lannoitevalmistelain mukaiset laitoshyväksynnät sekä sivutuoteasetuksen mukainen rekisteröinti kansallisena sääntelyn soveltamisalan laajentamisena. Näin mahdollistetaan hankekehittäjälle neuvonnan saanti ja asiointi keskitetysti sähköisen yhteyspisteen kautta laajasti tuotantolaitoksen rakentamiseen, päivittämiseen, verkkoon liittämiseen ja käyttämiseen liittyvissä lupamenettelyissä ja muissa hallinnollisissa menettelyissä. Hakija voisi toimittaa asiainkuuluvat asiakirjat sekä esittää hakemukseensa liittyviä kysymyksiä sähköisen yhteyspisteen kautta toimivaltaiselle viranomaiselle. Asioinnissa sähköisen yhteyspisteen kautta ei olisi kyse lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden yhteensovittamisesta tai muusta menettelyllisestä yhdistämisestä, kuten eräiden ympäristöllisten lupamenettelyiden yhteensovittamisesta annetussa laissa (764/2019), eikä sähköisen yhteyspisteen kautta asioinnin seurauksena annettaisi erillistä päätöstä, vaan tuotantolaitosta koskevissa lupamenettelyissä ja muissa hallinnollisissa menettelyissä päätöksen antaisi edelleen kukin toimivaltainen viranomainen. Asiointi sähköisen yhteyspisteen kautta ei välttämättä pitäisi sisällään asiointia yhteyspisteviranomaisen kanssa, vaan käytännössä sähköinen yhteyspiste toimisi asiointikanavana hakijan ja toimivaltaisten viranomaisten välillä.

Pykälän 2 momentin mukaan asiointi sähköisen yhteyspisteen kautta käsittäisi hakemusten jättämisen tai muun vastaavan hallinnollisen menettelyn aloitustoimenpiteen tekemisen ja muun asiaan liittyvän asioinnin toimivaltaisen viranomaisen ja hakijan välillä aina päätöksen antamiseen asti. Päätöksen tiedoksianto ei sisälly sähköiseen asiointiin. Päätöksen tiedoksiintoon sovelletaan, mitä hallintolaissa ja 2 §:n 2 momentissa mainituissa säädöksissä säädetään. Asiointilakia sovelletaan hallintoasiassa annetun päätöksen sähköiseen tiedoksiintoon.

Lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyjen vireillepanoon sovelletaan lähtökohdaisesti, mitä hallintolaissa ja asiointilaissa säädetään, ellei erityislaeissa ole säädetty poikkeuksia yleislaeista. Lupamenettelyn ja muun hallinnollisen menettelyn vireillepanosta ja hakemuksen tai muun vastaavan vireillepanoasiakirjan sisällöstä, kuten toimivaltaisesta viranomaisesta ja hakemusten sisältövaatimuksista säädetään myös kyseistä menettelyä koskevassa säädöksessä. Nämä säännökset säilyisivät ennallaan. Asia tulisi vireille, kun hakemus on saapunut toimivaltaiselle viranomaiselle sähköisen yhteyspisteen kautta. Sähköisen yhteyspisteen kautta jätetty hakemus tai muun vastaavan hallinnollisen menettelyn aloitustoimenpiteen tekemisen ohjautuisi suoraan toimivaltaiselle viranomaiselle ilman yhteyspisteviranomaisen toimenpiteitä.

Pykälän 3 momentin mukaan sähköisen yhteyspisteen kautta tapahtuvissa lupamenettelyissä ja muissa hallinnollisissa menettelyissä toimivaltaiset viranomaiset hoitaisivat asiaan liittyvän yhteydenpidon hakijan kanssa sähköisen yhteyspisteen kautta. Kyseisellä velvoitteella varmistettaisiin, että RED II 16 artiklan 1 kohdan mukaisesti hakijan ei tarvitsisi koko prosessin aikana olla yhteydessä useampaan kuin yhteen yhteyspisteeseen, koska hakija voisi hoitaa kaiken menettelyihin liittyvän asioinnin sähköisen yhteyspisteen kautta. Lisäksi toimivaltaisia viranomaisia voivat kuitenkin velvoittaa jo olemassa olevat säädökset sähköisen asiointimahdollisuuden tarjoamiseen kuten esimerkiksi digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annettu laki.

8 §. *Neuvonta sähköisen yhteyspisteen kautta.* Lakiin ehdotetaan erillistä pykälää sähköisen yhteyspisteen kautta hakijalle tarjottavasta neuvonnasta.

Sähköisen yhteyspisteen kautta annettavalla neuvonnalla toteutettaisiin RED II:n 16 artiklan 1 kohdan mukainen vaatimus siitä, että yhteyspisteen on annettava hakijan pyynnöstä neuvoja ja apua koko hallinnollisen luvan hakemis- ja myöntämismenettelyn ajan. Artiklassa tarkoitettu

neuvonta tarkoittaa hallintolain (434/2003) 8 §:n 1 momentissa tarkoitettua neuvontaa. Ehdotetussa säännöksessä olisi siten kysymys hallintolain neuvontaa koskevaa sääntelyä täydentävästä sääntelystä, jolla täytäntöön pantaisiin RED II:n vaatimus neuvonnan saatavuudesta yhteyspisteen kautta.

Pykälän mukaan hakijalle tulisi antaa tämän pyynnöstä hallintolain 8 §:n 1 momentissa tarkoitettua neuvontaa sähköisen yhteyspisteen kautta 6 §:ssä mainituista lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä. 4 §:n 2 momentin mukaisesti yhteyspisteviranomainen huolehtisi sähköisen yhteyspisteen kautta annettavasta hakijan neuvonnasta yhteistyössä toimivaltaisten viranomaisten kanssa.

Hallintolain 8 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkaalleen tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Neuvonta on maksutonta. Hallintolain hallituksen esityksen (HE 72/2002) 8 §:ä koskevien yksityiskohtaisten perustelujen mukaan neuvonnan sisältö voi kohdistua menettelyllisiin kysymyksiin, kuten siihen, miten asia pannaan vireille ja miten siinä on meneteltävä. Neuvonnan sisältö voi kohdistua myös asian sisältöön, kuten asiaan liittyviin muodollisiin vaatimuksiin, viranomaisen noudattamiin käytäntöihin ja vakiintuneisiin tulkintalinjoihin. Neuvoja voidaan myös antaa käsittelyyn liittyvistä seikoista, kuten mahdollisuudesta täydentää asiakirjoja sekä mahdollisuudesta hakea muutosta päätökseen. Ehdotetussa laissa olisi tarpeen säätää neuvonnasta hallintolain 8 §:ä tarkemmin, koska neuvonnan kohteena olisi mahdollisesti usean toimivaltaisen viranomaisen lupia vaativa hankekokonaisuus.

Hakija voisi saada sähköisen yhteyspisteen kautta kaiken tarvitsemansa neuvonnan soveltamisalaan kuuluvien lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden osalta. Yhteyspisteviranomaisen vastuulla olisi, että neuvontapyynnöt otettaisiin käsittelyyn joko yhteyspisteviranomaisessa tai välitettäisiin tarvittaessa toimivaltaiselle viranomaiselle. Neuvontaa sähköisen yhteyspisteen kautta antaisivat siten paitsi yhteyspisteviranomainen myös toimivaltaiset viranomaiset. Käytännössä siten esimerkiksi 2 §:n 2 momentissa mainittujen säädöksiä tulkintaa koskevien tulkinnanvaraisten kysymysten osalta neuvonnasta vastaisivat edelleen toimivaltaiset viranomaiset.

3 luku. **Määräajat**

9 §. *Määräaikoihin sisältyvät lupamenettelyt ja muut hallinnolliset hyväksymismenettelyt.* Pykälässä säädettäisiin 10 §:ssä säädettyjen määräaikojen soveltamisalaan kuuluvista lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista hyväksymismenettelyistä.

Pykälän mukaan määräaikojen soveltamisen piiriin kuuluvat lupamenettelyt ja muut hallinnolliset hyväksymismenettelyt olisivat ympäristönsuojelulain mukainen ympäristölupamenettely sekä vesilain mukaiset lupamenettelyt ja poikkeusmenettely vesiluontotyypin suojelusta. Vesilain mukaiset käyttöoikeuden myöntämistä koskevat menettelyt olisivat määräaikojen soveltamisen piirissä, jos ne käsiteltäisiin 3 luvun 2 tai 3 §:n mukaisen lupamenettelyn yhteydessä. Erillisessä menettelyssä käsiteltäviin käyttöoikeuden myöntämistä koskeviin menettelyihin ei sovellettaisi määräaikoja. Määräaikoja sovellettaisiin myös luonnonsuojelulain mukaiseen poikkeusmenettelyyn luontotyyppien suojelusta, muinaismuistolain mukaiseen kajoamislupamenettelyyn, vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain mukaisiin käsittely- ja varastointilupamenettelyyn sekä käsittely- ja varastointi-ilmoitusmenettelyyn, maakaasun käsittelyn turvallisuudesta annetun valtioneuvoston asetuksen 5 §:n mukaiseen rakentamislupamenettelyyn ja 9 §:n mukaiseen varastoinnin rakentamislupamenettelyyn, ilmailulain mukaiseen lentoestelupamenettelyyn, MRL:n mukaisiin rakennuslupa-, toimenpide-

lupa- ja purkamislupamenettelyihin, Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain mukaiseen menettelyyn suostumuksen antamisesta rakentamiseen talousvyöhykkeellä ja sähkömarkkinalain mukaiseen hankelupamenettelyyn suurjännitejohdon rakentamisesta. Lisäksi pykälän mukaan MRL:n rakennuslupamenettelyn yhteydessä käsiteltävä MRL:n 137 §:n mukainen suunnittelutarveasia ja 174 §:n mukainen vähäinen poikkeaminen sisällytettäisiin määräaikojen soveltamisalaan niissä tapauksissa, kun suunnittelutarveasia ja vähäinen poikkeaminen käsitellään rakennuslupamenettelyn yhteydessä. Erillisessä menettelyssä käsiteltävään suunnittelutarveasiaan tai poikkeamiseen ei sovellettaisi määräaikoja.

Määräaikojen soveltamisala olisi RED II:n 16 artiklan mukainen, sillä se kattaisi kaikki toimivaltaisten viranomaisten asiaankuuluvat lupamenettelyt ja muut hallinnolliset hyväksymismenettelyt, jotka koskevat voimalaitosten ja niiden verkkoon liittämisen tarvittavien voimavarojen rakentamista ja käyttämistä ja niiden päivittämistä energian tuottamiseksi uusiutuvista lähteistä. Määräaika sääntelyn osalta soveltamisalaan ei siten tehtäisi kansallisia laajennuksia, vaan sääntelyn soveltamisala vastaisi direktiivissä säädettyä soveltamisalaa.

Pykälän 2 momentin mukaan määräaikoja sovellettaisiin myös 1 momentissa mainittujen lupien ja muiden hallinnollisten hyväksymisten muuttamista koskeviin menettelyihin, jos ne olisivat voimalaitoksen rakentamisen, päivittämisen, verkkoon liittämisen tai käyttämisen edellytyksenä. Määräaika sääntelyn piiriin voisi tulla esimerkiksi ympäristönsuojelulain luvanvaraisen toiminnan olennaista muuttamista koskevan 29 §:n mukainen menettely tai 89 §:n mukainen luvan muuttaminen, mikäli luvan muuttamista haetaan voimalaitoksen rakentamisen tai päivittämisen johdosta. Päivittämisellä tarkoitettaisiin ehdotetun lain 3 §:n 7 kohdan mukaan uusiutuvaa energiaa tuottavien voimalaitosten uusimista kapasiteetin korvaamiseksi tai laitoksen tehokkuuden tai kapasiteetin lisäämiseksi.

10 §. *Uusiutuvan energian voimalaitoksen lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden määräajat.* Pykälässä säädettäisiin uusiutuvan energian voimalaitoshankkeiden lupamenettelyille ja muille hallinnollisille hyväksymismenettelyille asetettavista määräajoista. Määräajat koskisivat siten RED II:n 16 artiklan 4-6 kohtien mukaisesti sähköä tuottavia laitoksia.

Määräaikojen soveltamisala olisi lupamenettelyjen osalta RED II:n 16 artiklan mukainen, sillä se kattaisi kaikki toimivaltaisten viranomaisten asiaankuuluvat lupamenettelyt ja muut hallinnolliset hyväksymismenettelyt, jotka koskevat laitosten ja niiden verkkoon liittämisen tarvittavien voimavarojen rakentamista ja käyttämistä ja niiden päivittämistä energian tuottamiseksi uusiutuvista lähteistä. Määräaikojen soveltamisala poikkeaisi siten 6 §:ssä säädetystä sähköisen asioinnin ja neuvonnan soveltamisalasta. Lisäksi soveltamisalaan eivät kuuluisi 13 §:n mukaisesti Euroopan unionin ympäristölainsäädännön mukaisiksi velvoitteiksi määritetyt lupamenettelyt ja muut hallinnolliset hyväksymismenettelyt.

Määräaikoja sovellettaisiin 9 §:ssä mainittuihin lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin hyväksymismenettelyihin riippumatta siitä, asioisiko hakija sähköisen yhteyspisteen kautta tai suoraan toimivaltaisen viranomaisen kanssa taikka sovellettaisiinko menettelyyn eräiden ympäristöllisten lupamenettelyjen yhteensovittamisesta annetun lain mukaista yhteensovittamista.

Pykälän 1 momentin mukaan voimalaitoksen rakentamisen, verkkoon liittämisen ja käyttämisen edellytyksenä olevien 9 §:ssä mainittujen lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden kesto yhteensä ei saisi ylittää kahta vuotta. Kahden vuoden määräaika koskisi kaikkien voimalaitoksen rakentamisen, verkkoon liittämisen ja käyttämisen edellytyksenä olevien lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden kokonaiskestoa.

Siten jos voimalaitos vaatisi useamman 9 §:ssä mainitun menettelyn, ei vaadittuihin lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin hyväksymismenettelyihin käytetty aika saisi ylittää kahta vuotta. Määräaikaan sisältyisivät ainoastaan voimalaitosta koskevat lupamenettelyt ja muut hallinnolliset hyväksymismenettelyt. Näin ollen määräaikaan ei laskettaisi mukaan lupamenettelyä tai muuta hallinnollista hyväksymismenettelyä, joka sisältäisi voimalaitoksen lisäksi myös muita käsittelyn kannalta olennaisia toimintoja. Määräaikaan ei laskettaisi mukaan esimerkiksi ympäristölupaa, joka kattaisi voimalaitoksen lisäksi samaan laitoskokonaisuuteen sijoittuvat teolliset toiminnot.

Pykälän 2 ja 3 momenteissa säädettäisiin poikkeuksista 1 momentissa säädettyyn määräaikaan. 2 momentin mukaan, jos kyse olisi voimalaitoksesta, jonka sähköntuotantokapasiteetti on alle 150 kilowattia, lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden kesto yhteensä ei saisi ylittää yhtä vuotta. 3 momentin mukaan vastaavasti voimalaitoksen päivittämistä koskevien 9 §:ssä mainittujen lupamenettelyiden ja hallinnollisten hyväksymismenettelyiden kesto yhteensä ei saisi ylittää yhtä vuotta. Myös 2 ja 3 momenttien mukaiset määräajat koskisivat kaikkien voimalaitoksen rakentamisen, päivittämisen, verkkoon liittämisen ja käyttämisen edellytyksenä olevien lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden kokonaiskesto.

Pykälän 4 momentin mukaan toimivaltaisten viranomaisten olisi käsiteltävä 9 §:ssä mainittuja menettelyitä koskevat asiat 1-3 momentissa säädettyjen määräaikojen puitteissa. Jos uusiutuvan energian voimalaitoksen rakentamisen, päivittämisen, verkkoon liittämisen ja käyttämisen edellytyksenä olisi useampi 9 §:ssä mainittu lupamenettely tai muu hallinnollinen hyväksymismenettely olisi toimivaltaisten viranomaisten huolehdittava määräaikojen noudattamisesta yhteistyössä ja tarvittaessa keskenään sovittava käsittelyajoista. Käytännössä toimivaltaisten viranomaisten tulisi mahdollisesti keskenään koordinoida yhteyspisteviranomaisen avustuksella eri lupamenettelyiden tai muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden käsittelyaikoja ja sopia eri menettelyille varattavista käsittelyajoista tarvittaessa. Yhteyspisteviranomaisen olisi avustettava toimivaltaisia viranomaisia tarvittaessa sopimaan käsittelyajoista. Hallintolain 10 §:ssä säädetään viranomaisten yhteistyöstä. Viranomaisen on toimivaltansa rajoissa ja asian vaatimassa laajuudessa avustettava toista viranomaista tämän pyynnöstä hallintotehtävän hoitamisessa sekä muutoinkin pyrittävä edistämään viranomaisten välistä yhteistyötä. Pykälän 4 momentissa säädettäisiin hallintolain säännöstä täydentävästi toimivaltaisten viranomaisten velvollisuudesta yhteistyöhön RED II:n mukaisten määräaikojen noudattamisen mahdollistamiseksi.

Ehdotetussa laissa ei säädettäisi erikseen seuraamuksista toimivaltaisille viranomaisille määräaikojen ylitystilanteissa. Hakijalla olisi kuitenkin käytössään voimassaolevan lainsäädännön mukaiset oikeusturvakeinot kuten hallintovalitus, hallintokantelu ja kantelu ylimmille laillisuusvalvojille, tilanteissa, jos asian käsittelyn kesto ylittäisi pykälän 1-3 momenteissa säädetyt määräajat. Määräaikasääntelyn noudattaminen kuuluisi myös virkamiesten ja viranhaltijoiden virkavastuun piiriin.

Pykälän 5 momentin asetuksenantovaltuuden mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä toimivaltaisten viranomaisten välisestä menettelystä, kun voimalaitoksen rakentamisen, päivittämisen, verkkoon liittämisen ja käyttämisen edellytyksenä olisi useampi määräaikojen soveltamisalaan kuuluva lupamenettely tai muu hallinnollinen hyväksymismenettely.

11 §. Määräajan laskeminen. Pykälässä säädettäisiin määräajan laskemisen säännöistä.

Pykälän 1 momentin mukaan 10 §:ssä säädettyihin määräaikoihin sisältyisi kaikki lupamenettelyn ja muun hallinnollisen hyväksymismenettelyn vaiheet asian vireillepanosta päätöksen tiedoksiantoon. Määräaikoihin laskettaisiin siten mukaan myös hakemuksen täydennysajat ja lakisääteiset kuulemiset. Kyseisten menettelyiden muutoksenhakuun kulunutta aikaa ei laskettaisi mukaan määräaikoihin. Mikäli kuitenkin asia palautettaisiin muutoksenhaun perusteella toimivaltaiselle viranomaiselle uudelleen käsittelyyn, laskettaisiin asian uudelleen käsittelyyn kulunut aika määräaikoihin. Asian uudelleen käsittelytapauksessa voisi kuitenkin olla läsnä perusteet määräajan pidentämiselle lain 13 §:n 3 momentin nojalla poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi. Määräajan pidentämisestä ja keskeyttämisestä säädettaisiin erikseen 13 §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan määräajan laskeminen alkaisi ensimmäisen voimalaitoksen rakentamisen, päivittämisen, verkkoon liittämisen ja käyttämisen edellytyksenä olevan 9 §:ssä mainitun menettelyn vireillepanosta. Menettelyjen vireillepanosta säädetään hallintolaissa, asiointilaissa ja 2 §:n 2 momentissa mainituissa säädöksissä. Toimivaltainen viranomainen arvioisi siten hallinnon yleislakien ja menettelyä koskevan säädöksen perusteella, milloin asia olisi tullut vireille. Määräaikasääntelyn tavoitteiden mukaista ei kuitenkaan olisi, jos hakija panisi vireille menettelyn täysin puutteellisella hakemuksella, jolloin toimivaltainen viranomainen ei pystyisi tosiasiallisesti käsittelemään ja edistämään asiaa. Hakijan ei edellytettäisi panevan vireille kaikkia menettelyitä samaan aikaan.

Pykälän 3 momentin mukaan määräajan laskeminen päättyisi viimeiseen voimalaitoksen rakentamisen, päivittämisen, verkkoon liittämisen ja käyttämisen edellytyksenä olevan 9 §:ssä mainittua menettelyä koskevan päätöksen tiedoksiantoon. Päätöksen tiedoksiantoon sovelletaan, mitä hallintolaissa, asiointilaissa ja 2 §:n 2 momentissa mainituissa säädöksissä säädetään.

Pykälän 4 momentin mukaan määräaikaan ei laskettaisi mukaan aikaa, jona hakijalla ei ole vireillä 9 §:ssä mainittuja menettelyitä koskevaa asiaa. Määräajan laskemisen ulkopuolelle jätettävästä ajasta olisi tarpeen säätää erikseen, sillä RED II:n 16 artiklassa säännellään ainoastaan uusiutuvan energian voimalaitoksen rakentamiseen, päivittämiseen, verkkoon liittämiseen ja käyttämiseen liittyvien lupamenettelyiden kestoa. Kuten 2 momentin perusteluissa on todettu, hakijan ei edellytettäisi panevan vireille kaikkia menettelyitä samaan aikaan. Esityksen valmistelussa tunnustettiin, että osa määräaikojen soveltamisalaan kuuluvista lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista hyväksymismenettelyistä ajoittuu eri vaiheisiin hankkeen elinkaarta. Aikaa, joka hakijalla kuluisi hankkeen jatkokehittämiseen lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden vireilläolon välillä, ei sisällytettäisi määräaikaan.

Pykälän 5 momentissa säädettaisiin asetuksenantovaltuudesta. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä määräajan laskemisesta.

12 §. Määräaikojen seuranta. Pykälässä säädettaisiin yhteyspisteviranomaisen velvollisuudesta määräaikojen seurantaan ja toimivaltaisten viranomaisten velvollisuuksista määräajan seurannan osalta.

Pykälän 1 momentin mukaan yhteyspisteviranomaisen olisi seurattava 10 §:ssä säädettyjä lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden määräaikojen toteutumista. Seurantatehtävässä olisi mahdollista hyödyntää sähköisen yhteyspisteen toiminnallisuuksia. Seuranta koskisi kuitenkin kaikkia uusiutuvan energian voimalaitoshankkeiden menettelyitä riippumatta siitä, asioisiko hakija sähköisen yhteyspisteen kautta tai muuta kautta toimivaltaisen viranomaisen kanssa. Yhteyspisteviranomaisella olisi 17 §:n nojalla tiedonsaantioikeudet suhteessa 2 §:n 2 momentissa mainittujen säädösten mukaisesti toimivaltaisiin viranomaisiin 9 §:ssä säädettyjen menettelyjen käsittelytilanteen osalta seurannan mahdollistamiseksi.

Toimivaltaisille viranomaisille on lisäksi tarpeen säätää velvollisuuksista suhteessa määräaikojen seurantaan, jotta yhteyspisteviranomaisen on käytännössä mahdollista suoriutua 1 momentissa säädetystä seurantatehtävästä.

Pykälän 2 momentin mukaan, jos hakija asioisi sähköisen yhteyspisteen kautta, olisi toimivaltaisen viranomaisen huolehdittava, että sähköisessä yhteyspisteessä on ajantasaiset tiedot 9 §:ssä mainittua lupamenettelyä tai muuta hallinnollista hyväksymismenettelyä koskevan asian käsittelyvaiheesta.

Pykälän 3 momentin mukaan toimivaltaisen viranomaisen olisi ilmoitettava yhteyspisteviranomaiselle kohtuullisessa ajassa 3 §:n 6 kohdan mukaisen voimallituksen 9 §:ssä mainitun lupamenettelyä tai muun hallinnollisen hyväksymismenettelyä koskevan asian vireilletulosta ja asiaa koskevan päätöksen tiedoksiannosta hakijalle, jos hakija ei asioisi kyseisen menettelyn osalta sähköisen yhteyspisteen kautta. Toimivaltainen viranomainen voisi ilmoittaa edellä tarkoitettua tietoa kootusti esimerkiksi parin kuukauden välein.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin asetuksenantovaltuudesta. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä toimivaltaisten viranomaisten ilmoitusvelvollisuuden sisällöstä, kuten tiedoista, joita tulisi ilmoittaa.

13 §. Määräajan pidentäminen ja määräajan laskemisen keskeyttäminen. Pykälässä säädettäisiin lupamenettelyn ja muun hallinnollisen menettelyn määräajan pidentämisestä ja keskeyttämisestä.

RED II:n 16 artiklan 7 kohdan mukaan RED II:n 16 artiklassa vahvistettujen määräaikojen soveltaminen ei vaikuta voimassa olevan unionin ympäristölainsäädännön mukaisiin velvoitteisiin, kanteiden nostamiseen, muutoksenhakuun ja muihin menettelyihin tuomioistuimissa ja vaihtoehtoisiin riitojenratkaisumekanismeihin, mukaan lukien valitusmenettelyt sekä menettelyt ja muutoksenhaku tuomioistuinten ulkopuolella, ja niitä voidaan jatkaa enintään tällaisten menettelyjen keston verran. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin määräaikojen pidentämisestä RED II:n 16 artiklan 7 kohdan mukaisilla perusteilla.

Euroopan unionin ympäristölainsäädännön mukaisiksi velvoitteiksi katsotaan RED II:n soveltamisalan mukaiset lupamenettelyt ja muut hallinnolliset hyväksymismenettelyt, joilla varmistetaan Euroopan unionin voimassa olevan ympäristölainsäädännön mukaisien velvoitteiden täyttäminen tai menettelyt, jotka muuten perustuvat Euroopan unionin ympäristölainsäädäntöön.

Luonnonsuojelulain 48 §:n 2 momentin mukaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi myöntää luvan poiketa 39, 42 ja 47 §:ssä säädetyistä rauhoitussäännöksistä, jos lajin suojelutaso säilyy suotuisana. Saman lain 39 §:ssä säädetään eläinlajien rauhoituksesta, 42 §:ssä kasvilajien rauhoituksesta ja 47 §:ssä lajien esiintymispaikkojen suojelusta. Osa luonnonsuojelulain rauhoitussäännöksistä perustuu ainoastaan kansalliseen oikeuteen, esimerkiksi kaikki Suomessa rauhoitetut lajit eivät ole Euroopan unionin sääntelyssä rauhoitettuja. Edellä mainituissa luonnonsuojelulain 39 §:ssä ja 42 §:ssä kuitenkin säännellään rauhoitettuja lajeja koskevista kielloista yhtenevästi luontodirektiivin kanssa. Lisäksi 48 §:n 2 momentissa mainittu ”suotuisa suojelutaso” on luontodirektiivin keskeisiä käsitteitä. Luonnonsuojelulain 48 §:n 2 momentilla varmistetaan, että luontodirektiivin edellyttämää suotuisaa suojelutasoa noudatetaan myös myönnettäessä poikkeuksia rauhoitussäännöksistä. Luonnonsuojelulain 48 §:n 2 momentin menettelyllä varmistetaan siten Euroopan unionin voimassa olevan ympäristölainsäädännön mukaisen velvoitteen täyttäminen.

Luonnonsuojelulain 49 §:n 3 momentin mukaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi yksittäistapauksessa myöntää luvan poiketa 1 momentin kiellosta sekä 2 momentissa tarkoitettujen eläin- ja kasvilajien osalta 39 §:n, 42 §:n 2 momentin sekä 47 §:n 2 ja 5 momentin kielloista luontodirektiivin 16 (1) artiklassa mainituilla perusteilla. Vastaavasti lintudirektiivin 1 artiklassa tarkoitettujen lintujen osalta voidaan myöntää poikkeus lintudirektiivin 9 artiklassa mainituilla perusteilla. Saman pykälän 4 momentin mukaan Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen 2 momentin kiellosta luontodirektiivin 16 (1) artiklassa mainituilla perusteilla. Vastaavasti lintudirektiivin 1 artiklassa tarkoitettujen lintujen osalta voidaan myöntää poikkeus lintudirektiivin 9 artiklassa mainituilla perusteilla. Kyseiset poikkeamismahdollisuudet perustuvat suoraan luontodirektiivissä ja lintudirektiivissä säädettyyn ja siten ne menettelyinä varmistavat Euroopan unionin voimassa olevan ympäristölainsäädännön mukaisen velvoitteen täyttämisen.

Päästökauppalain 8 §:n mukainen päästölupa perustuu päästökauppadirektiiviin.

Pykälän 1 momentin mukaan 10 §:ssä säädettyä määräaikaa pidennettäisiin vastaavalla ajalla, joka kuuluu erikseen momentissa määriteltyihin menettelyihin. Näitä menettelyitä olisivat luonnonsuojelulain 48 §:n 2 momentin sekä 49 §:n 3 momentin ja 4 momentin mukaiset poikkeamismenettelyt sekä päästökauppalain 8 §:n mukainen päästölupamenettely. Lisäksi määräaikaa pidennettäisiin 9 §:ssä mainittuja menettelyitä koskevien päätöksien muutoksenhakuun liittyvien menettelyiden keston verran. Muutoksenhakumenettelyihin sisältyisi myös hallintovalitusta mahdollisesti edeltävä oikaisumenettely. 1 momentin mukainen määräajan pidentäminen olisi poikkeus 11 §:ssä säädettyihin määräajan laskentasääntöihin ja siitä ei vaadittaisi erillistä päätöstä.

Pykälän 2 momentin mukaan edellytyksenä määräajan pidentämiselle olisi kuitenkin, että hakijalla ei olisi samaan aikaan vireillä muita 9 §:ssä mainittuja määräaikojen soveltamisalaan kuuluvia lupamenettelyitä tai muita hallinnollisia hyväksymismenettelyitä. Edellä 9 §:ssä mainitun määräaikojen soveltamisalaan kuuluvan lupamenettelyn tai muun hallinnollisen hyväksymismenettelyn vireilläolo ei kuitenkaan olisi este määräajan pidentämiselle, jos sen käsittely tai ratkaiseminen olisi riippuvainen edellä 1 momentissa mainitun menettelyn lopputuloksesta. Käytännössä siis, jos hakija olisi saattanut vireille 9 §:ssä mainittua lupamenettelyä tai muuta hallinnollista hyväksymismenettelyä koskevan asian ja kyseisen menettelyn lopputulos olisi riippuvuussuhteessa edellä 1 momentissa määritellyn menettelyn tai muutoksenhakumenettelyn lopputuloksesta, ei kyseisen menettelyn vireilläoloa huomioitaisi määräajassa ennen edellä 1 momentissa mainitun menettelyn päättymistä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin harkinnanvaraisesta määräajan pidentämisestä. 3 momentin mukaan yhteyspisteviranomainen voisi pidentää 10 §:n mukaista määräaikaa, kun se on poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi asianmukaisesti perusteltua. 3 momentin mukainen määräajan pidentäminen vaatisi aina erillisen yhteyspisteviranomaisen päätöksen. Määräaikaa voisi pidentää enintään yhdellä vuodella. Määräajan pidentämistä arvioitaisiin tapauskohtaisesti. Määräajan pidentämistä voisi hakea niin hakija, asianosainen kuin toimivaltainen viranomainen. Yhteyspisteviranomainen voisi päättää määräajan pidentämisestä myös oma-aloitteisesti.

RED II:n 16 artiklan 6 kohdan 2 alakohdan mukaan voimalaitoksen päivittämisen osalta yhden vuoden määräaikaa voidaan jatkaa yhdellä vuodella, kun se on poikkeuksellisten olosuhteiden perusteella asianmukaisesti perusteltua, kuten ensisijaisten turvallisuussyiden perusteella silloin, kun voimalaitoksen päivittämisshanke vaikuttaa merkittävästi verkkoon tai laitoksen alkuperäiseen kapasiteettiin, kokoon tai toimintaan. Muiden kuin päivityshankkeiden osalta poikkeuksellisista olosuhteista ei ole annettu esimerkkejä direktiivissä. Poikkeuksellisesta olosuh-

teesta voisi olla kyse esimerkiksi silloin, kun kysymys on suuresta hankkeesta tai uuden tyyppisestä hankkeesta, jonka lupamenettelykokonaisuus on poikkeuksellisen laaja tai tulkinnanvarainen. Poikkeuksellisesta olosuhteesta voisi olla kyse myös silloin, jos hankkeen lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin liittyvien selvityksien tekemisen tulisi ajoittua tiettyyn vuodenaikaan kuten esimerkiksi linnustoselvitykset tuulivoimahankkeissa. Momentissa tarkoitetuista poikkeuksellisista olosuhteista voisi olla myös kyse silloin, kun hanke vaatii luonnonsuojelulain 31 §:n mukaisen poikkeuksen luontotyyppien suojelusta, sillä kyseisen poikkeuksen myöntäminen vaatii pääsääntöisesti poikkeuksellisen laajoja selvityksiä ratkaisun löytämiseksi. Lisäksi poikkeuksellisesta olosuhteesta voisi olla kyse tilanteessa, jossa hanke muuttuu olennaisesti lupamenettelyn tai muun hallinnollisen hyväksymismenettelyn ollessa vireillä taikka lupamenettelyä koskeva asia palautettaisiin muutoksenhaun perusteella toimivaltaiselle viranomaiselle uudelleen käsittelyyn. Poikkeuksellisten olosuhteiden läsnäoloa olisi arvioitava huomioiden hallintolain 31 § jonka 1 momentin mukaan viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot sekä selvitykset.

Pykälän 4 momentin mukaan yhteyspisteviranomaisen olisi päätettävä, että määräajan laskeminen keskeytetään, jos hakija tekee asiaa koskevan hakemuksen. Määräajan keskeyttämistä ei siten voisi hakea asianosainen tai toimivaltainen viranomainen. Hakijalle on haluttu turvata määräajan laskennan keskeyttämismahdollisuus, jotta hakija voisi välttää määräajasta johtuvaa painetta viedä hanketta eteenpäin esimerkiksi ilman riittäviä selvityksiä hankkeen toteutuskelpoisuudesta ja edetä hankkeen kehittämisen ja valmistelun osalta tarkoituksenmukaisesti. Määräajan laskemisen keskeyttäminen olisi väliaikainen toimenpide, eli sitä haettaisiin määräajaksi. Käytännössä keskeytyksen jälkeen määräajan laskeminen jatkuisi samasta kohdasta, mihin se olisi keskeytetty. Määräajan laskemisen keskeyttämisellä, kuten ei muutenkaan määräajoilla, olisi vaikutusta asianosaisille ja muille osallisille varattuihin lausunto- ja kuulemisaikoihin.

Pykälän 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä määräajan pidentämiseen ja keskeyttämiseen liittyvästä menettelystä ja poikkeuksellisista olosuhteista.

14 §. Määräajan laskemisen raukeaminen. Pykälässä säädettäisiin määräajan laskemisen raukeamisen perusteista.

Pykälän 1 momentin mukaan yhteyspisteviranomainen voisi päättää, että 10 §:ssä säädetyn määräajan laskeminen raukeaa, jos 9 §:ssä mainittu lupamenettely tai muu hallinnollinen hyväksymismenettely olisi ollut keskeytyneenä hakijasta riippuvasta syystä vähintään yhden vuoden. Raukeamisen perusteena olevan keskeytyksen ei tarvitsisi olla yhtäjaksoinen, vaan se voisi myös koostua useasta hakijasta johtuvasta keskeytyksestä ja keskeytykset olisivat voineet kohdistua eri lupamenettelyihin tai muihin hallinnollisiin hyväksymismenettelyihin tai molempiin. Lupamenettelyn tai hallinnollisen hyväksymismenettelyn katsottaisiin olleen keskeytyneenä hakijasta riippuvasta syystä esimerkiksi silloin, kun tämä ei suorittaisi menettelyn etenemisen kannalta olennaisia toimenpiteitä, kuten täydentäisi hakemustaan. Käytännössä määräajan laskemisen raukeamisperusteiden soveltaminen vaatisi merkittävää passiivisuutta hakijalta.

Yhteyspisteviranomaisen olisi ennen päätöksen antamista kuultava hakijaa ja toimivaltaista viranomaista. Kuulemiseen sovelletaan, mitä hallintolaissa säädetään. Määräajan laskemisen raukeamista koskevan päätöksen tiedoksiantoon sovelletaan samoin, mitä hallintolaissa säädetään.

Jos yhteyspisteviranomainen päättää määräajan laskemisen raukeamisesta, lakkaisi määräajan laskeminen päätöksessä määrätyn mukaisesti. Jos hakija aktivoituisi saman hankkeen osalta

määräajan laskemisen raukeamisen jälkeen, aloitettaisiin määräajan laskeminen kyseisen hankkeen osalta uudestaan alusta.

Pykälän 2 momentin mukaan yhteyspisteviranomaisen olisi päätettävä, että määräajan laskenta raukeaa, jos hakija tekisi asiaa koskevan hakemuksen. 10 §:n 4 momentin mukaan toimivaltaisella viranomaisella olisi velvollisuus käsitellä määräaikojen soveltamisalaan sisältyvät lupamenettelyt ja muut hallinnolliset hyväksymismenettelyt säädetyissä määräajoissa ja joissain tapauksissa tämä saattaisi vaatia esimerkiksi menettelyn päättämistä hakijan kannalta epäsuotuisasti, esimerkiksi tutkimattajättämispäätökseen joltain osin puutteellisen hakemuksen perusteella tai kielteiseen päätökseen. Määräaikojen noudattaminen ei siten aina välttämättä johtaisi hakijan kannalta toivottuun lopputulokseen. Edellä kuvatun kaltaisten tilanteiden välttämiseksi, hakijalle säädettäisiin mahdollisuus hakea määräajan laskemisen raukeamista.

4 luku. **Menettelykäsikirja**

15 §. *Menettelykäsikirjan sisältö.* Pykälässä säädettäisiin menettelykäsikirjan sisällöstä.

RED II:n 16 artiklan 3 kohdan mukaan yhteyspisteen on asetettava uusiutuvan energian tuottamiseen liittyvien hankkeiden kehittäjien saataville menettelykäsikirja ja tarjottava myös internetissä nämä tiedot, joissa käsitellään erikseen myös pienen mittakaavan hankkeita ja itse tuotettua uusiutuvaa energiaa käyttävien kuluttajien hankkeita. Internetissä olevissa tiedoissa on myös ilmoitettava hakijan hakemuksen kannalta oikea yhteyspiste.

Pykälän 1 momentin mukaan menettelykäsikirja sisältäisi kokonaisvaltaisesti ohjeistusta kaikille hankekehittäjille uusiutuvan energian tuotantolaitoksien lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä. Menettelykäsikirjan laadinnassa tulisi hyödyntää toimivaltaisilla viranomaisilla jo olemassa olevia tietoja ja ohjeita. Kunnan viranomaisprosessien osalta olisi menettelykäsikirjassa olennaista menettelyjen kuvauksen lisäksi tunnistaa, missä kohdin prosesseissa voi olla kunnan paikallisista olosuhteista ja kunnallisista määräyksistä johtuvia eroavaisuuksia.

Menettelykäsikirjassa olisi siten käsiteltävä muun muassa pienen mittakaavan hankkeita ja itse tuotettua uusiutuvaa energiaa käyttävien kuluttajien hankkeita.

RED II 2 artiklan toisen alakohdan 14 alakohdan mukaan itse tuotettua uusiutuvaa energiaa käyttävällä kuluttajalla tarkoitetaan loppukäyttäjää, joka toimii omissa tiloissaan rajatulla alueella tai jäsenvaltion niin salliessa muissa tiloissa ja joka tuottaa uusiutuvista energialähteistä sähköä omaan kulutukseen ja joka voi varastoida tai myydä uusiutuvista energialähteistä itse tuottamaansa sähköä, edellyttäen että muun kuin itse tuotettua uusiutuvaa energiaa käyttävän kotitalouskuluttajan kyseinen toiminta ei ole hänen ensisijaista kaupallista tai ammatillista toimintaansa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin menettelykäsikirjan sisältövaatimuksia koskevasta asetuksenantovaltuudesta.

16 §. *Menettelykäsikirjan laatiminen, julkaiseminen ja päivittäminen.* Menettelykäsikirjan laatimisen, julkaisemisen ja päivittämisen koordinointi kuuluisi yhteyspisteviranomaisen vastuulle. Yhteyspisteviranomaisen tulisi huolehtia menettelykäsikirjan säännöllisestä päivittämisestä siten, että se on ajan tasalla. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lisäksi, että toimivaltaitten viranomaisten olisi avustettava yhteyspisteviranomaista menettelykäsikirjan laadinnassa ja päivittämisessä siltä osin kuin lakiehdotuksen mukaiset lupamenettelyt ja muut hallinnolliset me-

nettelyt kuuluvat toimivaltaisen viranomaisen toimivaltaan. Toimivaltaisten viranomaisten toimivaltaan kuuluvat lupamenettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt on määritelty 5 §:ssä. 2 momentin mukaisesti menettelykäsikirja julkaistaisiin yhteyspisteviranomaisen julkisilla verkkosivuilla, jossa se olisi kaikkien uusiutuvan energian hankekehittäjien saatavilla.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin menettelykäsikirjan laatimista, julkaisemista ja päivittämistä koskevasta asetuksenantovaltuudesta. Asetuksessa voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä esimerkiksi menettelystä, jota sovellettaisiin menettelykäsikirjan laadinnassa.

5 luku. Erinäiset säännökset

17 §. Tiedonsaantioikeus. Pykälässä säädettäisiin yhteyspisteviranomaisen tiedonsaantioikeudesta.

Pykälän mukaan yhteyspisteviranomaisella olisi oikeus laissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999, jäljempänä *julkisuuslaki*) tai muualla laissa säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä saada 2 §:n 2 momentissa mainittujen säädösten mukaisilta toimivaltaisilta viranomaisilta tarpeellisia tietoja tässä laissa säädettyjen tehtävien, kuten määräaikojen seurannan, hoitamista varten. Tarpeelliset tiedot voisivat koskea toimivaltaisten viranomaisten käsittelyssä olevia tai jo käsiteltyjä 6 §:ssä mainittuja lupamenettelyitä tai muita hallinnollisia menettelyitä koskevia asioita. Kyseiset tiedot sisältäisivät tiedot hakijasta, hankkeesta sekä asian käsittelytilanteesta. Tiedonsaantioikeudella varmistettaisiin, että yhteyspisteviranomaisella olisi tiedonsaantioikeus sellaisiin tietoihin, joiden avulla on mahdollista saada oikea ja riittävä kuva esimerkiksi laissa säädettyjen määräaikojen noudattamisesta, sillä 6 §:ssä mainittuihin menettelyihin sisältyvät myös määräaikojen soveltamisalaan 9 §:n mukaisesti kuuluvat menettelyt.

Ehdotettu yhteyspisteviranomaisen tiedonsaantioikeutta koskeva säännös ei sulkisi tiedonsaantioikeuden ulkopuolelle henkilötietoja, sillä esimerkiksi hakijaa koskevat tiedot voivat sisältää luonnollisen henkilön nimi- ja osoitetiedon. Näin on etenkin silloin, kun hakija on luonnollinen henkilö. Pykälä muodostaisi yhteyspisteviranomaiselle luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (*yleinen tietosuoja-asetus*) 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisen perusteen käsitellä henkilötietoja.

18 §. Ohjaus ja seuranta. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaisi pykälän mukaan tämän lain mukaisen toiminnan yleisestä ohjauksesta, seurannasta ja kehittämisestä.

19 §. Muutoksenhaku yhteyspisteviranomaiseen päätökseen. Pykälässä säädettäisiin muutoksenhausta yhteyspisteviranomaisen tämän lain nojalla antamiin päätöksiin.

Pykälän 1 momentin mukaan yhteyspisteviranomaisen tämän lain nojalla tekemiin päätöksiin ei saisi hakea muutosta valittamalla, vaan ensin olisi haettava oikaisua yhteyspisteviranomaiselta. Oikaisuvaatimusmenettelyssä noudatettaisiin hallintolakia. Oikaisuvaatimussäännösten soveltuvuus arvioidaan eri hallinnonalojen lainsäädännössä asiaryhmäkohtaisesti. Oikaisuvaatimusmenettelyn soveltuvuus yhteyspisteviranomaisen tämän lain nojalla tekemiin päätöksiin voidaan perustella pyrkimyksellä sovittaa yhteen nopea ja tehokas viranomaistoiminta tehokaseen oikeusturvaan.

Pykälän 2 momentin mukaan yhteyspisteviranomaisen oikaisuvaatimuksen johdosta tekemään päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun laissa (808/2019) säädetään.

20 §. Voimaantulo. Pykälässä säädettäisiin lain voimaantulosta. Lain olisi tarkoitus tulla voimaan 30 päivänä kesäkuuta 2021.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä annetun lain nojalla olisi tarkoitus antaa valtioneuvoston asetus, joka sisältäisi lähinnä menettelyihin ja lain soveltamiseen liittyviä tarkempia säännöksiä 10, 11, 12, 13, 15 ja 16 §:n nojalla. Lisäksi tarkemmat säännökset voisivat olla tarpeen huomioiden määräaikasääntelyn luonteen.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että laki tulee voimaan 30 päivänä kesäkuuta 2021, joka vastaa RED II:n 36 artiklan 1 kohdan mukaista RED II:n sääntelyn täytäntöönpanon määräpäivää. Sähköinen yhteyspiste tulee ottaa käyttöön lain voimaantulon yhteydessä. Myös lain 4 luvussa säädetty menettelykäsikirja tulee julkaista ja olla hankekehittäjien hyödynnettävissä lain voimaantulosta lähtien. Lakiehdotuksen mukaisia määräaikoja sovelletaan lupamenettelyitä ja muita hallinnollisia hyväksymismenettelyjä koskeviin asioihin, jotka tulevat vireille lain voimaantulon jälkeen.

10 Toimeenpano ja seuranta

10.1 Toimeenpano

Ehdotetun lain tehokkaan toimeenpanon kannalta olennaista on, että tieto yhteyspisteviranomaisen tarjoamasta neuvonnasta ja sähköisen yhteyspisteen kautta asioinnin mahdollisuudesta sekä voimallisten lupamenettelyille ja muille hallinnollisille hyväksymismenettelyille säädettävistä määräajoista pystytään välittämään laajasti uusiutuvaa energiaa tuottavien laitosten hankekehittäjille. Yhteyspisteviranomaisen ohjeistuksella ja tiedottamisella on suuri rooli onnistuneen toimeenpanon varmistamisessa. Toimeenpano toteutetaan osaltaan hankekehittäjille suunnatun menettelykäsikirjan julkaisemisella, minkä lisäksi on tärkeää tiedottaa toimeenpanon tuomista palveluista ja sähköisen asioinnin mahdollisuuksista.

Tehokkaan toimeenpanon edellytyksenä on sähköisen yhteyspisteen tekninen toimivuus ja helpokäyttöisyys niin hankekehittäjän kuin lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden toimivaltaisten viranomaistenkin näkökulmasta.

Toimeenpano tuo yhteyspisteviranomaisena toimivalle Etelä-Pohjanmaan ELY-keskukselle uusia tehtäviä, jotka edellyttävät henkilöstön rekrytointia ja mahdollisesti tehtävien uudelleenjärjestelyä viranomaisen sisällä sekä henkilöstön kouluttamista. Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen osalta yhteyspisteviranomaisen tehtävien haltuunotto tarkoituksenmukaisella tavalla tulee edellyttämään laajaa yhteistyötä soveltamisalan piiriin kuuluvien lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa. Esityksen tosiasiallisia toimeenpanon vaikutuksia on arvioitu jaksossa 4.3 Pääasialliset vaikutukset.

10.2 Seuranta

Toimeenpanon vaikutuksia seurataan työ- ja elinkeinoministeriössä. Seurannan perusteella saadaan selville, toteutuvatko lainsäädäntöhankkeen odotetut vaikutukset.

Lakiehdotuksella asetettavien määräaikojen vaikutusta käsittelyaikoihin tullaan seuraamaan uusiutuvaa energiaa tuottavien laitosten osalta. Seurannan kohteena ovat uusiutuvilla energialäh-

teillä sähköä tuottavien laitosten lupamenettelyjen ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyjen kokonaiskesto sekä määräaikojen asettamisen vaikutukset muuta uusiutuvaa energiaa kuin sähköä tuottavien laitosten menettelyiden kokonaiskesto, koska toimivaltaiset viranomaiset voivat joutua priorisoimaan sähköä tuottavien laitosten hakemusten käsittelyä. Tuotantolaitoshankkeiden käsittelyaikoja voidaan seurata palvelukerroksen kautta. Vaikutusten arviointi nykytilaan verrattuna on vaikeaa, koska tällä hetkellä ei tilastoida tuotantolaitoshankkeen lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin hyväksymismenettelyihin kuluva kokonaisaika. Sen sijaan sähköä tuottavien laitosten ja muuta energiaa tuottavien laitosten käsittelyaikoja voidaan verrata keskenään palvelukerroksesta saatavien tietojen perusteella. Seurannan tulosten perusteella voidaan harkita määräaikojen soveltamisalan laajentamista kaikkiin uusiutuvaa energiaa tuottaviin laitoksiin.

RED II:n toimeenpanoa seurataan myös EU-tasolla. Seuranta perustuu kansallisiin energia- ja ilmastosuunnitelmiin sekä energiaunionin ja ilmastotoimien hallinnosta, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 663/2009 ja (EY) N:o 715/2009, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 94/22/EY, 98/70/EY, 2009/31/EY, 2009/73/EY, 2010/31/EU, 2012/27/EU ja 2013/30/EU, neuvoston direktiivien 2009/119/EY ja (EU) 2015/652 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 525/2013 kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2018/1999 mukaiseen raportointiin.

11 Suhde talousarvioesitykseen

Esitys liittyy esitykseen valtion vuoden 2021 talousarvioksi ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Esitykseen liittyy useita uusia neuvontaan, ohjeistukseen ja määräaikojen seurantaan liittyviä tehtäviä, jotka lisäävät yhteyspisteviranomaisena toimivan Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen voimavaratarpeita. Esityksen toteuttamiseksi olisi tarpeen kehittää edelleen työ- ja elinkeinoministeriön koordinoimassa Luvat ja valvonta –hankkeessa kehitettyä sähköistä palvelukerrosta sekä ylläpitää palvelukerrosta jatkossa, mistä aiheutuisi kustannuksia.

Yhteyspisteviranomaiseksi nimettävälle Etelä-Pohjanmaan ELY-keskukselle aiheutuisi lisätyötä hankekehittäjien keskitetystä neuvonnasta, määräaikojen seurannasta, menettelykäsikirjan laatimisen koordinoinnista ja ylläpidosta. Vuotuinen henkilöresurssien tarve olisi arviolta kolme henkilötyövuotta vuonna 2021 ja kaksi henkilötyövuotta vuonna 2022 ja siitä eteenpäin. Sähköisen palvelukerroksen kehittämiseen liittyvät kustannukset olisivat vuonna 2021 arviolta 250 000 euroa.

Sähköisen asioinnin soveltamisalaan kuuluville toimivaltaisille viranomaisille aiheutuisi sähköisen yhteyspisteen käyttöön liittyviä lisätehtäviä. Sähköiseen yhteyspisteeseen liittyvät tehtävät ja siihen liittymisen kustannukset tulisivat vaihtelemaan huomattavasti viranomaisten välillä. Tietojärjestelmäkustannuksia aiheutuisi, mikäli viranomaisen sähköinen käsittelyjärjestelmä integroidaan palvelukerrokseen. Sähköiseen yhteyspisteeseen liittyminen olisi mahdollista myös ilman toimivaltaiselle viranomaiselle aiheutuvia kustannuksia, mutta tässä tapauksessa sähköisen yhteyspisteen käytöstä aiheutuisi toimivaltaiselle viranomaiselle vähäisessä määrin lisätehtäviä.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

12.1 Yhdenvertaisuus ja vastuu ympäristöstä

Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Pykälän 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Säännöksessä lueteltuja erotteluperusteita voidaan perustuslakeja koskevan hallituksen esityksen (HE 309/1993 vp) yksityiskohtaisten perustelujen mukaan pitää syrjintäkiellon ydinalueena. Luetteloa ei ole kuitenkaan tarkoitettu tyhjettäväksi, vaan eri asemaan asettaminen on kielletty myös muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Perustuslakivaliokunnan vakiintuneen lausuntokäytännön mukaan perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussäännös koskee lähtökohtaisesti vain ihmisiä. Yhdenvertaisuusperiaatteella voi kuitenkin olla merkitystä myös oikeushenkilöitä koskevan sääntelyn arvioinnissa etenkin silloin, kun sääntely voi vaikuttaa välillisesti luonnollisten henkilöiden oikeusasemaan. Näkökulman merkitys on sitä vähäisempää, mitä etäisempi tämä yhteys on. (esim. PeVL 11/2012 vp, PeVL 37/2010 vp, PeVL 13/2020 vp)

Sähköinen asiointi

Lakiehdotuksella säädettäisiin, että ehdotuksessa erikseen mainittujen menettelyiden osalta hakija voisi hoitaa asiointin sähköisen yhteyspisteen kautta. Käytännössä hakijana voisivat olla niin luonnolliset henkilöt kuin oikeushenkilöt. Kaikilla henkilöillä ei ole samoja tiedollisia ja taidollisia sekä tosiasiallisia edellytyksiä sähköiseen asiointiin. Onkin syytä tarkastella, voiko tällaisten edellytysten puutetta pitää sellaisena henkilöön liittyvänä syynä, jonka perusteella ketään ei saa perustuslain 6 §:n 2 momentin mukaan asettaa eri asemaan ilman hyväksyttävää perustetta.

Henkilöihin kohdistuvat erottelut eivät saa olla mielivaltaisia, eivätkä erot saa muodostua kohtuuttomiksi (esim. PeVL 57/2016 vp, PeVL 16/2019 vp). Perustuslakivaliokunta on tarkastellut yhdenvertaisuutta muun muassa lausunnossaan, joka koski summaaristen velkomusasioiden oikeudenkäyntimaksun porrastamista vireilletulotavan mukaan. Valiokunta katsoi, ettei ole kyse perustuslain 6 §:n 2 momentin tarkoittamassa mielessä henkilöön liittyvästä erottelusta, jos oikeudenkäyntimaksu on alempi, kun haastehakemus toimitetaan sähköisesti. Lisäksi valiokunta tarkasteli oikeudenkäyntimaksujen porrastamista kyseisen pykälän 1 momentin yleisen yhdenvertaisuussäännöksen kannalta. Perustuslakivaliokunta ei katsonut, että oikeudenkäyntimaksun porrastaminen asian vireillepanon mukaan olisi ollut valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallista edellyttäen, että ero maksujen välillä on kohtuullinen eikä se estä asian vireillepanoa myös muulla tavoin kuin toimittamalla tiedot suoraan käräjäoikeuden tietojärjestelmään. (PeVL 35/2010 vp)

Perustuslakivaliokunta on katsonut myös, että summaarisen haastehakemuksen tekemistä sähköisesti voidaan pitää tavanomaisena ja hyväksyttävänä prosessuaalisena vaatimuksena eikä ole pitänyt sääntelyä ongelmallisena perustuslain 6 §:n ja oikeusturvaa koskevan 21 §:n kannalta (PeVL 4/2018 vp).

Lakiehdotuksen mukaan hakija voisi itse päättää, asioiko sähköisen yhteyspisteen kautta vai hoitaako asiointin suoraan toimivaltaisen viranomaisen kanssa. Asiointista koituvii mahdollisiin maksuihin ei ehdoteta muutoksia. Kun huomioi perustuslakivaliokunnan edellä esitetyn

lausuntokäytännön, ei ole perusteltua katsoa, että mahdollisuudessa lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden hoitamiseen sähköisen yhteyspisteen kautta olisi kyse henkilöön liittyvästä erottelusta. Kyse ei siis ole perustuslain 6 §:n 2 momentin vastaisesta menettelystä.

Lisäksi tarkasteluun tulee 6 §:n 1 momentin mukainen yleinen yhdenvertaisuussäännös. Perustuslakivaliokunta ei ole edellä todetusti kategorisesti pitänyt vaatimusta sähköisestä asioinnista yhdenvertaisuussäännöksen vastaisena. Kyseisen lausunnon (PeVL 4/2018 vp) kohdalla tulee tosin ottaa huomioon, että sähköisen asioinnin vaatimus koski oikeushenkilöä, elinkeinonharjoittajaa, oikeudenkäyntiasiamiestä ja -avustajaa sekä ammattimaista perintätoimintaa harjoittavaa luonnollista henkilöä. Lupamenettelyitä ja muita hallinnollisia menettelyitä koskeva lakiehdotus mahdollistaa asioinnin sähköisen yhteyspisteen kautta myös luonnolliselle henkilölle, joka ei ole vastaavalla tavalla ammattimaisessa asemassa ja jolta siten voitaisiin edellyttää tiedollisia ja taidollisia sekä tosiasiallisia edellytyksiä sähköiseen asiointiin. Perustuslakivaliokunta on antanut yhdenvertaisuuspohdinnassaan merkitystä sille, että sähköisen asioinnin kohteina olivat välillisesti lähinnä kiinteistöalan ammattihenkilöt ja toimijat, joilla voidaan edellyttää olevan tekniset valmiudet ja riittävä kyvykkyys sähköisen asioinnin käyttämiselle (PeVL 32/2018 vp).

Lupamenettelyitä ja muita hallinnollisia menettelyitä koskevassa lakiehdotuksessa ei hakijalta kuitenkaan edellytetä sähköistä asiointia, vaan ainoastaan tarjotaan siihen mahdollisuus, joten hakijalla on yhä mahdollisuus hyödyntää toimivaltaisen viranomaisen tarjoamia asiointitapoja. Ottaen lisäksi huomioon, että sähköinen asiointi helpottaa sen valitsevia hakijoita parantamalla viranomaispalvelujen saatavuutta ja että ehdotuksella ei sidottaisi hakijan prosessia mahdollisesti nopeuttavia määräaikoja sähköiseen asiointiin, esityksen voi perustellusti katsoa turvaavan yhdenvertaisuuden perustuslain 6 §:n edellyttämällä tavalla.

Lakiehdotuksen kohdistuminen vain uusiutuvan energian tuotantolaitosten hankekehittäjiin

Lakiehdotuksella joudutettaisiin uusiutuvan energian tuotantolaitoshankkeita siten, että hankekehittäjät saisivat mahdollisuuden hoitaa useita menettelyitä, kuten lupa-asioita, sähköisen yhteyspisteen kautta ja voisivat hyötyä siitä, että tiettyjen hankkeisiin liittyvien menettelyiden kestolle asetettaisiin määräajat. Muita, kuin uusiutuvan energian tuotantolaitoshankkeita kyseinen jouduttaminen ei koskisi, eli nämä toimijat joutuisivat eri asemaan uusiutuvan energian hankekehittäjien kanssa. Ehdotusta on siis tarpeen tarkastella perustuslain yhdenvertaisuutta koskevan 6 §:n kannalta.

Perustuslain 6 §:ä on punnittava suhteessa vastuuta ympäristöstä koskevaan perustuslain 20 §:än. Sen mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Saman pykälän 2 momentin mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.

Perustuslain 20 §:n 1 momentissa mainittu vastuu kohdistuu perustuslakeja koskevan hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perustelujen (HE 309/1993 vp) mukaan sekä julkiseen valtaan että yksityisiin luonnollisiin henkilöihin ja oikeushenkilöihin. Säännöksen piiriin kuuluvat sekä ympäristön tuhoutumisen tai pilaantumisen estäminen että aktiiviset luonnolle suotuisat toimet. Siten säännös ilmaisee ihmisten kaikinpuolisen vastuun sellaisesta taloudellisen ja yhteiskunnallisen toiminnan kokonaislinjasta, joka turvaa elollisen ja elottoman luonnon monimuotoisuuden säilymistä. 1 momentin säännös on hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perustelujen

(HE 309/1993 vp) mukaan luonteeltaan lähinnä julistuksenomainen, mutta perustuslakivaliokunta on sittemmin katsonut, että tämän ns. ympäristöperusoikeuden oikeudellinen merkitys on säätämisaikojensa ja silloin esitettyjen julistuksenomaisuuteen viittaavien perustelujen jälkeen vahvistunut (esim. PeVL 69/2018 vp).

Ehdotetun lain tavoitteena olisi jouduttaa uusiutuvan energian tuotantolaitoshankkeiden lupamenettelyitä ja muita hallinnollisia menettelyitä. Lakiehdotus perustuu RED II:een, jonka taustalla ovat unionin ilmasto- ja energiavoitteisiin kuuluva tavoite nostaa uusiutuvan energian osuutta energian kokonaisloppukulutuksesta. Tällaisten tavoitteiden voi katsoa sopivan hyvin yhteen perustuslain 20 §:n vastuuta ympäristöstä koskevan perusoikeuden kanssa.

Ottaen huomioon lakiehdotuksen taustalla olevan RED II:n tavoite uusiutuvan energian edistämiseksi, joka linkittyy ilmaston- ja ympäristönsuojeluun ja siten perustuslain 20 §:än, voidaan katsoa, että lakiehdotuksessa on tasapainotettu 6 §:n yhdenvertaisuussäännös ja 20 §:n mukainen julkisen vallan velvollisuus pyrkiä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön.

12.2 Vastuu ympäristöstä ja osallistuminen

Perustuslain 20 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Lakiehdotusta on siten tarpeen arvioida myös suhteessa asianosaisille ja osallisille turvattuihin osallistumisoikeuksiin.

Kyseinen säännös merkitsee perustuslakia koskevan hallituksen esityksen (HE 309/1993 vp) yksityiskohtaisten perustelujen mukaan myös perustuslaillista toimeksiantoa ympäristölainsäädännön kehittämiseksi siten, että ihmisten vaikutusmahdollisuuksia omaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon laajennetaan. Perustuslain 20 §:n 2 momentin säännöksellä on läheinen yhteys perustuslain 2 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan kansanvaltaan sisältyy yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen (HE 1/1998 vp, PeVL 29/2017 vp).

Perustuslakivaliokunnan ratkaisukäytännön mukaan esimerkiksi valitusoikeuden rajoittaminen voi olla kytköksissä perustuslain 20 §:n 2 momentin mukaiseen mahdollisuuteen vaikuttaa elinympäristöä koskevaan päätöksentekoon (PeVL 33/2006 vp). Valiokunta on pitänyt elinympäristöä koskevan vaikuttamismahdollisuuden kannalta tärkeänä, että muutoksenhakuoikeus säilyy laajana (PeVL 38/1998 vp).

Perustuslain 20 §:n 2 momentin mukaisen vaikuttamismahdollisuuden kannalta on siis tärkeää, että riittävät muutoksenhakumahdollisuudet turvataan ja esimerkiksi kuuleminen toteutuu. Esityksellä ei puututtaisi voimassa oleviin muutoksenhakua ja kuulemista koskeviin säännöksiin.

Lakiehdotuksessa säädettäisiin määräaikojen laskennan osalta yhteyspisteviranomaiselle toimivalta tehdä päätös 13 §:n 3 momentin nojalla määräajan pidentämisestä sekä 13 §:n 4 momentin nojalla määräajan laskemisen keskeyttämisestä. Lisäksi lakiehdotuksen 14 §:n nojalla yhteyspisteviranomainen voisi tehdä päätöksen määräajan laskemisen raukeamisesta. Lakiehdotuksen mukaan yhteyspisteviranomaisen tekemään päätökseen saisi vaatia oikaisua, josta säädetään hallintolaissa. Hallintolain 49 b §:n 2 momentin mukaan oikaisua saa vaatia se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa.

Ehdotuksessa ei esitetä muutoksia myöskään kuulemiseen liittyviin säännöksiin kuten siihen, mitä tahoja lupamenettelyissä tai muissa hallinnollisissa menettelyissä kuullaan tai millä tavalla. Kuultavien piiri olisi siten sama riippumatta siitä, haetaanko lupaa sähköisen yhteyspisteen

kautta vai suoraan toimivaltaiselta viranomaiselta. Vaikka erikseen määriteltyihin lupamenettelyihin ja hallinnollisiin hyväksymismenettelyihin sovellettaisiin lakiehdotuksen mukaisia määräaikoja, olisi niissä siitä huolimatta noudatettava substanssilaeissa ja hallintolaissa säädettyjä kuulemisaikoja. Määräaikasaantelyllä ei siten olisi vaikutusta lakisääteiseen kuulemisiin.

Edellä esitetyn perusteella lakiehdotusta ei voida pitää perustuslain 20 §:n 2 momentin kannalta ongelmallisena.

12.3 Oikeusturva ja oikeus hyvä hallintoon

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Pykälän 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Neuvonta

Ehdotettavan lain 4 §:n 2 ja 3 momentin säännöstä yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuudesta ja 8 §:n säännöstä neuvonnasta sähköisen yhteyspisteen kautta voidaan pitää merkityksellisenä perustuslain 21 §:n 2 momentin (oikeus hyvään hallintoon) kannalta. Kyseinen säännös tuottaa lainsäätäjälle toimeksiannon turvata hyvän hallinnon takeet lailla. Hyvän hallinnon takeet tarkoittavat muun muassa palveluperiaatteen mukaista viranomaistoimintaa, minkä osaksi viranomaisen neuvontavelvollisuus luetaan. Neuvontavelvollisuudesta ja muista hyvän hallinnon periaatteista on yleisemmin säädetty hallintolaissa. Ehdotetut säännökset täydentävät hallintolakia hallinnon palveluperiaatteen toteuttamisen osalta uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyissä ja muissa hallinnollisissa menettelyissä.

Määräajat

Oikeus viivytyksettömään käsittelyyn on jokaiselle kuuluva perusoikeus. Perustuslain 21 §:n vaatimus käsittelyn viivytyksettömyydestä toistetaan hallintolain 23 §:ssä. Lisäksi hallintolain 23 a §:ssä säädetään käsittelyajan määrittelemisestä. Hallintolaissa ei sen sijaan ole säädetty asian käsittelylle kiinteää määräaika. Asian käsittely ja käsittelyn viivytyksettömyys kuuluvat myös virkamiehen virkavelvollisuuksiin. Valtion virkamieslaissa (750/1994) ja kunnallisesta viranhaltijasta annetussa laissa (304/2003) säädetään virkamiesten ja viranhaltijoiden yleisestä velvollisuudesta suorittaa tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä.

Ehdotetulla lailla asetettaisiin uusiutuvista energialähteistä sähköä tuottavien laitoshankkeiden lupamenettelyille ja muille hallinnollisille hyväksymismenettelyille määräajat. Kansallisessa lainsäädännössä määräaikasaantely on poikkeuksellista. Viivytyksetön käsittely on kansallisessa lainsäädännössä turvattu jo perustuslain 21 §:n ja hallintolain edellä mainittujen säännösten nojalla. Sellaiset tilanteet, joissa on säädetty hallintomenettelyjen enimmäiskestoista, ovat tyypillisesti EU-taustaisia.

Perustuslakivaliokunta on korostanut lausuntokäytännössään, että siltä osin kuin Euroopan unionin lainsäädäntö edellyttää kansallista sääntelyä tai mahdollistaa sen, tätä kansallista liikumavaraa käytettäessä otetaan huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset (ks.

HE 187/2020 vp

esim. PeVL 1/2018 vp, PeVL 25/2005 vp). Perustuslakivaliokunta on painottanut, että hallituksen esityksessä on erityisesti perusoikeuksien kannalta merkityksellisen sääntelyn osalta syytä tehdä selkoa kansallisen liikkumavaran alasta (PeVL 1/2018 vp, s. 3, PeVL 26/2017 vp, s. 42, PeVL 2/2017 vp, s. 2, PeVL 44/2016 vp, s. 4).

Perustuslakivaliokunta ei ole aiemmassa ratkaisukäytännössään katsonut määräaikasääntelyn olevan ristiriidassa perustuslain 21 §:n kanssa, vaan pikemminkin katsonut sen edistävän viivytyksettömyysvaatimusta.

Esimerkiksi tapaus PeVL 40/2010 vp koski hallituksen esitystä (HE 88/2010 vp), jonka mukaan markkinaoikeuden tulee antaa päätöksensä asiassa, jossa Kilpailuvirasto on esittänyt yrityskaupan kieltämistä, kolmen kuukauden kuluessa esityksen tekemisestä. Perustuslakivaliokunta ei nostonut määräaikasääntelystä esille mitään ongelmallista, vaan totesi, että käsittelylle asetetut määräajat edistävät perustuslain 21 §:n 1 momentin sen säännöksen toteutumista, jonka mukaan asia on käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä.

Tapauksessa PeVL 6/2010 vp perustuslakivaliokunta jopa katsoi, että määräajan asettaminen oli tarpeellista, vaikka hallituksen esityksessä ehdotettiin määräajan poistamista. Kyse oli rakennusten suojelupäätöksistä. Valiokunnan mukaan määräajan asettamista tällaisissa tapauksissa puolsi myös perustuslain 21 §:n 1 momentin säännös oikeudesta saada asiansa käsitellyksi ilman aiheetonta viivästystä. Muun muassa oikeasuhtaisuuden sekä omistajan oikeusturvan ja hyvän hallinnon periaatteiden toteutumisen varmistamiseksi perustuslakivaliokunnan mukaan lakiehdotukseen oli syytä lisätä silloisen rakennussuojelulain säännös, jonka mukaan suojelua koskeva asia on käsiteltävä kahden vuoden kuluessa kiellon antamisesta.

Lakiehdotuksessa ehdotettu määräaikasääntely perustuu EU-sääntelyyn, RED II:n 16 artiklaan ja sen osalta ei ole käytetty kansallista liikkumavaraa, vaan sääntely perustuu direktiivissä asetettuihin reunaehtoihin ja kansallisia laajennuksia esimerkiksi soveltamisalaan ei ehdoteta. Ehdotettujen määräaikojen tarkoitus ei ole luoda tavoitekäsittelyaikaa, vaan asettaa käsittelyajalle yläraja. Lakiehdotuksella ei siten puututa perustuslain 21 §:n ja hallintolain vaatimuksiin siitä, että käsittelyn tulee olla viivytyksetöntä. Toisin sanoen, vaikka käsittelyaika jäisi alle lakiehdotuksen mukaisen määräajan, asian käsittelyn viivytyksettömyys olisi yhä mahdollista asettaa kyseenalaiseksi hallintolain ja perustuslain nojalla.

Esitetty määräaikojen soveltamisalan rajaus uusiutuvista energialähteistä sähköä tuottavien laitoshankkeiden lupamenettelyihin voi johtaa vaikutustentarvioinnissa esitetyllä tavalla muiden hankkeiden viivästymiseen, kun viranomaiset voivat joutua laittamaan ehdotetun lain soveltamisalaan kuuluvien laitosten lupamenettelyt etusijalle. Viranomaisia koskevat kuitenkin perustuslain ja hallintolain viivytyksettömyysvaatimukset myös silloin, kun ne käsittelevät muiden uusiutuvan energian tuotantolaitoshankkeiden lupa-asioita, kuten yleensä muitakin hallintoasioita.

Edellä esitetyn huomioiden ehdotuksen mukaista määräaikasääntelyä voidaan pitää perustuslain 21 §:n kannalta hyväksyttävänä.

12.4 Kunnan itsehallinto

Perustuslain 121 §:n 1 momentin mukaan Suomi jakaantuu kuntiin, joiden hallinnon tulee perustua kunnan asukkaiden itsehallintoon. Pykälän 2 momentin mukaan kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla. Perustuslain hallituksen esityksen (HE 1/1998 vp) kyseistä säännöstä koskevissa yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että kunnan asukkaiden itsehallinnon periaatteeseen kuuluu, että kunnan tulee voida itse päättää

tehtävistä, joita se itsehallintonsa nojalla ottaa hoidettavakseen, ja että muuten kunnalle voidaan antaa tehtäviä vain lailla.

Lakiehdotuksella säädettäisiin toimivaltaisille viranomaisille tehtäviä, jotka koskisivat sähköistä asiointia, menettelykäsikirjan laadinnassa avustamista sekä menettelyjen määräaikojen noudattamista. Tehtävät koskisivat myös kuntia niiden ollessa toimivaltaisia viranomaisia ehdotuksen soveltamisalan mukaisten säädöksiin lupamenettelyissä ja muissa hallinnollisissa menettelyissä. Perustuslain näkökulmasta on arvioitava, ovatko kyseiset tehtävät uusia tehtäviä ja jos ovat, ovatko ne annettavissa kunnille perustuslain 121 §:n puitteissa.

Perustuslakivaliokunta on kuntien itsehallintoa koskevassa vakiintuneessa käytännössä korostanut, että tehtävistä säädettäessä on huolehdittava rahoitusperiaatteen mukaisesti kuntien tosiasiallisista edellytyksistä suoritua velvoitteistaan (esim. PeVL 16/2014 vp, PeVL 15/2020 vp). Rahoitusperiaate sisältyy myös Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 9(2) artiklaan. Sen mukaan paikallisviranomaisten voimavarojen tulee olla riittävät suhteessa niihin velvoitteisiin, jotka niille on annettu perustuslaissa ja muissa laeissa. Rahoitusperiaate tulee sovellettavaksi myös, jos kunnilla jo oleviin lakisääteisiin tehtäviin kohdistetaan uutta lainsäädäntöä, joka vaikuttaa kunnan edellytyksiin suoritua näistä uusista velvoitteista (esim. PeVL 41/2014 vp, PeVL 15/2020 vp).

Perustuslakivaliokunnan käytännössä on katsottu 121 §:n 1 momentin keskeisenä sisältönä olevan, ettei tavallisella lailla voida puuttua itsehallinnon keskeisiin ominaispiirteisiin tavalla, joka asiallisesti ottaen tekisi itsehallinnon merkityksettömäksi (esim. PeVL 26/2017 vp, PeVL 41/2017 vp).

Perustuslakivaliokunta on tarkastellut tehtävän määrittelyä ”uudeksi” lausunnossaan PeVL 30/2013 vp, jota koskevassa esityksessä terveydenhuollon palveluvalikoiman määrittäminen johtaisi kuntien järjestämän terveydenhuollon palvelutarjonnan yhdenmukaistamiseen maanlaajuisesti. Valiokunta totesi, että palveluvalikoimaa määrittelevän toimielimen päätöksillä saatetaan tosiasiallisesti olla ainakin välillistä vaikutusta kuntien tai kuntayhtymien järjestämisvastuun sisältöön. Valiokunta ei kuitenkaan katsonut, että kyse olisi ollut perustuslain 121 §:n 2 momentissa tarkoitetuista kunnille annettavista uusista tehtävistä, vaan lähinnä kunnilla nykyisen lainsäädännön perusteella olevien tehtävien hoitamistavasta.

Uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyitä ja muita hallinnollisia menettelyitä koskevassa lakiehdotuksessa ehdotetaan, että toimivaltaiset viranomaiset hoitaisivat sähköisen yhteyspisteen kautta käsiteltäviin menettelyihin liittyvän yhteydenpidon hakijan kanssa sähköisen yhteyspisteen kautta. Ehdotettua toimivaltaisen viranomaisen velvollisuutta asioida hakijan niin halutessa sähköisen yhteyspisteen kautta ei voida katsoa uudeksi tehtäväksi, vaan kysymys olisi pikemminkin perustuslakivaliokunnan edellä mainitun lausuntokäytännön mukaisesta tehtävän uudesta hoitamistavasta. Lakiehdotuksessa erikseen määritetyt lupamenettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt hoidettaisiin hakijan niin valitessa vain eri kanavassa, eli sähköisen yhteyspisteen kautta. Kunnan viranomaisen hoitaisi sähköisen yhteyspisteen kautta samoja lupa-asioita ja muita hallinnollisia menettelyitä koskevia asioita, joita sen nykyisinkin tulee hoitaa.

Kuntien viranomaisille tulisi uusi velvollisuus ilmoittaa yhteyspisteviranomaiselle asian vireilletulosta ja sitä koskevan päätöksen tiedoksi antamisesta hakijalle sellaisten menettelyjen kohdalla, joihin sovelletaan määräaikoja, jos hakija ei asioisi sähköisen yhteyspisteen kautta. Kuntien viranomaisten tehtävämäärä ei kuitenkaan todennäköisesti kasvaisi ainakaan merkittävästi, mutta ehdotettu sähköinen yhteyspiste helpottaisi hakijaa, joka voisi hoitaa useita hankkeeseen liittyviä menettelyitä yhteyspisteen kautta sähköisesti sen sijaan, että joutuisi asioimaan eri toimivaltaisten viranomaisten kanssa erikseen. Viranomaiset voisivat liittyä palvelukerrokseen eri

tavoilla ja kevyimmillään liittyminen tarkoittaisi viranomaisen sähköpostiosoitteen määrittämistä palvelukerrokseen heräteviestejä varten sekä sitä, että viranomaisen päivittäisi asioinnin vireilletulon ja tiedoksiannon ajankohdat palvelukerrokseen virkailijanäkymän kautta. Palvelukerrokseen liittyminen ei siten kevyimmillään aiheuttaisi viranomaiselle lisäkuluja. Edellä todetusta johtuen ehdotetun sääntelyn ei voida katsoa horjuttavan rahoitusperiaatteen vastaisesti kuntien tosiasiallisia edellytyksistä suoriutua velvoitteistaan.

Lakiehdotuksen mukaan toimivaltaisten viranomaisten, kuten kuntien, olisi avustettava yhteyspistettä menettelykäsikirjan laadinnassa ja päivittäisessä. Kyse olisi avustamisesta vain siltä osin kuin luvat ja muut hallinnolliset menettelyt kuuluvat toimivaltaisen viranomaisen toimivaltaan. Lisäksi jo nykyisin säädetään hallintolain 8 §:ssä, että viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen hallintoasian hoitamiseen liittävää maksutonta neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Menettelykäsikirja tehtäisiin neuvontatarkoituksessa, ja se voisi siten jopa vähentää kunnan viranomaiselta vaadittavan neuvonnan määrää. Menettelykäsikirjan laadinnassa ja päivittäisessä avustaminen lisäisi kunnan viranomaisen työmäärää korkeintaan vähäisessä määrin ottaen erityisesti huomioon, että menettelykäsikirjan laatiminen voitaisiin hoitaa todennäköisesti keskitetysti.

Lisäksi toimivaltaisten viranomaisten, kuten kuntien, olisi käsiteltävä tietyt lakiehdotuksessa erikseen määritellyt lupamenettelyt ja muut hallinnolliset hyväksymismenettelyt tiettyjen määräaikojen puitteissa. Määräajat tulevat suoraan RED II:n 16 artiklan 4-7 kohdista ja määräaikojen soveltamisala olisi menettelyjen osalta kyseisen artiklan mukainen. Euroopan unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin lainsäädäntö on ensisijaista suhteessa kansallisiin säännöksiin oikeuskäytännössä määriteltyjen edellytysten mukaisesti (esim. PeVL 51/2014 vp). Kansallisessa lainsäädännössä tulee välttää ratkaisuja, jotka ovat ristiriidassa EU-oikeuden kanssa. (esim. PeVL 15/2018 vp, PeVL 26/2017 vp).

Rahoitusperiaate tulee sovellettavaksi, jos kunnilla jo oleviin lakisääteisiin tehtäviin kohdistetaan uutta lainsäädäntöä, joka vaikuttaa kunnan edellytyksiin suoriutua näistä uusista velvoitteista (esim. PeVL 16/2014 vp, PeVL 15/2020 vp). On mahdollista, että uudet lakisääteiset määräajat voivat lisätä toimivaltaisten viranomaisten työtaakkaa ja vaikuttaa kunnan edellytyksiin suoriutua uusista tai olemassa olevista velvoitteistaan. Ottaen kuitenkin huomioon, että kuntien on jo voimassa olevan lainsäädännön nojalla joka tapauksessa käsiteltävä asianomaiset lupamenettelyt ja muita hallinnollisia hyväksymismenettelyitä koskevat asiat ilman aiheutonta viivytystä, ei voida katsoa, että uudet määräajat sanottavasti heikentäisivät paikallisviranomaisten voimavaroja suhteessa lakisääteisiin velvoitteisiinsa Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 9 (2) artiklan vastaisesti. Esityksen ei myöskään katsota perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön vastaisesti tekevän kunnallista itsehallintoa asiallisesti ottaen merkityksettömäksi.

12.5 Tiedonsaantioikeudet

Lakiehdotuksen mukaan yhteyspisteviranomaisella olisi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada toimivaltaisilta viranomaisilta tarpeelliset tiedot käsittelyssä olevista sekä jo käsitellyistä menettelyistä ehdotetussa laissa säädettyjen tehtävien hoitamista varten. Tiedonsaantioikeutta puoltaa se, että lakiehdotuksen mukaan yhteyspisteviranomaisen on seurattava voimallaitosten lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyjen määräaikojen toteutumista. Määräaikojen toteutumisen seuranta edellyttää sitä, että yhteyspisteviranomaisella on tosiasialliset mahdollisuudet saada tietoa esimerkiksi tässä laissa säädettyjen määräaikojen noudattamisesta. Tiedonsaantioikeudella varmistettaisiin RED II:n 16 artiklan määräaikasääntelyn tehokas kansallinen toimeenpano.

Yhteyspisteviranomaisen tiedonsaantioikeudet on julkisten tietojen osalta turvattu jo julkisuuslain perusteella. Salassa pidettävien tietojen osalta esityksessä ehdotetaan, että yhteyspisteviranomaisella olisi oikeus saada toimivaltaisilta viranomaisilta tarpeellisia tietoja (julkisuuslain tai muun lain) salassapitosäännösten estämättä. Määräaikojen seuranta voisi edellyttää salassa pidettävien tietojen saamista, esimerkiksi asiakirjoista, jotka sisältävät tietoja yksityisestä liikesalaisuudesta (julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 20 kohta) tai asiakirjoista, jotka koskevat laitosten tai rakennelmien sekä tieto- ja viestintäjärjestelmien turvajärjestelyjä (julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 7 kohta).

Perustuslakivaliokunta on arvioinut viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Perustuslain 10 §:n 1 momentilla turvataan jokaisen yksityiselämä sekä todetaan, että henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Valiokunnan vakiintuneen käytännön mukaan henkilötietojen suoja osittain sisältyy perustuslain 10 §:n samassa momentissa turvatun yksityiselämän suojan piiriin. Kysymys on kaiken kaikkiaan siitä, että lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa (PeVL 14/2018 vp).

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojen luovuttamismahdollisuus ovat voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitettujen tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (esim. PeVL 17/2016 vp). Lakiehdotuksen mukaan yhteyspisteviranomaisella olisi oikeus saada toimivaltaisilta viranomaisilta tarpeelliset tiedot käsitellyssä olevista sekä jo käsitellyistä asioista toimivaltaisessa viranomaisessa 6 §:ssä mainittujen menettelyjen osalta ehdotetussa laissa säädettyjen tehtävien hoitamista varten. Kyseiset tiedot sisältävät tiedot hakijasta, hankkeesta sekä asian käsittelytilanteesta. Ehdotetussa lainkohdassa yksilöidään tarpeelliseksi katsottavat tiedot. Koska tietosisällöt on lueteltu tyhjentävästi, ehdotusta voi pitää perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaisena.

Perustuslakivaliokunnan mielestä yleinen tietosuoja-asetuksen yksityiskohtainen sääntely, jota tulkitaan ja sovelletaan EU:n perusoikeuskirjassa turvattujen oikeuksien mukaisesti, muodostaa yleensä riittävän säännöspohjan myös perustuslain 10 §:ssä turvatun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Valiokunnan käsityksen mukaan tietosuoja-asetuksen sääntely vastaa asianmukaisesti tulkittuna ja sovellettuna myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaan määräytyvää henkilötietojen suojan tasoa. Näin ollen erityislainsäädäntöön ei ole tietosuoja-asetuksen soveltamisalalla enää valtiosääntöisistä syistä välttämätöntä sisällyttää kattavaa ja yksityiskohtaista sääntelyä henkilötietojen käsittelystä (PeVL 14/2018 vp).

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan henkilötietojen käsittely on lainmukaista silloin, kun käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan käsittelyn perustasta on näissä tapauksissa säädettävä kansallisessa lainsäädännössä tai unionin oikeudessa. Ehdotettu yhteyspisteviranomaisen tiedonsaantioikeutta koskeva säännös ei sulkisi tiedonsaantioikeuden ulkopuolelle henkilötietoja, sillä esimerkiksi hakijaa koskevat tiedot voivat sisältää luonnollisen henkilön nimi- ja osoitetiedon. Näin on etenkin silloin, kun hakija on luonnollinen henkilö. Säännös muodostaisi yhteyspisteviranomaiselle yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisen perusteen käsitellä henkilötietoja.

Perustuslakivaliokunnan mielestä on selvää, että erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava myös yleisen tietosuoja-asetuksenkin edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin ja riskeihin. Mitä korkeampi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely. Tällä seikalla on erityistä merkitystä arkaluonteisten tietojen käsittelyn kohdalla (PeVL 14/2018 vp). Arkaluonteiset henkilötiedot on kuitenkin suljettu tiedonsaantioikeuden soveltamisen ulkopuolelle, sillä sellaiset 17 §:ssä tarkoitettut tiedot hakijasta, hankkeesta tai asian käsittelytilanteesta, jotka ovat tarpeen yhteyspisteviranomaisen ehdotetussa laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi, eivät sisällä arkaluonteisia henkilötietoja. Perusteita tarkemmalle erityissääntelylle ei henkilötietojen suojan osalta katsota olevan.

Ehdotettu tiedonsaantisäännös täyttää edellä kuvatussa perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä vakiintuneet edellytykset tiedonsaantioikeuden tarkkarajaisuudesta ja välttämättömyydestä ja ei muodosta siten estettä lakiehdotuksen käsittelylle tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

12.6 Asetuksenantovaltuudet

Ehdotettuun lakiin sisältyy asetuksenantovaltuuksia, joten esitystä on arvioitava perustuslain 80 §:n 1 momentin kannalta. Sen mukaan asetuksia voidaan antaa perustuslaissa tai muussa laissa säädetyn valtuuden nojalla. Lailla on kuitenkin säädettävä yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista sekä asioista, jotka perustuslain mukaan muuten kuuluvat lain alaan.

Valtuutuksen säätämiseen laissa on perustuslakivaliokunnan vakiintuneessa käytännössä kohdistettu vaatimuksia sääntelyn täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta (esim. PeVL 25/2005 vp ja PeVL 1/2004 vp). Asetuksenantovaltuuden sisällön tulee ilmetä selvästi laista ja se tulee myös rajata riittävän selkeästi. Perustuslakivaliokunta on lisäksi kiinnittänyt huomiota siihen, että perustuslain 80 §:n takia on olennaista, että säänneltävästä asiasta on riittävät perussäännökset laissa, ja että valtuus on syytä sijoittaa pääsääntöisesti lain asianomaisen perussäännöksen yhteyteen (esim. PeVL 49/2014 vp ja PeVL 10/2016 vp).

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin lakiin ehdotetun 10, 11, 12, 13, 15 ja 16 §:n nojalla antaa lähinnä menettelyihin ja lain soveltamiseen liittyviä tarkempia säännöksiä. Ehdotetut asetuksenantovaltuudet on sijoitettu asianomaisen säännöksen yhteyteen, joka sisältää säänneltävästä asiasta perussäännökset. Ehdotettujen asetuksenantovaltuuksien voidaan katsoa perustuvan riittävän täsmällisiin ja tarkkarajaisiin säännöksiin yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista. Asetuksenantovaltuuksien voidaan siten katsoa täyttävän perustuslain 80 §:n 1 momentin vaatimukset.

12.7 Sääntämisyjärjestyksen arviointi

Lakiehdotus ei sisällä perustuslain kannalta ongelmallisia perusoikeusrajoituksia tai muita valtiosääntöoikeudellisia kysymyksiä. Sen vuoksi on perusteltua katsoa, että esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Koska RED II:ssa on säännöksiä, jotka ehdotetaan pantaviksi täytäntöön lailla, annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

HE 187/2020 vp

Laki

uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Tavoite

Tämän lain tavoitteena on jouduttaa uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyitä ja eräitä muita hallinnollisia menettelyitä sekä parantaa menettelyihin liittyvän neuvonnan saatavuutta.

2 §

Lain soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön

Tässä laissa säädetään sähköisestä asioinnista ja neuvonnasta uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyissä ja eräissä muissa hallinnollisissa menettelyissä sekä uusiutuvan energian voimalaitosten lupamenettelyissä ja eräissä muissa hallinnollisissa hyväksymismenettelyissä sovellettavista määräajoista.

Tätä lakia sovelletaan tässä laissa erikseen mainittuihin ympäristönsuojelulain (527/2014), vesilain (587/2011), luonnonsuojelulain (1096/1996), muinaismuistolain (295/1963), vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005), lannoitevalmistelain (539/2006), eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain (517/2015), muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveyssäännöistä sekä asetuksen 2002/1774/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen 2009/1069/EY (*sivutuoteasetus*), ilmaisulain (864/2014), maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999), kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977), Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain (1058/2004), sähkömarkkinalain (588/2013), päästökauppalain (311/2011), tuulivoiman kompensatioalueista annetun lain (490/2013), aluevalvontalain (755/2000), ympäristövaikutusten arviointimenettelyistä annetun lain (252/2017) ja painelaitelain (1144/2016) mukaisesti lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin, siten kuin jäljempänä tässä laissa tarkemmin säädetään.

Tässä laissa mainituissa lupamenettelyissä ja muissa hallinnollisissa menettelyissä noudatetaan, mitä 2 momentissa mainituissa säädöksissä säädetään, ellei tässä laissa toisin säädetä.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

HE 187/2020 vp

- 1) *sähköisellä yhteyspisteellä* sähköistä asiointiratkaisua, jonka kautta hakija voi hoitaa 6 §:ssä mainittujen lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden asioinnin;
- 2) *sähköisellä asioinnilla* asiointia sähköisen yhteyspisteen kautta;
- 3) *toimivaltaisella viranomaisella* 2 §:n 2 momentissa mainittujen säädösten mukaisia toimivaltaisia viranomaisia, jotka hoitavat 5 §:ssä mainittuihin menettelyihin liittyviä tehtäviä;
- 4) *uusiutuvalla energialla* tuuli- ja aurinkoenergiaa, geotermistä energiaa, ympäristön energiaa, vuorovesi- ja aaltoenergiaa ja muuta valtamerienergiaa, vesivoimaa ja biomassaa sekä kaatopaikoilla ja jätevedenpuhdistamoissa syntyvää kaasua ja biokaasua, joka ei ole peräisin fossiilisista lähteistä;
- 5) *uusiutuvan energian tuotantolaitoksella* energiaa tuottavaa laitosta, jonka tuottama energia on täysin tai osittain uusiutuvaa;
- 6) *uusiutuvan energian voimalaitoksella* tuotantolaitosta, jonka tuottamasta uusiutuvasta energiasta vähintään osa on sähköä;
- 7) *uusiutuvan energian voimalaitoksen päivittämisellä* uusiutuvaa energiaa tuottavan voimalaitoksen uusimista kapasiteetin korvaamiseksi tai laitoksen tehokkuuden tai kapasiteetin lisäämiseksi;
- 8) *hakijalla* hankekehittäjää, joka on laittanut vireille 6 §:ssä mainittua lupamenettelyä tai muun hallinnollista menettelyä koskevan asian;
- 9) *hankekehittäjällä* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka valmisteleo tuotantolaitoshankkeen toteuttamista.

4 §

Yhteyspisteviranomainen

Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on tässä laissa tarkoitettu *yhteyspisteviranomainen*.

Yhteyspisteviranomainen huolehtii 8 §:ssä säädetystä sähköisen yhteyspisteen kautta annettavasta hakijan neuvonnasta yhteistyössä toimivaltaisten viranomaisten kanssa.

Lisäksi yhteyspisteviranomainen huolehtii 5 §:ssä mainittuihin lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin liittyvästä menettelyllisestä neuvonnasta.

5 §

Yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuuden piirissä olevat lupamenettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt

Yhteyspisteviranomaisen 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua neuvontavelvollisuutta sovelletaan:

- 1) ympäristönsuojelulain 27 §:n mukaiseen ympäristölupamenettelyyn ja 116 §:n mukaiseen toiminnan rekisteröintimenettelyyn;
- 2) vesilain 3 luvun 2 ja 3 §:n mukaisiin lupamenettelyihin, 2 luvun 11 §:n mukaiseen poikkeusmenettelyyn vesiluontotyyppien suojelusta, 2 luvun 12-14 §:n mukaisiin käyttöoikeuden myöntämistä koskeviin menettelyihin, 2 luvun 5 a §:n mukaiseen menettelyyn johdon sijoittamisesta toisen vesialueelle ja 18 luvun 7 §:n mukaiseen tutkimuslupamenettelyyn;
- 3) luonnonsuojelulain 31 §:n mukaiseen poikkeusmenettelyyn luontotyyppien suojelusta, 48 §:n 2 momentin mukaiseen poikkeusmenettelyyn rauhoitussäännöksistä ja 49 §:n 3 ja 4 momentin mukaiseen poikkeusmenettelyyn eliölajien suojelusta, 65 §:n mukaiseen Natura-arviointimenettelyyn sekä 65 b §:n mukaiseen ilmoitusmenettelyyn Natura-alueeseen vaikuttavasta toimenpiteestä;
- 4) muinaismuistolain 10 §:n mukaiseen tutkimuslupamenettelyyn ja 11 §:n mukaiseen kaajoamislupamenettelyyn;

5) vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain 23 §:n mukaiseen käsittely- ja varastointilupamenettelyyn sekä 24 §:n mukaiseen käsittely- ja varastointi-ilmoitusmenettelyyn;

6) edellä 5 kohdassa mainitun lain nojalla annetun säädöksen mukaiseen siirtoputkiston rakentamislupamenettelyyn ja maakaasun varastoinnin rakentamislupa- ja ilmoitusmenettelyihin;

7) lannoitevalmistelain 14 §:n mukaiseen laitoshyväksyntämenettelyyn;

8) eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain 33 §:n ja sivutuoteasetuksen 23 ja 24 artiklan mukaisiin rekisteröinti- ja hyväksyntämenettelyihin;

9) ilmailulain 158 §:n mukaiseen lentoestelupamenettelyyn;

10) maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen kaavoitusmenettelyyn, 125 §:n mukaiseen rakennuslupamenettelyyn, 126 §:n mukaiseen toimenpidelupamenettelyyn sekä 127 §:n mukaiseen purkamislupamenettelyyn ja purkamisilmoitusmenettelyyn, 137 §:n mukaiseen suunnittelutarveratkaisumenettelyyn, 161 §:n mukaiseen menettelyyn yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittamisesta ja 174 §:n mukaiseen poikkeamispäätösmenettelyyn;

11) Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 6 §:n mukaiseen hyödyntämisoikeusmenettelyyn ja 7 §:n mukaiseen menettelyyn suostumuksen antamisesta rakentamiseen talousvyöhykkeellä;

12) sähkömarkkinalain 14 §:n mukaiseen hankelupamenettelyyn suurjännitejohdon rakentamiseksi, 17 §:n mukaiseen menettelyyn kunnan suostumuksen antamisesta ja 64 §:n mukaisiin voimalaitosten rakentamista ja käytöstä poistamista koskeviin ilmoitusmenettelyihin;

13) päästökauppalain 8 §:n mukaiseen päästölupamenettelyyn;

14) tuulivoiman kompensatioalueista annetun lain 5 §:n mukaiseen ilmoitusmenettelyyn tuulivoimalasta.

15) kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 2 luvun mukaiseen lunastuslupamenettelyyn ja 84 §:n mukaiseen tutkimuslupamenettelyyn;

16) aluevalvontalain 12 §:n mukaiseen lupamenettelyyn merenpohjan tutkimiseksi ja kartoittamiseksi;

17) ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 3 luvun mukaiseen ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn;

18) painelaitelain 51 §:n mukaiseen painelaitteen rekisteröintimenettelyyn.

Lisäksi yhteyspisteviranomaisen neuvontavelvollisuuden piiriin kuuluu puolustusvoimien lausuntomenettely tuulivoimarakentamisen hyväksyttävyydestä.

2 luku

Sähköinen asiointi ja neuvonta

6 §

Sähköiseen asiointiin ja neuvontaan sisältyvät lupamenettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt

Tässä luvussa säädettyä sähköistä asiointia ja neuvontaa sovelletaan:

1) ympäristönsuojelulain 27 §:n mukaiseen ympäristölupamenettelyyn ja 116 §:n mukaiseen toiminnan rekisteröintimenettelyyn;

2) vesilain 3 luvun 2 ja 3 §:n mukaisiin lupamenettelyihin ja 2 luvun 11 §:n mukaiseen poikkeusmenettelyyn vesiluontotyyppien suojelusta sekä 2 luvun 12-14 §:n mukaisiin käyttöoikeuden myöntämistä koskeviin menettelyihin, jos ne käsitellään 3 luvun 2 tai 3 §:n mukaisen lupamenettelyn yhteydessä;

3) luonnonsuojelulain 31 §:n mukaiseen poikkeusmenettelyyn luontotyyppien suojelusta, 48 §:n 2 momentin mukaiseen poikkeusmenettelyyn rauhoitussäännöksistä ja 49 §:n 3 ja 4 momentin mukaiseen poikkeusmenettelyyn eliölajien suojelusta sekä 65 b §:n mukaiseen ilmoitusmenettelyyn Natura-alueeseen vaikuttavasta toimenpiteestä;

- 4) muinaismuistolain 11 §:n mukaiseen kajoamislupamenettelyyn;
- 5) vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain 23 §:n mukaiseen käsittely- ja varastointilupamenettelyyn sekä 24 §:n mukaiseen käsittely- ja varastointi-ilmoitusmenettelyyn;
- 6) edellä 5 kohdassa mainitun lain nojalla annetun säädöksen mukaiseen siirtoputkiston rakentamislupamenettelyyn ja maakaasun varastoinnin rakentamislupa- ja ilmoitusmenettelyihin;
- 7) lannoitevalmistelain 14 §:n mukaiseen laitoshyväksyntämenettelyyn;
- 8) eläimistä saatavista sivutuotteista annetun lain 33 §:n ja sivutuoteasetuksen 23 ja 24 artiklan mukaisiin rekisteröinti- ja hyväksyntämenettelyihin;
- 9) ilmailulain 158 §:n mukaiseen lentoestelupamenettelyyn;
- 10) maankäyttö- ja rakennuslain 125 §:n mukaiseen rakennuslupamenettelyyn, 126 §:n mukaiseen toimenpidelupamenettelyyn sekä 127 §:n mukaiseen purkamislupamenettelyyn ja purkamisilmoitusmenettelyyn sekä 137 §:n mukaiseen suunnittelutarveratkaisumenettelyyn ja 174 §:n mukaiseen poikkeamispäätösmenttelyyn, jos ne käsitellään 125 §:n mukaisen rakennuslupamenettelyn yhteydessä;
- 11) Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 7 §:n mukaiseen menettelyyn suostumuksen antamisesta rakentamiseen talousvyöhykkeellä;
- 12) sähkömarkkinalain 14 §:n mukaiseen hankelupamenettelyyn suurjännitejohdon rakentamiseksi ja 64 §:n mukaisiin voimalaitosten rakentamista ja käytöstä poistamista koskeviin ilmoitusmenettelyihin;
- 13) päästökauppalain 8 §:n mukaiseen päästölupamenettelyyn;
- 14) tuulivoiman kompensatioalueista annetun lain 5 §:n mukaiseen ilmoitusmenettelyyn tuulivoimalasta.

Tässä luvussa säädettyä sähköistä asiointia ja neuvontaa sovelletaan myös 1 momentissa mainittujen lupien ja muihin hallinnollisiin menettelyihin liittyvien asioiden muuttamista koskeviin menettelyihin, jos ne olisivat uusiutuvan energian tuotantolaitoksen rakentamisen, päivittämisen, verkkoon liittämisen tai käyttämisen edellytyksenä.

7 §

Sähköinen asiointi

Jos uusiutuvan energian tuotantolaitoksen rakentaminen, päivittäminen, verkkoon liittämisen tai käyttäminen edellyttää 6 §:ssä mainittua lupamenettelyä tai muuta hallinnollista menettelyä, voi hakija hoitaa menettelyyn liittyvän asioinnin sähköisen yhteyspisteen kautta.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu sähköinen asiointi kattaa kaikki menettelyn vaiheet asian viereillepanosta päätöksen antamiseen.

Sähköisen yhteyspisteen kautta tapahtuvissa lupamenettelyissä ja muissa hallinnollisissa menettelyissä toimivaltaiset viranomaiset hoitavat asiaan liittyvän yhteydenpidon hakijan kanssa sähköisen yhteyspisteen kautta.

8 §

Neuvonta sähköisen yhteyspisteen kautta

Hakijalle tulee antaa tämän pyynnöstä hallintolain (434/2003) 8 §:n 1 momentissa tarkoitettua neuvontaa sähköisen yhteyspisteen kautta 6 §:ssä mainituista lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä.

3 luku

Määräajat

9 §

Määräaikoihin sisältyvät lupamenettelyt ja muut hallinnolliset hyväksymismenettelyt

Tässä luvussa säädettyjä määräaikoja sovelletaan:

- 1) ympäristönsuojelulain 27 §:n mukaiseen ympäristölupamenettelyyn;
- 2) vesilain 3 luvun 2 ja 3 §:n mukaisiin lupamenettelyihin ja 2 luvun 11 §:n mukaiseen poikkeusmenettelyyn vesiluontotyyppien suojelusta sekä 2 luvun 12-14 §:n mukaisiin käyttöoikeuden myöntämistä koskeviin menettelyihin, jos ne käsitellään 3 luvun 2 tai 3 §:n mukaisen lupamenettelyn yhteydessä;
- 3) luonnonsuojelulain 31 §:n mukaiseen poikkeusmenettelyyn luontotyyppien suojelusta;
- 4) muinaismuistolain 11 §:n mukaiseen kajoamislupamenettelyyn;
- 5) vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain 23 §:n mukaiseen käsittely- ja varastointilupamenettelyyn sekä 24 §:n mukaiseen käsittely- ja varastointi-ilmoitusmenettelyyn;
- 6) edellä 5 kohdassa mainitun lain nojalla annetun säädöksen mukaiseen siirtoputkiston rakentamislupamenettelyyn ja maakaasun varastoinnin rakentamislupamenettelyyn;
- 7) ilmailulain 158 §:n mukaiseen lentoestelupamenettelyyn;
- 8) maankäyttö- ja rakennuslain 125 §:n mukaiseen rakennuslupamenettelyyn, 126 §:n mukaiseen toimenpidelupamenettelyyn ja 127 §:n mukaiseen purkamislupamenettelyyn sekä 137 §:n mukaiseen suunnittelutarveratkaisumenettelyyn ja 174 §:n mukaiseen poikkeamispäätösmenttelyyn, jos ne käsitellään 125 §:n mukaisen rakennuslupamenettelyn yhteydessä;
- 9) Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 7 §:n mukaiseen menettelyyn suostumuksen antamisesta rakentamiseen talousvyöhykkeellä;
- 10) sähkömarkkinalain 14 §:n mukaiseen hankelupamenettelyyn suurjännitejohdon rakentamiseksi.

Tässä luvussa säädettyjä määräaikoja sovelletaan myös 1 momentissa mainittujen lupien ja muiden hallinnollisten hyväksymisten muuttamista koskeviin menettelyihin, jos ne olisivat uusiutuvan energian voimalaitoksen rakentamisen, päivittämisen, verkkoon liittämisen tai käyttämisen edellytyksenä.

10 §

Uusiutuvan energian voimalaitoksen lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden määräajat

Uusiutuvan energian voimalaitoksen rakentamisen, verkkoon liittämisen ja käyttämisen edellytyksenä olevien 9 §:ssä mainittujen lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden kesto yhteensä ei saa ylittää kahta vuotta.

Uusiutuvan energian voimalaitoksen, jonka sähköntuotantokapasiteetti on alle 150 kilowattia, 9 §:ssä mainittujen lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden kesto yhteensä ei saa ylittää yhtä vuotta.

Uusiutuvan energian voimalaitoksen päivittämistä koskevien 9 §:ssä mainittujen lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden kesto yhteensä ei saa ylittää yhtä vuotta.

Toimivaltaisten viranomaisten on käsiteltävä 9 §:ssä mainittuja menettelyitä koskevat asiat 1-3 momentissa säädettyjen määräaikojen puitteissa. Jos uusiutuvan energian voimalaitoksen rakentamisen, päivittämisen, verkkoon liittämisen ja käyttämisen edellytyksenä on useampi 9 §:ssä mainittu lupamenettely tai muu hallinnollinen hyväksymismenettely, on toimivaltaisten viranomaisten huolehdittava määräaikojen noudattamisesta yhteistyössä ja tarvittaessa sovitava käsittelyajoista. Yhteyspisteviranomaisen on avustettava toimivaltaisia viranomaisia tarvittaessa sopimaan menettelyjen käsittelyajoista.

HE 187/2020 vp

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä toimivaltaisten viranomais-
ten välisestä menettelystä 4 momentissa tarkoitettussa tilanteessa.

11 §

Määräajan laskeminen

Edellä 10 §:ssä säädettyt määräajat sisältävät kaikki lupamenettelyn ja muun hallinnollisen
hyväksymismenettelyn vaiheet asian vireillepanosta päätöksen tiedoksiantoon.

Määräajan laskeminen alkaa ensimmäisen 9 §:ssä mainittua lupamenettelyä tai hallinnollista
hyväksymismenettelyä koskevan asian vireillepanosta.

Määräajan laskeminen päättyy viimeiseen 9 §:ssä mainittua lupamenettelyä tai hallinnollista
hyväksymismenettelyä koskevan päätöksen tiedoksiantoon.

Määräaikaan ei lasketa mukaan aikaa, jolloin hakijalla ei ole vireillä 9 §:ssä mainittua lupa-
menettelyä ja hallinnollista hyväksymismenettelyä koskevaa asiaa.

Tarkempia säännöksiä 1-4 momentissa tarkoitettun määräajan laskemisesta voidaan antaa val-
tioneuvoston asetuksella.

12 §

Määräaikojen seuranta

Yhteyspisteviranomaisen on seurattava 10 §:ssä tarkoitettujen määräaikojen toteutumista.

Toimivaltaisen viranomaisen on huolehdittava, että sähköisessä yhteyspisteessä on ajantasai-
set tiedot 9 §:ssä mainitun lupamenettelyn tai muun hallinnollisen hyväksymismenettelyn kä-
sittelyvaiheesta, jos hakija asioi sähköisen yhteyspisteen kautta.

Toimivaltaisen viranomaisen on ilmoitettava yhteyspisteviranomaiselle kohtuullisessa ajassa
voimalaitoksen 9 §:ssä mainittua lupamenettelyä tai muuta hallinnollista hyväksymismenettelyä
koskevan asian vireilletulosta ja sitä koskevan päätöksen tiedoksiantamisesta hakijalle, jos ha-
kija ei asioi kyseisen menettelyn osalta sähköisen yhteyspisteen kautta.

Tarkempia säännöksiä toimivaltaisten viranomaisten 3 momentissa säädetyn ilmoitusvelvol-
lisuuden sisällöstä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

13 §

Määräajan pidentäminen ja määräajan laskemisen keskeyttäminen

Edellä 10 §:ssä säädettyä määräaika pidennetään vastaavalla ajalla, joka kuuluu:

1) luonnonsuojelulain 48 §:n 2 momentin sekä 49 §:n 3 momentin ja 4 momentin mukaisessa
poikkeusmenettelyssä;

2) päästökauppain 8 §:n mukaisessa päästölupamenettelyssä;

3) 9 §:ssä mainittuja lupamenettelyitä ja muita hallinnollisia hyväksymismenettelyitä koske-
vien päätösten muutoksenhaussa.

Edellytyksenä 1 momentissa säädetylle määräajan pidentämiselle on, että hakijalla ei ole vi-
reillä muita 9 §:ssä mainittuja lupamenettelyitä tai hallinnollisia hyväksymismenettelyitä. Täl-
löin menettelyn vireilläolo ei kuitenkaan ole este määräajan pidentämiselle, jos asian käsittely
tai ratkaiseminen on riippuvainen 1 momentissa mainittua menettelyä koskevan asian ratkai-
susta.

Yhteyspisteviranomainen voi pidentää 10 §:n mukaista määräaika enintään yhdellä vuodella,
jos se on poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi perusteltua.

Yhteyspisteviranomaisen on päätettävä, että määräajan laskeminen keskeytetään, jos hakija
tekee asiaa koskevan hakemuksen. Määräajan laskemisen keskeyttämistä haetaan määräajaksi.

HE 187/2020 vp

Tarkempia säännöksiä määräajan pidentämiseen ja sen laskemisen keskeyttämiseen liittyvästä menettelystä ja poikkeuksellisista olosuhteista voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

14 §

Määräajan laskemisen raukeaminen

Yhteyspisteviranomainen voi päättää, että 10 §:ssä säädetyn määräajan laskeminen raukeaa, jos 9 §:ssä mainittu lupamenettely tai muu hallinnollinen hyväksymismenettely on ollut keskeytyneenä hakijasta riippuvasta syystä yhtäjaksoisesti tai yhteen laskettuna vähintään vuoden.

Yhteyspisteviranomaisen on päätettävä, että määräajan laskeminen raukeaa, jos hakija tekee asiaa koskevan hakemuksen.

4 luku

Menettelykäsikirja

15 §

Menettelykäsikirjan sisältö

Menettelykäsikirja sisältää kokonaisvaltaisesti ohjeistusta kaikille hankekehittäjille uusiutuvan energian tuotantolaitoksien lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä.

Tarkempia säännöksiä menettelykäsikirjan sisällöstä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

16 §

Menettelykäsikirjan laatiminen, julkaiseminen ja päivittäminen

Yhteyspisteviranomaisen tehtävänä on koordinoida menettelykäsikirjan laadintaa, julkaisua ja päivittämistä. Toimivaltaiset viranomaiset osallistuvat menettelykäsikirjan laadintaan ja päivittämiseen toimivaltaansa kuuluvien tässä laissa mainittujen lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden osalta.

Menettelykäsikirja julkaistaan yhteyspisteviranomaisen verkkosivuilla.

Tarkempia säännöksiä menettelykäsikirjan laatimisesta, julkaisemisesta ja päivittämisestä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

5 luku

Erinäiset säännökset

17 §

Tiedonsaantioikeus

Yhteyspisteviranomaisella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada toimivaltaisilta viranomaisilta tarpeelliset hakijaa, tuotantolaitoshanketta ja asian käsittelytilannetta koskevat tiedot toimivaltaisessa viranomaisessa käsittelyssä olevista ja olleista asioista 6 §:ssä mainittujen lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden osalta tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamista varten.

HE 187/2020 vp

18 §

Ohjaus ja seuranta

Tämän lain mukaisen toiminnan yleinen ohjaus, seuranta ja kehittäminen kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriölle.

19 §

Muutoksenhaku yhteyspisteviranomaisen päätökseen

Yhteyspisteviranomaisen tämän lain nojalla tekemään päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

20 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 22.10.2020

Pääministeri

Sanna Marin

Elinkeinoministeri Mika Lintilä